ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 8 ΤΗΛ. 30;461 ||| ΙΔΡΥΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ ||| ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ ||| ΣΑΒΒΑΤΟ 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1937

ΕΦΗΜΕΡΑ

ΠΑΡΑΔΡΟΜΕΣ

Κάθισα μὲ τὴν πρόθεση νὰ γράψω τὸ συνηθισμένο «ἐφήμερό» μου. Στὴν ἄκρη τῆς πέννας μου ἦρθαν μερικὲς σκέψεις. Δὲν εἶχα τὴ δύναμη νὰ τὶς ἀπομακρύνω. Ὅταν ὑπόγραψα, ἀντελήφθηκα βέβαια πὼς τὸ σημερινὸ σημειώμά μου παραεῖναι... ἐφήμερο. Ἔπειτα ὅμως ἔπεισα τὸν ἑαυτό μου, πὼς ἦταν πιὰ ἀργά...

* * *

Μάθε ν' ἀγαπᾶς τὰ λουλούδια καὶ τὰ παιδιά. Σ' αὐτὰ βρίσκεται ἡ σωτηρία σου κ' ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου.

* * *

Ἐκεῖνο ποὺ κάνει ἐντύπωση δὲν εἶναι πὼς ἡ ζωὴ εἶναι θέατρο, μὰ πόσο μέτριοι εἶναι οἱ ἐκτελεστές του.

* * *

Ἀθάνατη θὰ σταθεῖ ἡ θρησκεία ποὺ δὲ θάχει ναούς.

* * *

Γιὰ νὰ γίνεις μὲ μιᾶς γνωστὸς στὸν μισὸ πληθυσμὸ τῆς γῆς μας χρειάζουνται ἐλάχιστα πράγματα: φτάνει νὰ εἶσαι Τζόϋ Λουΐς καὶ νὰ τραβήξεις μιὰ γροθιὰ στὰ μοῦτρα τοῦ Τόμυ Φάρ.

* * *

Τέντωσε ἄφοβα τὴ χορδὴ τῆς ψυχῆς σου μὲ κίνδυνο νὰ σπάσει. Ἔτσι μονάχα θὰ μπορέσεις κάποτε νὰ πεῖς: ἔ ζ η σ α.

* * *

Πρὶν ἀπὸ τὸ Θεὸ πίστευε στὸν ἑαυτό σου. Αὐτὸ εἶναι ἐξαιρετικὰ σημαντικὸ καὶ γιὰ σένα καὶ γιὰ τὸ Θεό.

* * *

Καμμιὰ ἀξία δὲν ἔχει νἄχεις πολὺ ἀγαπηθεῖ, ἂν δὲν ἀγάπησες ποτέ σου.

* * *

Συχνὰ ἡ ζωὴ εἶναι μιὰ φάρσα, κάποτε μιὰ κωμωδία, μὰ πάντα εἶναι ἕνα δρᾶμα.

* * *

Δὲν ὑπάρχει φριχτότερο ἔγκλημα, ἀπὸ τὸ νὰ σκοτώσεις σ' ἕναν συνάνθρωπό σου τὴν ἐλπίδα.

* * *

Τὸν ἡρωϊσμὸ λογάριασέ τον μονάχα σὰ μιὰ κατάσταση ἀναισθησίας ἢ ἀνάγκης· μὴν τὸν θεωρήσεις ποτὲ τίποτα περισσότερο. Μὴν κάνεις ὅμως τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴ θυσία σ' αὐτὴν ὑπάρχει ὁ καλλίτερος ἄνθρωπος στὴν καλλίτερη ὥρα του.

* * *

Μιὰ καὶ χρειάζεται πάντα μιὰ σκάλα γιὰ ν' ἀνέβει κανεὶς, πότε εἴμαστε ἐμεῖς τὸ σκαλοπάτι ποὺ θὰ πατήσει κάποιος ἄλλος καὶ πότε οἱ ἄλλοι τὰ σκαλοπάτια ποὺ θὰ πατήσουμε ἐμεῖς.

* * *

Ἡ μεγαλοφυΐα ξεφεύγει ἀπὸ τὰ χορτάρια, σὰν τὸ κυπαρίσσι.

* * *

Ὅταν κατορθώσεις νὰ ξεχωρίσεις τὸ αἰώνιο ἀπὸ τὸ πρόσκαιρο, τὸ ἀναλλοίωτο ἀπὸ τὸ συμβατικό, τόλμησε: ὅλες οἱ πιθανότητες βρίσκουνται ἀνοιχτὲς μπροστά σου.

* * *

Σὰ ζῶα ποὺ εἴμαστε, ὑπερασπίζουμε τὸν ἑαυτό μας ἐνάντια στὴ φύση καὶ στοὺς συνανθρώπους μας: ἐπιτιθέμεθα πρὶν μᾶς ἐπιτεθοῦν.

* * *

Ὅλα τὰ πράγματα μὴν τὰ βλέπεις ὅπως εἶναι, κάποια ὀμόρφαινέ τα. Ἀλλιῶς ἡ ζωὴ δὲν ἀξίζει.

* * *

Ἀπὸ ἄνθρωπο ποὺ δὲν πόνεσε ποτέ, μάταια θὰ γυρέψεις νὰ σοῦ δώσει χαρά.

* * *

Ὅπου κι' ἂν βρίσκεσαι, ὅ,τι κι' ἂν κάνεις, δούλευε ἀκατάπαυτα, δίχως οἱ ἄλλοι νὰ τὸ ὑποπτεύουνται, γιὰ τὸν ὑπέρτατο σκοπὸ ποὺ ἔταξες στὸ πνεῦμα σου καὶ στὴ ζωή σου. Ὅταν ρωτοῦσαν τὸν Νεύτωνα πῶς ἔφταξε ν' ἀνακαλύψει τοὺς νόμους τῆς παγκόσμιας ἕλξης, ἀπαντοῦσε: «Σκεφτόμουνα ἀδιάκοπα».

* * *

Εὐτυχῶς ποὺ ἡ γυναῖκα εἶναι ἀμαρτωλή. Ἂν ἦταν ἅγια, σὲ τί θὰ σοῦ χρησίμευε;

* * *

Στὰ παλιὰ χρόνια οἱ Πάπηδες τῆς Ρώμης πουλοῦσαν συγχωροχάρτια. Τώρα, ποὺ τραβήχτηκαν ἀπὸ τὸ ἐμπόριο, τ' ἀντικατάστησαν, ὅσοι ἔχουν πολλά, μὲ τὴ φιλανθρωπία. Γι' αὐτὴν ὅμως, μιὰ καὶ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἐπιδείξει ἐπίσημες βοῦλες, δὲν ξέρουμε ἂν πραγματικὰ ἔχει πέραση στὸν Παράδεισο...

* * *

Πολλοὶ ὥς τώρα γύρεψαν ν' ἀνακαλύψουν τὸν ὑπεράνθρωπο. Καιρὸς ν' ἀνακαλύψουμε τὸν ἄνθρωπο.

* * *

Ὅλους τοὺς τρόπους ποὺ μεταχειρίζονταν ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος γιὰ νὰ ντύνεται, νὰ κατοικεῖ, νὰ ταξιδεύει, νὰ πολεμᾶ, τοὺς ἀντικαταστήσαμε. Ἕνα δὲν κατορθώσαμε ν' ἀλλάξουμε: τὴ χότρα. Αὐτὴ ἐξακολουθεῖ στὰ μέγαρά μας νὰ βράζει, μὲ τὸ κομμάτι τὸ κρέας μέσα, ὅπως καὶ στὴ σπηλιὰ τῆς λίθινης ἐποχῆς.

* * *

Οἱ μέτριοι καλλιτέχνες, ὅπως κι' οἱ μέτριοι ἄνθρωποι, εἶναι πάντα τρομερὰ ἀπασχολημένοι ἀπὸ τὸν ἑαυτό τους.

* * *

Μὴν ἡσυχάσεις πρὶν φτιάξεις μέσα σου ἕνα καταφύγιο ἐλευθερίας. Μονάχα τότε θὰ μπορέσεις νὰ διαβεῖς ἤρεμα καὶ δίχως νὰ λοξοδρομήσεις, τὴν κάθε τρικυμία.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

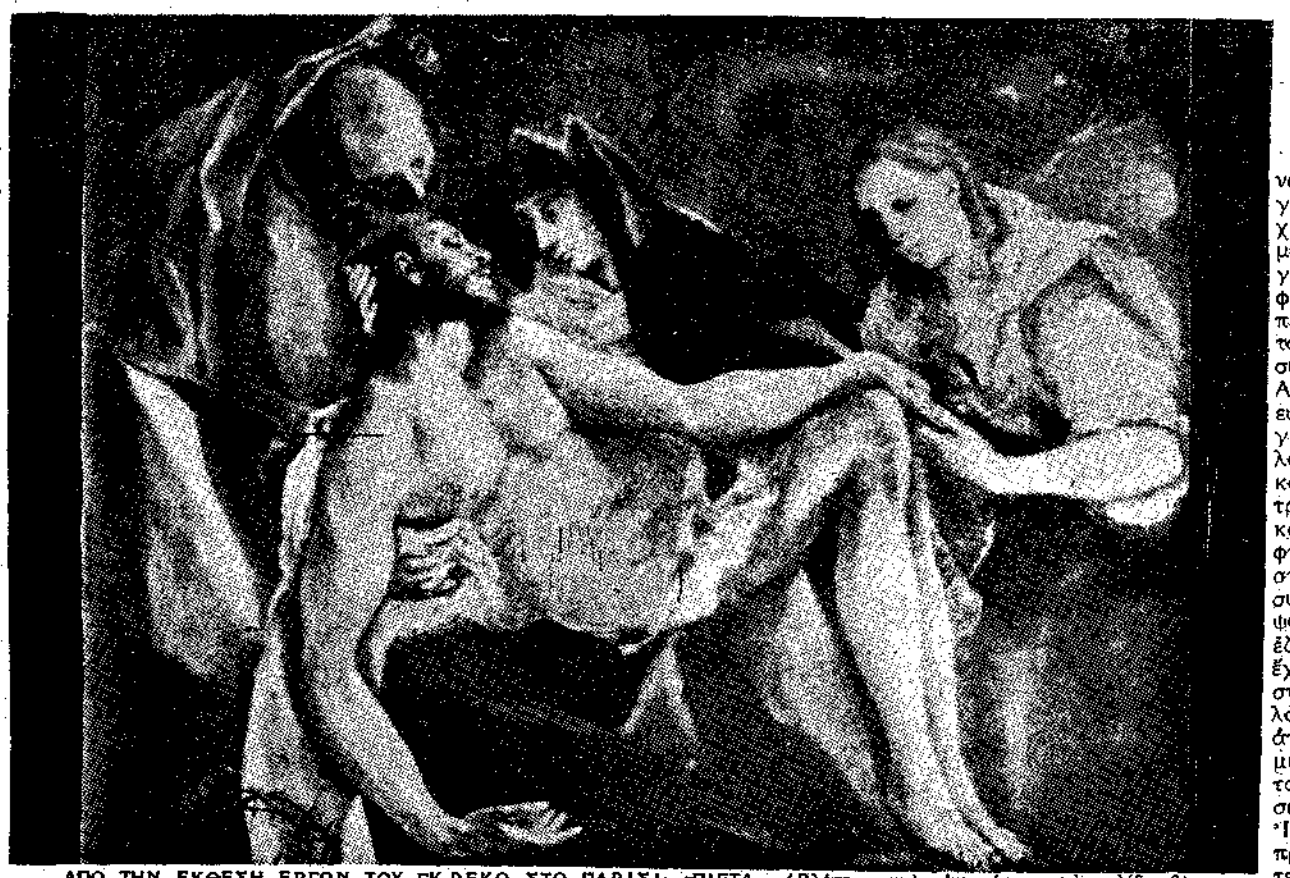

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΓΚΡΕΚΟ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ: «ΠΙΕΤΑ». (Βλέπε σχετικὲς ἐντυπώσεις στὴ σελίδα 9).

Ὅ,τι βλέπουμε

ΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Ἡ ἔκκληση ποὺ κάναμε στὸ ἀναγνωστικό μας κοινό, μὲ τὴν αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ φύλλου μας, βρῆκε τὴν ἀνταπόκρισή της, ξεπερνώντας καὶ τὶς πιὸ αἰσιόδοξες προβλέψεις μας. Ἡ κυκλοφορία τῶν «Ν. Γ.» ἀνέβηκε σημαντικὰ στὰ τελευταῖα φύλλα, ποιὸ' ὅλη τὴ μικρὴν αὔξηση τῆς τιμῆς ποὺ ἀναγκαστήκαμε νὰ κάνουμε.

Βαθειὰ συγκινημένοι ἀπὸ τὸ δεῖγμα αὐτὸ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑποστήριξης τοῦ κοινοῦ μας, αἰσθανόμαστε τὶς ὑποχρεώσεις μας ἀπέναντί του, νὰ μεγαλώνουν. Γι' αὐτὸ θὰ προβοῦμε σύντομα σὲ γενικὲς ἀνακαινίσεις τοῦ περιοδικοῦ, μὲ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ πάντα τὴν καλλιτέρευση γενικὰ τῆς ἔκδοσής του.

ΤΟ ΝΕΟ ΜΑΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ἀρχίζουμε σήμερα, ὅπως εἴχαμε ἀναγγείλει, τὴ δημοσίευση τοῦ νέου μυθιστορήματος τοῦ ἐκλεκτοῦ συνεργάτη μας κ. Θράσου Καστανάκη, «Οἱ Περιθώριοι», εἰκονογραφημένου ἀπὸ τὸ γνωστὸ Ἕλληνα ζωγράφο τοῦ Παρισιοῦ κ. Γιῶργο Βακαλό.

Ὁ κ. Καστανάκης κατέχει στὰ ἑλληνικὰ γράμματα τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου μιὰν ἀπὸ τὶς πιὸ ξεχωριστὲς θέσεις. Θεωροῦμε λοιπὸν ὁλότελα περιττὸ νὰ συστήσουμε στοὺς ἀναγνῶστες μας τὸ συγγραφέα καὶ τὸ ἔργο του. Ἐκεῖνο μόνο ποὺ θέλουμε νὰ τονίσουμε, εἶναι πὼς τὰ «Ν. Γ.» θεωροῦν τὴν ἐξασφάλιση τῆς δημοσίευσης τοῦ τελευταίου ἀνέκδοτου ἔργου τοῦ κ. Θράσου Καστανάκη μιὰ σημαντικὴν ἐπιτυχία.

ΜΙΑ ΜΕΛΕΤΗ

Στὸ περασμένο φύλλο, δημοσιεύτηκε τὸ τρίτο μέρος τῆς μελέτης τοῦ καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ ἐκλεκτοῦ συνεργάτη μας κ. Χ. Θεοδωρίδη. Ἡ μελέτη αὐτή, ὅπως ἀντιλήφθηκαν οἱ ἀναγνῶστες μας στάθηκε ἀνάμεσα σ' ὅ,τι γράφτηκε στὸν Ἑλληνικὸ τύπο γιὰ τὸν μεγάλο Τσεχοσλοβάκο Θωμᾶ Μάζαρικ ἡ πιὸ ἄρτια, ἡ πιὸ ὁλοκληρωμένη, ἡ πιὸ φωτεινή.

Μέσα στὰ τρία αὐτὰ ἄοθρα ἐξετάστηκεν ἡ ζωὴ ἑνὸς ἔθνους, στὸ τρίπτυχο τῆς πολιτικῆς, κοινωνικῆς καὶ πνευματικῆς ἀνάπτυξής του, ἴσαμε τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ φωτεινὴ φυσιογνωμία τοῦ Θωμᾶ Μάζαρικ ἐνσάρκωσε τὴν πραγμάτωσή της μέσα στὸ ἰδανικὸ τῆς ἐλευθερίας.

ΦΑΛΑΚΡΕΣ

Ἡ σκηνὴ στὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ Πυρσοῦ. Μιὰ εὐχάριστη παρέα λογοτέχνες τῆς μεταπολεμικῆς γενιᾶς, ποὺ εὐθυμολογοῦν καὶ χαριεντίζονται. Ἀνάμεσά τους εἶναι καὶ δυὸ φαλακροί. Τοῦ μιανοῦ ἡ φαλάκρα παρουσιάζει τὸν τελευταῖο καιρὸ ἕνα ἀλαφρὸ χνοῦδι, σὰν τὸ μουστάκι νεαροῦ ποὺ περνᾶ τὴν ἐφηβικὴ ἡλικία του.

Ὁ ἴδιος ἐξηγεῖ :-

— Τὸ κεφάλι, λέει, εἶναι ὅπως τὸ χωράφι. Γιὰ νὰ κάμεις νὰ ἀναβλαστήσει ἕνας ἀγρός, χρειάζεται λίπασμα. Κατέφυγα λοιπὸν κι' ἐγὼ σ' ἕνα φαρμακοποιό, ὁ ὁποῖος, ὅπως βλέπετε, μοῦ ἔκαμε μιὰ σωτήρια πο-

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 2]

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ Κ' ΟΙ ΛΑΟΙ, χρονικὰ τῆς παγκόσμιας πνευματικῆς κίνησης.
Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΑ — τοῦ Λουΐ Σερονέ
ΑΝΑΔΡΟΜΗ — τοῦ κ. Ἄγγελου Τερζάκη
Ο ΛΕΩΝ ΤΗΣ ΧΑΙΡΩΝΕΙΑΣ ΣΤΗ ΣΑΜΟ — τοῦ κ. Γιάννη Χατζίνη
«ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΣΑΝ ΜΙΚΕΛ», ἀποσπάσματα — τοῦ Ἄξελ Μοὺντ
ΟΙ ΚΑΛΕΣ ΑΡΧΟΝΤΙΣΣΕΣ — τοῦ κ. Γιώργου Θεοτοκᾶ
ΠΟΙΗΣΗ — τῶν κ. κ. Ἀλέκου Φωτιάδη, Σοφίας Μαυροειδῆ-Παπαδάκη, Γιώργου Κοτζιούλα καὶ Γιώργου Φραντζῆ.
ΣΑΤΥΡΙΚΟΣ ΣΤΙΧΟΣ — τοῦ Τοξότη
Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΑΙΞΠΗΡ — τῆς κ. Ν. Βικτωράτου
Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ — τοῦ Μιχαὴλ Ζόστσενκο
«ΟΙ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΙ», μυθιστόρημα — τοῦ κ. Θράσου Καστανάκη
ΓΝΩΜΕΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
«ΕΥΚΟΛΑ ΘΥΜΑΤΑ», κριτική — τοῦ κ. Πέλου Κατσέλη
EL GRECO, ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν ἔκθεση ἔργων του στὸ Παρίσι. — τῆς κ. Διδῶς Σωτηρίου
ΤΑ ΦΙΛΜ — τοῦ W.
«ΚΑΙΣΑΡ ΜΠΙΡΟΤΩ», μυθιστόρημα — τοῦ Ὀνορὲ ντὲ Μπαλζὰκ
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ, πορτραῖτα συγγραφέων μεταπολεμικῆς γενεᾶς. — τοῦ κ. Θ. Προδρόμου
Ο ΒΕΛΟΥΔΕΝΙΟΣ ΚΟΥΚΟΣ, διήγημα. — τοῦ κ. Γιάγκου Πιερίδη
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ, κριτική — τοῦ κ. Γ. Μυλωνογιάννη
ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ

PUNCTUM CONTRA PUNCTUM

ΑΝΤΙΣΑΙΞΠΗΡΙΣΤΕΣ

Ἀνακάλυψα δυὸ πολὺ χαριτωμένους ἀντισαιξπηριστές! Εἶν' ἕνα ζευγάρι, χαρὰ Θεοῦ! Ἐκείνη, δεκαφτὰ χρόνων. Αὐτός, εἴκοσι δυό. Ἐκείνη μόλις βγῆκε ἀπὸ ἕνα ἐλβετικὸ κολέγιο μεγόλης καὶ ἀριστοκρατικῆς φίρμας. Ἕνα κολέγιο ποὺ διδάσκει περισσότερο τὰ χειμερινὰ σπόρ καὶ τοὺς τρόπους τῆς καλῆς κοσμικῆς συμπεριφορᾶς, ἀπὸ τὰ γράμματα. Αὐτός, ἕνας νέος ποὺ βρίσκεται στὴν εὐχάριστη θέση ν' ἀσκεῖ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐφοπλιστή, νὰ παρακολουθεῖ τὶς πρόοδες τῶν ἀεροδυναμικῶν αὐτοκινήτων, τὰ κοσμικὰ κέντρα, τὸν κινηματογράφο, τὴν τζάζ, καὶ τὸ θέατρο. Ἐνώθηκαν, παντρέφτηκαν, ἢ καλλίτερα κλέφτηκαν, ὕστερα ἀπὸ ἕνα ἐρωτικὸ σίφουνα ποὺ συνεπῆρε καὶ στροβίλισε τὶς νεανικὲς ψυχές τους, ἀνάμεσα σὲ δυὸ βάλς ἐζιτασιόν! Τὸ φεγγάρι τοῦ μέλιτος ἔχει σταλήξει γι' αὐτούς, μόνιμα, στὴ μέση τ' οὐρανοῦ καὶ φεγγοβολάει καταστρόγγυλο, πάνω ἀπὸ τὴν ἀπαλὴ ἐρωτικὴ κλίνη τους. Σ' ἕνα μικρὸ... διάλειμμα, αὐτὲς τὶς τελευταῖες μέρες, μπῆκαν τυχαῖα σ' ἕνα σινεμὰ κ' εἶδαν τὸν «Ρωμαῖο καὶ τὴν Ἰουλιέττα». Τοὺς συνάντησα στὸ πρόγευμα τὴν ἄλλη μέρα, ἀπογοητευμένους. Σχεδὸν ἀγανακτισμένους. Τόλμησα κάτι νὰ πῶ, μὰ κινδύνεψε νὰ βρῶ τὸν μπελᾶ μου. Ἴδιως ἀπὸ τὴ νεαρὴ νυφούλα. Αὐτὴ, εἶχε ξαναΐδεῖ τὸ ἔργο στὸ Βεροολῖνο. Ὄχι σὰν φίλμ μὰ σὰν θέατρο, καὶ μάλιστα, μὲ τὸν καλλίτερο Σαιξπηρικὸ θίασο τῆς Λόντρας. Οὔτε τότε δὲν τῆς ἄρεσε, φυσικά, οὔτε καὶ τώρα. Ἰδιαίτερα αὐτοὶ οἱ στίχοι! Ποῦ ξανακούστηκε στὴ ζωὴ νὰ μιλάει κανεὶς μὲ στίχους!; Πῶς εἶναι δυνατὸν ν' ἀνεντεῖ κανεὶς ὅλην αὐτὴ τὴν ἐντελῶς ἐξαλλη κι' ἀφύσικη κατάσταση! Αὐτὴ τὴν ἀδιάκοπη διαδοχὴ τοῦ στεναγμοῦ μὲ τὸ γέλιο, τοῦ δάκρυου μὲ τὴ χαρά, τοῦ ἔρωτα μὲ τὸν θάνατο, τοῦ ἀγκομαγητοῦ μὲ τὸ τραγοῦδι;! Ὄχι, ὄχι! Αὐτὴ δὲν τὰ καταλαβαίνει καθόλου αὐτὰ, δὲν τὰ πιστεύει. Σὲ μιὰν ἄλλην ἐποχὴ, ἴσως, νἄρεσε ὁ Σαίξπηρ, μὰ τώρα ὄχι. Τουλάχιστον γι' αὐτὴν ὁ Σαίξπηρ εἶναι ἕνας ξεπερασμένος, ἕνας ρομαντικός, ἕνας ἀφόρητος συγγραφέας!

— Ἔτσι δὲν εἶναι, ἀγάπη μου;

Ἡ παραπάνω ἐρώτηση τῆς νεαρῆς οἰκοδέσποινας ἀπευθύνθηκε στὸν νεαρὸν οἰκοδεσπότη, συνοδευμένη ἀπὸ ἕνα τρυφερὸ χάδι στὰ καλοφιξαισμένα μαῦρα μαλλιά του. Κι' ὁ νεαρὸς οἰκοδεσπότης βάλθηκε ἀμ'σως νὰ συμπληρώσει τὰ ἀντισαιξπηρικὰ της ἐπιχειρήματα προσθέτοντας σ' αὐτὰ ἕνα τόνο ζωντανῆς κι' ὁλόθεομης πίστης. Ὕστερα, προσφέρθηκε καφές. Τὸ χαριτωμένο ζευγάρι, μὲ περιπλεγμένα τὰ χέρια πίσω ἀπὸ τὶς μέσες, πῆρε θέση στὸ ντιβάνι ν' ἀκούσει τὴν ἀπολογία ποὺ νόμιζα πὼς εἶχα χρέος νὰ κάνω μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἀνάπαυλας, κι' ὕστερα ἀπὸ μιὰ τόσο σφοδρὴ ἐπιθετικὴ ἀντισαιξπηρικὴ μπόρα! Ἀλλοίμονο! Ἡ «ἀποκατάσταση» τοῦ Ρωμαίου καὶ τῆς Ἰουλιέττας δὲ βρισκόταν οὔτε στὴ μέση τῆς πραγματοποίησής της, ὅταν ἡ νεαρὴ νυφούλα βρέθηκε κρεμασμένη στὸ λαιμὸ τοῦ νεαροῦ συζύγου της. Δήλωσε πῶς... νόσταζε ἐξαιρετικὰ, κ' οἱ θαλασσινὲς ἀλαφοόπετρες τοῦ στήθους της ἀνησυχοῦσαν καθὼς ἐκότταζε κατάματα κι' ἀνυπόμονα τὸν ἀντρούλη της. Τοὺς ἐλευθέρωσα ἀπὸ τὴν ἀνιαρὴ φλυαρία μου. Μὲ τί εὐχαρίστηση σηκώθηκαν καὶ πῆγαν νὰ... κοιμηθοῦν, χωρὶς ν' ἀνταλλάξουν οὔτε ἕνα... στίχο! Θυμήθηκα τὸ νεαρὸ ἐκεῖνο ἀντρόγυνο ποὺ ταξίδευε κάποτε στὸ ἴδιο τραῖνο μὲ τὸν Χάμσουν. Σ' ἕνα λιγόλεπτο σταθμὸ, κ' ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνία μιᾶς ὥρας διαδρομῆς δίχως χάδια, κατέβηκαν γιὰ νὰ δδηγήσει ὁ γαμπρὸς τὴ νύφη σὲ κάποιο μέρος. Φυσικά... κατὰ λάθος, μπῆκε κι' αὐτὸς μαζί της στὸ ἴδιο μέρος... Εἶμαι σίγουρος πὼς τὸ νεαρὸ αὐτὸ ἀντρόγυνο, ποὺ μᾶς περιγράφει ἐ-

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ Κ' ΟΙ ΛΑΟΙ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

ΕΝΑ ΕΠΙΚΑΙΡΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ὁ Πιέρ Συμὼν προλογίζοντας τὸ νέο του βιβλίο γράφει : «Σκέφτηκα νὰ βάλω γιὰ τίτλο σ' αὐτὸ τὸ δοκίμιό μου : Σκέψεις πάνω στὸν πόλεμο ποὺ ἔρχεται. Ὅμως...ἀπέφυγα τὸν τίτλον αὐτόν, γιατὶ δὲν ἤθελα νὰ κανένα τρόπο νὰ ὑποβοηθήσω τὴ δύναμη ἐκείνη, ποὺ φόρεσε κιόλας τὴ μάσκα τοῦ ἀναπότρεπτου μοιραίου...».

Τὸ παραπάνω ἀπόσπασμα μᾶς διαφωτίζει τόσο γιὰ τὶς προθέσεις τοῦ συγγραφέα, ὅσο καὶ γιὰ τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου. Πιθανὸ νὰ παρασταθοῦμε σύντομα «στὴ χρεωκοπία τοῦ πνεύματος, ὅπως γράφει, καὶ ν' ἀφεθοῦμε στὴ βία, γιὰ νὰ κανονίσει τὴν τύχη τοῦ αὐριανοῦ κόσμου».

Ποιὲς εἶναι,τόσο οἱ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ὅσο κ' οἱ σημερινὲς, αἰτίες ἑνὸς πολέμου ; Μήπως ἄραγε ἔχει κι' ὁ πόλεμος μιὰ δικαιολογία ; Αὐτὰ εἶναι τὰ κύρια προβλήματα ποὺ ἐξετάζει ὁ Πιέρ Συμὼν, μὲ μιὰ μεγάλην εὐρύτητα πνεύματος καὶ δίχως νὰ κατέχεται ἀπὸ καμμιὰ προκατάληψη.

Πατρίδα, πολιτισμὸς, πρόοδος: πάνω στὸ τρίπτυχο αὐτῶν τῶν ἀξιῶν γόρεψε νὰ βρεῖ, κατ' αὐτὸν, ὁ πόλεμος μιὰ δικαιολογία. Ἐξετάζει τὶς δικαιολογίες αὐτὲς καὶ συμπεραίνει, πὼς εἶναι ἀδύνατο νὰ πειισθοῦμε αὐτὴ ἡ φριχτὴ σύγκρουση δυὸ αἱματοστάλαχτων ὄγλων» εἶναι μιὰ ἰδεολογικὴ σύγκρουση τοῦ καρτεσιανικοῦ, π.χ., θετικισμοῦ μὲ τὸν ἐγελιανὸ ρωμαντισμὸ, ἢ ἀνάμεσα στὸν γερμανισμὸ καὶ τὸν λατινισμό.

"Επειτα ἐξετάζει τὰ αἴτια, ποὺ οἱ λαοὶ δὲν εἶναι ἀκόμα δυνατὸ ν' ἀποδεχθοῦν τοῦτο τὸ ἀξίωμα : «Τὰ πάντα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν πόλεμο» καὶ φτάνει στὸ συμπέρασμα πὼς πέρα ἀπὸ τὸ ἀξίωμα αὐτὸ «εἶναι ἀδύνατο νὰ ὑπάρξει μιὰ ἀνθρώπινη πολιτικὴ», ἀφοῦ τὸ γάσμα τῆς ἐλευθερίας καταλήγει, γιὰ ἕναν λαό, «σὲ γρήγορη ἀποσύνθεση κάθε ἀτομικότητας».

Κατὰ τὸν Γάλλο συγγραφέα ὁ κάθε πολιτισμὸς ἔχει μιὰ δική του κουλτούρα, ἀπαύγασμα τῆς ἰδιοσυγκρασίας τοῦ ὁποσυνειδήτου του. Κατὰ συνέπειαν ὑπάρχουν πολλὰν εἰδῶν πολιτισμοί. «Αὐτὴ ἡ παρατήρηση, γράφει, καθορίζει τὴ σκιὰ ἑνὸς ἐκπολιτιστικοῦ πολέμου. Ἂν αὔριο οἱ στρατοὶ συγκροουσθοῦνε δὲν θὰ ὑπάρχουν πιὰ ἐθνικὰ, ἀλλὰ ἰδεολογικὰ στρατεύματα».

"Ενα ἀπὸ τὰ σημαντικὰ κεφάλαια τοῦ βιβλίου του ἀφορᾶ τὴν κάνήθικη ἐκείνη διαλεχτικὴ, ποὺ τείνει ν' ἀποδείξει πὼς ἡ βία, ποὺ σὲ μερικὲς περιπτώσεις εἶναι χρήσιμη, εἶναι καὶ ἀναγκαία σὰ μέσοπολιτισμοῦ.Μιὰ τέτοια ἄποψη, συμπεραίνει, δὲ μᾶς φανερώνει ἀλλο, ἀπὸ τὴ σημερινὴ ἀτέλεια τῆς ἀνθρώπινης φύσης.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Ἀπὸ τὸν πρῶτο τόμο τῆς Ἱστορίας τῆς Ἰταλικῆς Λογοτεχνίας τοῦ Τζιοβάνι Παπίνι, ποὺ κυκλοφόρησε τώρα τελευταία, ἀποσπεῦμε τὸ παρακάτω ἀπόσπασμα, ὅπου ὁ συγγραφέας σκιαγραφεῖ τοὺς τρεῖς προδρόμους τοῦ Ντάντε, τοῦ Πετράρχη καὶ τοῦ Μποκκάτσιο:

«Ἡ ἰταλικὴ λογοτεχνία ἀρχίζει ἀπὸ τρεῖς ἐρωτευμένους.

»Ἕναν μυστικοπαθῆ καλόγηρο : τὸν Ζακοπόνε Μπενεντέτι, ἀπὸ τὸ Τόντι.

»Ἕναν ἐπικούρειο εὐγενῆ, τὸν Γκεοῦντο Καβαλκάντι, ἀπὸ τὴ Φλωρεντία.

»Ἕναν κυνικὸ ἀστό: τὸν Φραγγίσκο Ἀντζιολέρι, ἀπὸ τὴ Σιένα.

»Ὁ πρῶτος ἐρωτεύθηκε μιὰ κόποια Βάνα. Ἔπειτα τρελλάθηκε ἀπὸ θρησκοπληξία.

»Ὁ δεύτερος ἀγάπησε ἐπίσης μιὰ κόποια Βάνα, καὶ πολλὲς ἄλλες γυναῖκες, φέχνοντας συγχρόνως νὰ ἐρεῖ ἂν ὑπάρχει ἢ ὄχι Θεός.

»Ὁ τρίτος ἐρωτεύθηκε τὴν Μπεατρίνα, τὸ χρυσάφι, τὸ κρασί, τὰ ζάρια. Μιὰ μένη φορὰ πεθύμησε νὰ ἤταν Θεὸς, μὰ γιὰ νὰ καταστρέφει τὸν κόσμο.

»Οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἐραστὲς ἤξεραν νὰ μισήσουν. Ὁ Ζακοπόνε εὐχήθηκε τὸ θάνατο τοῦ Βενιφάτσιου τοῦ Ζευ, ὁ Γκεοῦντο ἐπιχείρησε νὰ σκοτώσει τὸν Κέρσο Ντονάτι καὶ τοὺς συγγενεῖς του, ὁ Φραγγίσκος ἀνειρεύθηκε νὰ σκοτώσει τὸν πατέρα του καὶ τὴ μητέρα του.

»Κ' οἱ τρεῖς τους ἐπίσης μισήθηκαν κ' ἢ ἀνθρώπινη δικαιοσύνη τοὺς ἐτιμώρησε. Ὁ Μπενεντέτι ἀναθεματίστηκε καὶ φυλακίστηκε μέσα σ' ἕνα φοβερὸ κελλὶ πέντε χρόνια. Ὁ Καβαλκάντι πέθανε ἀπὸ τὸν πυρετὸ ποὺ πῆρε στὴν ἐξορία του. Ὁ Ἀντζιολέρι φυλακίστηκε ἀρκετὲς φορές.

»Κι' ὅμως πρὶν ἀπὸ τὸν Ντάντε μονάχα αὐτοὶ οἱ τρεῖς ἔχουν μιὰ τέτοιαν ἀτομικότητα, ποὺ μᾶς ὑποχρέωνει νὰ τοὺς ξεχωρίσουμε μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν λογοτεχνῶν τοῦ 13ου αἰώνα.

»Κάτεχαν πνευματικὰ χαρίσματα ποὺ τὰ χρωστοῦσαν ἐν μέρει στὴ διαιτάτητα τῶν ἀνθρώπων τους—φριχτὰ ἢ θεία, Στέκουνται κ' οἱ τρεῖς τους τὰ σύμβολα ἢ οἱ ἀρχηγοὶ μιᾶς σχολῆς.

»Ὁ Ζακοπόνε ἀντιπροσωπεύει τὴ λυρικὴ ἐκκλησιαστικὴ ποίηση, ποὺ μὲ τοὺς ὕμνους ἔχει ἀπήχηση ἴσαμε τὸν 15ο αἰώνα.

»Ὁ Γκεοῦντο ἀντιπροσωπεύει τὴν ἐπιτήδευση τῶν ἐπαρχιοτῶν ποιητῶν τῆς τότε Ἰταλίας, καθὼς καὶ τὸν δογματικὸ ἐρωτισμὸ τῆς Πολωνίας. Κυρίως ὅμως εἶναι ὁ ἐκπρόσωπος, πρὶν ἀπὸ τὸν Ντάντε καὶ σύγχρονα μὲ τὸν Ντάντε, τοῦ «dolce stil nuovo». Ἡ ἐλεγειακὴ γλυκυτητὰ του προαναγγέλλει τὴ μεγάλη ἐρωτικὴ ποίηση τοῦ Ἑρετσέντο.

»Ὁ Φραγγίσκος εἶναι ὁ πιὸ διάσημος ἐκπρόσωπος τῆς σατιρικῆς ποίησης, ποὺ στάθηκε σύγχρονα κωμικὴ, ρεαλιστικὴ καὶ λαϊκὴ καὶ ποὺ δὲν γνώρισε ποτὲ τὸν λήθαργο στοὺς μετέπειτα αἰώνες.

»Συμπέρασμα: Κ' οἱ τρεῖς τους, ἂν δὲν εἶναι νεωτεριστὲς, εἶναι πάντως οἱ ἐκπρόσωποι μιᾶς τάσης καὶ μιᾶς σχολῆς, ὁ Ζακοπόνε τῆς λυρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ποίησης, ὁ Γκεοῦντο τῆς λυρικῆς ἐρωτικῆς ποίησης κ' ὁ Φραγκίσκος τῆς λυρικῆς σατιρικῆς ποίησης».

ΔΥΟ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ

Δημοσιεύουμε δυὸ ἐνδιαφέροντες στατιστικὲς τῆς κίνησης τοῦ βιβλίου τὰ τελευταῖα αὐτὰ χρόνια στὴν Τσεχοσλοβακία καὶ στὴν Ἑλβετία :

Τ σ ε χ ο σ λ ο β α κ ί α.— Ἡ οἰκονομικὴ κρίση εἶχε καὶ στὴν Τσεχοσλοβακία, ὅπως παντοῦ, τὴν ἀντίκτυπό της καὶ στὰ προϊόντα τοῦ πνεύματος. Σὰν 1933 ἐκδόθηκαν 10.077 βιβλία, ἀντὶ 9.218. Στοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ μπροσοῦρες. Βιβλία μὲ περισσότερες ἀπὸ 32 σελίδες ἐκδόθηκαν σὰν 1935 μονάχα 4.544.

Ἡ παραπάνω μείωση ἀφορᾶ ὅλες τὶς κατηγορίες τῶν βιβλίων. ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ: τὰ φιλολογικά. Αὐτά, ἀντίθετα, ἐσημείωσαν αὔξηση. Ἀπὸ 1985 ποὺ εἶχαν ἐκδοθεῖ σὰν 1933, τυπώθηκαν 2.010 στὸ 1935. Ἡ μεγαλύτερη ἀναλογικὰ μείωση παρατηρήθηκε στὰ ἱστορικὰ καὶ νομικὰ βιβλία: τυπώθηκαν 560 λιγότερα.

"Οσο γιὰ τὶς μεταφράσεις ξένων ἔργων, παρατηρήθηκε μιὰ μικρὴ αὔξηση. Ἀντὶ 501 ἔργα, μεταφράστηκαν 581, μὲ τὴν παρακάτω ἀναλογία: Γαλλικὰ ἔργα 105, ἀντὶ 92. Ἀγγλικὰ 160 ἀντὶ 140, Γερμανικὰ 101 ἀντὶ 122. Ἐνῶ λοιπὸν οἱ μεταφράσεις γαλλικῶν ἔργων αὐξήθηκαν καὶ ἰδιαίτερα οἱ μεταφράσεις ἀγγλικῶν μυθιστορημάτων, οἱ μεταφράσεις γερμανικῶν ἔργων σημείωσαν ἐλάττωση. Ὁ κατάλογος τῶν ἔργων ποὺ μεταφράστηκαν τσεχοσλοβακικὰ σημειώνει ἀνόμια τριάντα ἄλλα ἔθνη.

Ἐ λ β ε τ ί α.— Στὸ 1932 εἶχαν ἐκδοθεῖ στὴν Ἑλβετία 2.444 βιβλία. Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς σημειώνει μιὰ σημαντικὴ αὔξηση ἀπὸ τὰ προηγούμενα χρόνια. Στὸ 1926 δὲν εἶχαν ἐκδοθεῖ παρὰ μόνο 1823 βιβλία. Ἀπὸ τὸ 1933 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐτησίων ἐκδόσεων τείνει νὰ σταθεροποιηθεῖ γύρω στὶς 2.000 βιβλία: στὸ 1933 βιβλία 1967, στὸ 1934 βιβλία 1965, στὸ 1935 βιβλία 1952. Ἀποὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ οἱ ἐκδόσεις ἐλβετικῶν βιβλίων στὸ ἐξωτερικό, ποὺ ἀνέφερναν τὰ 1934 σὲ 524, καὶ γιὰ τὸ 1935 σὲ 448.

Οἱ ἀναλογίες τῶν ἐκδόσεων σὲ γαλλικὴ καὶ γερμανικὴ γλῶσσα γιὰ τὸ 1935 εἶναι : γερμανικὰ 1386 καὶ γαλλικὰ 472 βιβλία. Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ σημειώνουν μιὰ μικρὴ αὔξηση ἐκδόσεων στὴ γαλλικὴ γλῶσσα ἀπὸ τὰ προηγούμενα χρόνια. Ἐξ ἄλλου στὸ 1935 τυπώθηκαν 39 βιβλία στὴν Ἰταλικὴ, ἀντὶ 45 στὸ 1935. Οἱ μεταφράσεις σημειώνουν ἐπίσης ἐλάττωση : 72 στὸ 1935, ἀπέναντι 93 στὸ 1934. Ἀπὸ αὐτὲς οἱ 35 εἶναι ἀπὸ τὰ γαλλικὰ καὶ οἱ 24 ἀπὸ τὰ γερμανικά.

Τὸν μεγαλύτερο ἀναλογικὰ ἀριθμὸν ἐκδόσεων συγκεντρώνουν τὰ βιβλία τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν: ἀνέρχονται σὲ 365. Στὸν ἀριθμὸ ὅμως αὐτὸν συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ ἐκδόσεις τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Τὰ φιλολογικὰ βιβλία ἔρχονται σὲ δεύτερη γραμμή, μὲ 317 ἐκδόσεις.

Παρατηρήθηκε ἐπίσης μεγάλη αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βιβλίων ποὺ εἰσάγονται κατ' ἔτος στὴν Ἐθνικὴ Ἑλβετικὴ Βιβλιοθήκη. Στὸ 1926 εἶχαν εἰσαχθεῖ 17.000 καὶ στὸ 1935 εἰσάχθηκαν 45.000.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΑ

ΤΟΥ ΛΟΥΪ ΣΕΡΟΝΕ

Ὁ τεχνοκρίτης Λουΐ Σηροσίερ σὲ γαλλικὸ περιοδικὸ τὸ παρακάτω ἐξαιρετικὸ ἄρθρο γιὰ τὸν πίνακα «Ὁ θάνατος τοῦ Μαρᾶ», τοῦ Δαβίδ, ποὺ βρίσκεται ἐκτεθειμένος στὴ σύγχρονη ἀναδρομικὴ ἔκθεση ἀριστουργημάτων τῆς γαλλικῆς τέχνης στὸ Παρίσι).

Στὶς 13 Ἰουλίου 1793 ἡ Ἄννα-Μαρία-Καρλόττα Κορντεϊ, ἤπερ ἔνα ἀμάξι ἀπὸ τὴν πλατεῖα τῆς Νίκης, κατὰ τὶς ἑπτὰ τὸ βράδυ, καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι τοῦ Μαρά, στὴν πάρκαμπα τοῦ Κορδελιέρων. Ἤταν εἰκοσιπέντε χρονῶν. Ἔιχε φτάσει τὴν παραμονὴ ἀπὸ τὸ Καὶν κ' εἶχε πιάσει δωμάτιο στὸ ξενοδοχεῖο Προβιντάγκς. Τὸ πρωὶ τῆς μέρας ἐκείνης εἶχεν ἀγοράσει ἀπὸ ἕνα μικρομάγαζο τοῦ Παλαὶ-Ρουαγιὰλ ἕνα μαχαίρι τῆς κουζίνας ἀντὶ ἕνα δισ. Μετὰ μερικὲς ἑβδομάδες ὁ πίνακας ἤταν ἕτοιμος.

Ἀὐτὸς ὁ πίνακας εἶναι ἕνα ἀπὸ τ' ἀριστουργήματα τῆς γαλλικῆς τέχνης. Ἐπίσης ἀποτελεῖ γιὰ τὴν τέχνη τοῦ Δαβὶδ ἕναν σταθμὸ. Ἐν ταυ κοιτάζοντάς τον σκεφτοῦμε τοὺς πίνακες ποὺ εἶδαμε στὶς προηγούμενες αἴθουσες τῆς ἔκθεσης στὸ μέγαρο τῆς προκυμαίας τοῦ Τέκιε, εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν παρατηρήσουμε σ' αὐτὸν ἕνα κάποιο λαϊκὸ ἔλεος, τὸ πρῶτο καὶ πιθανὸν τὸ μοναδικὸ ζωγραφικὸ λαϊκὸ ἔλεος τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν μας.

Τὸ «ἔλεος» αὐτὸ ἔχει μιὰ παράδοξη σκηνοθεσία: τὸ ἐάδος τοῦ ζωγράφου εἶναι μιὰ ἀφκίρεση. Πέσο μακρυὰ ἀρισκόμαστε ἀπὸ τὸν σεῖρο αἰδιάκοστα τὴν ἐπιδημία του.

Ἡ Σιμὼν "Ἰβραντ μέλις εἰσήγαγε τὴν Κορνταϊ ξανακπῆκε στὴν κουζίνα, γιὰ νὰ ἑτοιμάσει μὲ τὴν Ζὰν Μερσσάλ, τὴν ὑπηρέτρια, καὶ τὴ Μαρὶ-Μπάρμπ Ὠμπὲν, τὴν πορτιέρισσα, τὸ ὀρεὐνὸ γεῦμα.

Σχεδὸν ἀμέσως ἀκούσθηκε μιὰ στριγγιὰ κραυγή. Ἔτρεξε στὸ δωμάτιο τοῦ λουτρεοῦ, ὅπου ἐρῆκε τὴν Καρλόττα Κορνταϊ μπροστὰ στὸ παράθυρο καὶ τὸν Μαρὰ πεσμένο μέσα στὴν μπανιέρα. Ἀπὸ τὰ χείλη μιᾶς τεράστιας πληγῆς ποὺ εἶχε στὸ στῆθος του τὸ αἷμα ἀνάβλυζε. Τὸ μαχαίρι ἤτταν ἀπεσμένο καταγῆς, ὁ λάμα του κ' ἡ λαθὴ του ἤσαν πατωμένες. Στὶς κραυγὲς τῆς Σιμὼν ἔτρεξαν ἢ ἀδερφὴ τῆς Κατερίνα, ἡ ὑπηρέτρια, ἡ πορτιέρισσα, ἔπειτα ἔνας γείτονας παραγγελιοδόχος καὶ σὲ λίγο ὁ πολίτης Λωσὰν Μπάς, ποὺ ἔφερνε ἐκείνη ἀκριδῆς τὴ στιγμὴ ἀπὸ τὸ τυποναραφεῖο ἕνα πακέττο δεκίμια, καθὼς κ' ἕνας ἀξιωτεῖστρδε. ποὺ κατοικεῦσε στὸ ἴδιο σπίτι. Ἤταν σχεδὸν νύχτα πιά. Τὸ αἷμα εἶχε τρέξει σ' ὅλο τὸ δωμάτιο, ποὺ ἀνάδινε μιὰν ἔντονη μυρωδιὰ ξυδιοῦ, ἀπὸ τὶς κομπρέσσες ποὺ σνήθιζε νὰ ἐάζει στὸ μέτωπό του ὁ Μαρά, γιὰ τοὺς ἐπίμονεις πονοκέφαλους ποὺ ὑπόφερε.

Οἱ φωνὲς καὶ τὰ κλάματα τῶν τεσσάρων γυναικῶν ξεσήκωσαν ἐπιτέλους τὴ συνοικία. Μέσα σ' αὐτὴ τὴ γενικὴ σύγχυση, ὁ γιατρὸς ποὺ κατέφθασε δὲν ἔκανε ἄλλο πορρὰ νὰ διαπιστώσει τὸν θάνατο τοῦ Μαρὰ κι' ὁ ἀστυνόμος νὰ συλλάβει τὴν Καρλόττα Κορντεϊ.

⁂

Δυὸ μέρες ἔπειτα, στὸν Λουΐ Δαβίδ, ζωγράφο καὶ μέλος τῆς Ἐθνοσυνέλευσης, ἀνατέθηκε νὰ κάνει ἕναν πίνακα ποὺ ν' ἀναπαριστάνει τὴ σκηνὴ τοῦ θανάτου τοῦ φίλου του Μαρά. Ὁ ζωγράφος εἶχεν ἐπισκεφθεῖ τὸ μέρος τῆς δολοφονίας δυὸ ὧρες ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀπόπειρα κ' εἶχε πάρει μερικὰ πρέχειρα σχέδια. Μετὰ ἀπὸ μερικὲς ἑβδομάδες ὁ πίνακας ἤταν ἕτοιμος.

Ἀὐτὸς ὁ πίνακας εἶναι ἕνα ἀπὸ τ' ἀριστουργήματα τῆς γαλλικῆς τέχνης. Ἐπίσης ἀποτελεῖ γιὰ τὴν τέχνη τοῦ Δαβὶδ ἕναν σταθμὸ. Ἐν ταυ κοιτάζοντάς τον σκεφτοῦμε τοὺς πίνακες ποὺ εἴδαμε στὶς προηγούμενες αἴθουσες τῆς ἔκθεσης στὸ μέγαρο τῆς προκυμαίας τοῦ Τέκιε, εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν παρατηρήσουμε σ' αὐτὸν ἕνα κάποιο λαϊκὸ ἔλεος, τὸ πρῶτο καὶ πιθανὸν τὸ μοναδικὸ ζωγραφικὸ λαϊκὸ ἔλεος τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν μας.

Τὸ «ἔλεος» αὐτὸ ἔχει μιὰ παράδοξη σκηνοθεσία: τὸ ἐάδος τοῦ ζωγράφου εἶναι μιὰ ἀφκίρεση. Πέσο μακρυὰ ἀρισκόμαστε ἀπὸ τὸν σεῖρο αἰδιάκοστα τὴν ἐπιδημία του. Ἡ Σιμὼν "Ἰβραντ μέλις εἰσήγαγε τὴν Κορνταϊ ξανακπῆκε στὴν κουζίνα, γιὰ νὰ ἑτοιμάσει μὲ τὴν Ζὰν Μερσσάλ, τὴν ὑπηρέτρια, καὶ τὴ Μαρὶ-Μπάρμπ Ὠμπὲν, τὴν πορτιέρισσα, τὸ ὀρεὐνὸ γεῦμα.

Σχεδὸν ἀμέσως ἀκούσθηκε μιὰ στριγγιὰ κραυγή. Ἔτρεξε στὸ δωμάτιο τοῦ λουτρεοῦ, ὅπου ἐρῆκε τὴν Καρλόττα Κορνταϊ μπροστὰ στὸ παράθυρο καὶ τὸν Μαρὰ πεσμένο μέσα στὴν μπανιέρα. Ἀπὸ τὰ χείλη μιᾶς τεράστιας πληγῆς ποὺ εἶχε στὸ στῆθος του τὸ αἷμα ἀνάβλυζε. Τὸ μαχαίρι ἤτταν ἀπεσμένο καταγῆς, ὁ λάμα του κ' ἡ λαθὴ του ἤσαν πατωμένες. Στὶς κραυγὲς τῆς Σιμὼν ἔτρεξαν ἢ ἀδερφὴ τῆς Κατερίνα, ἡ ὑπηρέτρια, ἡ πορτιέρισσα, ἔπειτα ἔνας γείτονας παραγγελιοδόχος καὶ σὲ λίγο ὁ πολίτης Λωσὰν Μπάς, ποὺ ἔφερνε ἐκείνη ἀκριδῆς τὴ στιγμὴ ἀπὸ τὸ τυποναραφεῖο ἕνα πακέττο δεκίμια, καθὼς κ' ἕνας ἀξιωτεῖστρδε. ποὺ κατοικεῦσε στὸ ἴδιο σπίτι. Ἤταν σχεδὸν νύχτα πιά. Τὸ αἷμα εἶχε τρέξει σ' ὅλο τὸ δωμάτιο, ποὺ ἀνάδινε μιὰν ἔντονη μυρωδιὰ ξυδιοῦ, ἀπὸ τὶς κομπρέσσες ποὺ σνήθιζε νὰ ἐάζει στὸ μέτωπό του ὁ Μαρά, γιὰ τοὺς ἐπίμονεις πονοκέφαλους ποὺ ὑπόφερε.

Οἱ φωνὲς καὶ τὰ κλάματα τῶν τεσσάρων γυναικῶν ξεσήκωσαν ἐπιτέλους τὴ συνοικία. Μέσα σ' αὐτὴ τὴ γενικὴ σύγχυση, ὁ γιατρὸς ποὺ κατέφθασε δὲν ἔκανε ἄλλο πορρὰ νὰ διαπιστώσει τὸν θάνατο τοῦ Μαρὰ κι' ὁ ἀστυνόμος νὰ συλλάβει τὴν Καρλόττα Κορντεϊ.

⁂

Ἡ Ζωὴ τῶν Γραμμάτων

ΑΝΑΔΡΟΜΗ

ΤΟΥ Κ. ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΕΡΖΑΚΗ

«Ἂν τὰ εἴδη τοῦ λόγου ἔχουν ἀποκρυσταλλωθεῖ σὲ κάποιες μορφὲς, ἐξωτερικὰ σταθερὲς, ὅμως ἐσωτερικὰ ρευστὲς πάντα καὶ κυμαινόμενες, ἐξ ἴσου ἀναμφοβήτητο μένει πὼς ἡ ἐσωτερικὴ ποὺ αὐτὴ ρευστότητα βρίσκεται σ' ἀλληλουχία στενὴ μὲ τοὺς εἰδικοὺς ἐκείνους ἱστορικὸ γνήμας, ὅπου μονάχα οἱ μύστες μποροῦνε νὰ εἰσχωρήσουν. Θορῶ πὼς τὸ ἐμβλημα τῆς κίνησης αὐτῆς εἶναι ἕνας ἀφορισμὸς ταυτόσημος μὲ τὸν γνωστὸ τοῦ Γουῶλτερ Παίητερ: «Κάθε Τέχνη, τελειοποιούμενη,πάει νὰ γίνει Μουσική». Ἡ κυριαρχία τοῦ λογικοῦ ὅλο καὶ περιορίζεται, τὸ νόημα τῶν λέξεων βαθαίνει, ὁ συναισθηματισμὸς ἀνατείνεται πρὸς τὴν ὑποβολὴ κ' ἡ Μουσικὴ ἡ ἀτσι ἀναδίνεται δὲν εἶναι πιὰ τὸ γνώριμο στὴν αἴσθηση γάδι τῆς μελωδίας. Εἶναι μιὰ συμφωνία ἀπόκρυφη, σύμπλεγμα ἱερῶν ἀριθμῶν ὅπου, τὸν ἐλλυστικὸ γιὰ τ' αὐτὶ σκοπὸ, ἀντικατέστησε ἡ ὑμνὴ ἀλγημία τῆς 'Αρμονίας.

Στὶς τέτοιες στιγτιὲς, μ' ὅλο ποὺ δὲν εἶμαι κι' ὁλότελα ἀμοιρος κάποιας προπαίδειας ὥστε νὰ μπορῶ νὰ χαίρομαι καὶ τὶς ἀσύλληπτες γαρὲς, νοσταλγῶ ὡστόσο συχνὰ τὴν πατριαρχικὴ ἄνεση τῆς ἁπλῆς καὶ ἤρεμης Τέχνης. Τὴ νοσταλγῶ προπάντων στὸ μυθιστόρημα, τὸ εἶδος τοῦτο—ποὺ μ' ὅλες τὶς ἀντίθετες προσπάθειες—δὲ μπόρεσε ποτὲ νὰ διαλεύσει ἀπόλυτα τὸν τίτλο του καὶ τὸν προορισμό του. Βέβαια, ξέρω πὼς τὸν τίτλο τοῦτο καὶ τὸν προορισμὸ καθένας μπορεῖ νὰ τὰ ἀντιλαμβάνεται, κι' ὄχι μόνο σὲ ποιότητα μὰ καὶ σ' ἔκταση, σὲ βάθος. Ξέρω πὼς ἡ χαρὰ ποὺ κερδίζεται εὔκολα εἶναι πολὺ ἀγαπημένη σὲ πολλοὺς, ἐνῶ τὶς χαρὲς ποὺ κερδίζονται ὕστερα ἀπὸ ἀντίσταση τὶς κατηγοροῦν οἱ ἴδιοι γιὰ ἔγγιο ἀναγνωσιμα δὲ θὰ μπορέσει πιὰ νὰ μᾶς τὸν δώσει. Κ' εἶναι τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὴν ἐπιστροφὴ σὲ κάποιες ἐποχὲς, κάποιες μορφὲς ἀρχότερα ἀπαρνημένες. Οἱ καιροὶ διστηροῦνε τὴ θύμιση τῆς ὁλότητας, ἡ μνήμη τῆς ἀνθρωπότητας θάλεγες πὼς δὲ γάνεται μέσα στοὺς αἰῶνες, ἀλλὰ καταναθίζει καὶ ντύνει μὲ τὸ γνοῦδι τῆς τ' ἀπολιθώματα τῶν καιρῶν, ὅπως ἡ ἀλυσάγνη κρυσταλλιάζει τὸ πέλο της πάνω στοὺς κυματοδαρτους βράγους, στ' ἀκρωθαλάσσι. Ἡ λιτανεία ἀπὸ ἀνανγώστες ποὺ ἔβγαινε στὴ δημοσιά, μίλια καὶ μίλια, γιὰ νὰ προϋπαντήσει τὴν ταχυδρομικὴ ἅμαξα ποὺ ἔφερνε τὰ φυλλάδια μὲ τὸ μυθιστόρημα τοῦ Ντίκενς, εἶναι μιὰ μεγάλη στιγμὴ τῆς ἀνθρωπότητας ποὺ δὲν πρέπει νὰ ξεχαστεῖ, τόσο περισσότερο μάλιστα ποὺ πιὰ ποτὲ δὲν θὰ ξαναγίνει. Οἱ πατέρες ἐκεῖνοι τῆς ἀφήγησης, ποὺ κούρνιαζαν ἀκλόνητοι κι' ἀτάραχοι μέσα σὲ μιὰ παλαιαῖκὴ κάμαρα, φωτισμένην ἀπὸ ἕνα κερὶ, κ' ἀράδιαζαν κανονικὰ στὶς σελίδες τους τοὺς δρόμους ποὺ πάνω τους θὰ βάδιζε ρεμβάζοντας ἡ ἀνθρωπότητα τῆς ἐποχῆς τους, εἶναι μορφὲς ἐλάχιστα διαφορετικὲς ἀπὸ τὶς βιβλικὲς ἐκείνες, τὶς γεμάτες πρωτότυπη καὶ σκοτεινὴ θέληση, ποὺ γάραζαν τοὺς πρώτους δρόμους τῆς ζωῆς ὅταν τὰ σπέρματα τῆς συνείδησης ἄρχιζαν ν' ἀργοσαλεύουνε μέσ' ἀπὸ τὴν ἀγλὺ τοῦ μυθιστόρημα δὲν ἤτανε μορφὴ Τέχνης, ἀλλὰ μορφὴ ζωῆς, δὲ θὰ ξανάρθει. Οἱ μορφὲς τοῦ λόγου ἀλλάζουνε, τὰ εἴδη διαφοροποιοῦνται, προσαρμόζονται, ἀλλοιώνονται, ἀναζητοῦν ἢ ἀπαρνιόνται τὴν ἐποχή τους. Θέλοντας ἢ μὴ τὴ φέρνουνε πάντοτε μέσα τους. Τὴ φέρνουνε στὴν κατάφαση ὅπως καὶ στὴν ἄρνησή τους.

Μὰ εἶναι χρήσιμο νὰναθυμοῦνται καὶ κάποτε τὴν καταγωγή τους, τὸ ξεκίνημα. Ὁ ἐρμητισμὸς δὲν εἶναι πάντοτε περιωπὴ, εἶναι καὶ τάφος. Τὸ μυθιστόρημα ξεκινάει μαζὶ μὲ τὸ πλῆθος, μέσα στὰ παλιὰνθρώπινο κ' ἐπικὸ ποδοβλητό. Γι' αὐτὸ, στὶς πιὸ μεγάλες του στιγμὲς, διατηρεῖ τὴ θύμηση, τὸ ἄκουσμα, τὸν ἀντίλαλο ἀπὸ τὴν τεράστια βουὴ τῆς φλαλογγας ποὺ βαδίζει...

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(Δημοσιεύουμε τὸ παρακάτω γράμμα τοῦ ἀναγνώστη μας κ. Τάκη Μορίλιου, σχετικὰ μ' ἕνα λωπὸ ζήτημα τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας, γιὰ τὸ ὁποῖο πολὺ λίγες ἀντιμάρφεις θὰ εἴχαμε νὰ ποῦμε. Προγματικὰ, συμφωνοῦμε μὲ τὶς ἀπόψεις τοῦ ἀναγνώστη μας, μὲ μόνη τὴ διαφορὰ πὼς, ὅπως ἀποκαλημάνα γράφαμε, τὸ ζήτημα τοῦ γυπικοῦ τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας εἶναι ρευστὸ, ἀκολουθώντας στὴ διάπλασή του τὸ γλωσσικὸ αἴσθημα τοῦ λαοῦ. Στὴν εἰδικὴ περίπτωση τῆς γενικῆς τοῦ πληθυντικοῦ, ἀρισμένων δημοτικῶν λέξεων, ὀλλὰ εἶναι τὰ παραδειγματα ποὺ μᾶς πείθουν πὼς τὶ ποτα δὲν εἶναι σκατικὸ καὶ μόνιμο, μὰ δὰα διαλιάσσονται κάθε μέρα ἀνάλογα μὲ τὶς ἀφορισταικὲς ἀνάγκες τοῦ λαοῦ. Παράδειγμα: Τὰ κιάτα—τῶν κιάτων, τὰ σκιάχτρα —τῶν σκιάχτρων, καὶ τὰ νιάτα—τῶν νιάτων κλπ.).

Κύριε Φωτιάδη,

Διαβάζοντας σ' ἕνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα φύλλα τῶν «Νεοελληνικῶν Γραμμάτων» τὸ χρονογράφημά σας, παρ' ὅλη τὴ συγκίνηση ποὺ αἰσθάνθηκα ἀπὸ τὴν ἀπεγνασμένη ἐπίκλησή τοῦ νέου ἀφρωστου κριτικοῦ, σταματήσα, σὰν ἀ

ΠΟΛΥΚΡΟΤΑ ΕΡΓΑ

"ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΣΑΝ ΜΙΚΕΛ.,

ΤΟΥ ΑΞΕΛ ΜΟΥΝΤ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΓΡΗΓΟΡΗ ΚΕΔΡΟΥ

(Τά «Νεοελληνικά Γράμματα» ἀρχίζουν σήμερα δημοσιεύοντας τό πιό χαρακτηριστικό ἀποσπάσματα ἀπ' τό περίφημο βιβλίο τοῦ Σουηδοῦ γιατροῦ "Ἀξελ Μούντ: «Τό βιβλίο τοῦ Σάν Μικέλ» πού μέσα σέ δυό χρόνια μεταφράστηκε σέ εἰκοσιπέντε γλῶσσες.

Παρουσιάζοντάς το στή Γαλλική Ἀκαδημία, ὁ Πιέρ Μπεινιολά εἶπε: «Τό βιβλίο τοῦ "Ἀξελ Μούντ δέν εἶνε οὔτε τό ἄλλο: δίκιος κι' ὁ ἴδιος δέν εἶνε ἕνας συγγραφέας σάν τούς ἄλλους, γιατί εἶνε ἕνας ἀπλοϋστατος ἀνθρωπος».

Τό ἴδιο συγγραφέας λέει στόν πρόλογο τοῦ βιβλίου του: «Πέρν καλά πώς πολλά πράγματα μέσα σέ τοῦτο τό βιβλίο θά φανοῦν παράξενα κι' ἄλλα ἀκατανόητα στούς περισσότερους Εὐρωπαίους ἀναγνώστες. "Ὅλα αὐτά τά γωρίς σάρκα καί κοκκαλα βάρια πλάσματα, πού ζοῦνε ἀκόμα στούς θρύλους καί στά ὄνειρά μας, τά πνεύματα πού ξυρισκιοῦν πάνω στό παιδικό μας προσκεφάλι, τά τελώνια πού τορεύουν στούς κήπους μας, τά γιγάντια φαντάσματα πού πλανιοῦνται μές στά δάση μας, ἔχουν ἐξοφανιστεῖ ἀπ' τήν εὐρωπαϊκή γῆ, μέ τόν τελευταῖο ἀντίλαλο τῆς «βλογέρας τοῦ Πανός».

Τό βιβλίο τοῦτο τοῦ "Ἀξελ Μούντ ἀποτελεῖται ἀπό ἀνεξάρτητα κεφάλαια, πού μέσα σ' αὐτά περιγράφει ἐπεισόδια ἀπ' τή ζωή του.

Μέσα στό ἀπόσπασμα πού δημοσιεύουμε σήμερα καί πού εἶνε ἕνα ἀπό τά ἐνιπτερισωκιτικότερά του, θά μπορέσουν οἱ ἀναγνῶστες μας νά χαροῦν τήν ἀπλότητα, τή δροσιά, τή δύναμη καί τήν ἀλκατικότητα τῆς ἀφήγησης τοῦ Σουηδοῦ συγγραφέα, πού τό βιβλίο του σημειώνει ἕνα σημαντικό σταθμό στήν παγκόσμια σύγχρονη λογοτεχνία).

ΛΑΠΩΝΙΑ

Ὁ ἥλιος εἶχε κρυφτεῖ κιόλας πίσ' ἀπό τό Βασοζάρβι, ἡ μέρα ὅμως ἔφεγγε ἀκόμα. Κι' ὅσο σκετείνιαζε, τό φεγγόχρωμο φῶς ἀπό πορτοκαλί γινότανε ρευμπινέριο. Μιά χρυσόχρωμη καταχιά κατέβαινεν ἀπ' τά μπλάβα βουνά τά σκεπασμένα μέ ἀλσοπόφουρες φωτερές κηπιδες χιονιοῦ κι' σημένιες σημιδες ποῦ στραφτοκοπεῦσαν στή λάμψη τῆς πρώτης χιονιάς.

Ἡ δουλειά τῆς μέρας εἶχε τελειώσει. Οἱ ἄντρες γύριζαν σάρκα στήν κατασκήνωση μέ τό λάσσο στόν ὦμο. Οἱ γυναίκες κρατοῦσαν μεγάλους κάδους ἀπό ξύλο σημιδας, γεμάτους φρέσκο γάλα.

Τό κοπάδι μέ τούς χίλιους ταράντους, πού τό φύλαγαν ἐλευχτῆς τά μεγάλα τσομπανόσκυλα, ἤτανε καλά ἀσφαλισμένο ἀπό τούς λύκους καί τά τσακάλια. Τό ἀκατάπαυτο μουγγητό τῶν μοσχαριῶν κι' ὁ ξηρός κρότος πού ἔκαναν τά ξυλοπάουτσα σεύσανε σιγά-σιγά. Καί κάπου-κάπου μονάχα, τή σιωπή τήν τάραζε τό γαύγισμα ἑνός σκύλου ἢ τό δυνατό σκοῦξιμο τοῦ γκιώνη στό μακρυνό δουνό.

Καθόμουνα στήν τιμητική θέση, δίπλα στόν Τουρί, μές στό τσαντῆρι τό γεμάτο καπνό. Ἡ Ἑλλεκάρε, ἡ γυναίκα του, ἔρριξε μιά φέτα τυρί ταράντου στή χύτρα πού ἤταν κρεμασμένη πάνω ἀπό τή φωτιά κι' ἐπρόσφερε πρῶτα στούς ἄντρες κι' ὕστερα στίς γυναίκες καί στά παιδιά τά πιάτα μέ τήν παχειά σοῦπα, πού τή φάγαμε χωρίς νά μιλεῦμε.

Τήν ἀποδέλειπη σοῦπα τή μοίρασαν ἀπό σκυλιά, πού, μιά καί δέν εἶχαν ὑπηρεσία στό κοπάδι, τ' ἀφήσαν νά τρυπώσουν μές στήν κοιλιόδα καί νά ξαπλώσουν δίπλα στή φωτιά. Στό σπίτι ὑπῆρχαν δυό φλυτζάνια ἕλα κι' ἕλα καί περίμενε καθένας νορβεῖ ἢ σειρά τονι, γιά νά πιεῖ τόν καφέ του. "Ὑστερα γεμίσαμε τίς κοντές μας πίπες ἀπ' τίς πέτσινες καπνοσακοῦλες κι' ἀρχίσαμε νά καπνίζουμε. Οἱ ἄντρες ἔβγαλαν τά ἀπό δέρμα ταράντου στιβάλια τους καί τ' ἀκούμπησαν δίπλα στή φωτιά γιά νά στεγνώσουν. Οἱ Λάπωνες δέ φοροῦν κάλτσες. Ἐβούμασα λοιπόν ξανά τό ἀψεγάδιαστο σχῆμα τῶν μικρῶν πεδιῶν τους μέ τή λιγερή πατοῦσα καί τή δυνατή καί λίγο ἐξογκωμένη πρός τά πίσω φτέρνα. Μερικές γυναῖκες ἐπῆραν τά μωρά τους ἀπ' τίς ξυλίνες κούνιες, τίς κρεμασμένες στίς ἐριζέντιες τραψέρσες τῆς καλύβας κι' ἄρχισαν νά τά ἐυζαίνευν. "Ἄλλες πάλι ἐξείριζαν τά κεφάλια τῶν πιό μεγάλων παιδιῶν πού ἤσαν ξαπλωμένα μπρούμητα χάμω κι' ἀκουμπεῦσαν μονάχα τό κεφάλι στά γόνατα τῶν μανάδων τους.

—Λυπεῦμαι, πού μᾶς ἀφήνεις τέσο γρήγορα, εἶπεν ὁ γέρο Τουρί. Ἤταν καλό ποῦ ἤρθες, μεῦ ἀρέσεις.

Ὁ Τουρί μιλεῦσε καλά τά Σουηδικά. Τῶρα καί κάμποσα χρόνια, πῆγε μιά φορά στή Λυλέα, γιά νά διαειδέασει στόν κυβερνήτη τά παράπονα ποῦ εἶχαν οἱ Λάπωνες μέ τούς καινούριους ἀπείκους. Κι' ὁ κυβερνήτης, ἕνας θερμές ὑπερασπιστής τῶν Λαπώνων, ἔτυχε νάνε βεῖος μου.

Ὁ Τουρί ἤτανε δυνατός ἄνθρωπος. Ἐβασίλευεν ἀπελυταρχικά στίς πέντε οἰκογένειες ποῦ τίς ἀποτελεῦσαν οἱ πέντε γιοί του, οἱ γυναῖκες τους καί τά παιδιά τους. Γιά νά φυλάγουν τό κοπάδι μέ τούς χίλιους τάραντους, δούλευαν ὅλοι τους σκληρά ἀπ' τό πρωΐ ὥς τό ἀρᾶδυ.

—Σέ λίγες μέρες πρέπει νά ἠκώσουμε τίς καλύβες μας ἀπό δῶ, ἀπρόσθεσεν ὁ Τουρί. Εἶμαι σίγουρος πώς θάχουμε πρῶπο χειμῶνα. Τό εἶνε γυναῖκα κι' ἐκεῖνη φεύγει χιόνι θά γίνει τοῦο σκληρό κάτ' ἀπ' τίς σημῦδες, ποῦ οἱ τάραντοι δέ θά μπορεῦν νά σκαλίσουν γιά νά θρεῦν τό χόρτο. Πρέπει νά κατηφορήσουμε γιά τό πευκόδασο πρίν τελειώσει τοῦτος ὁ μῆνας. Ἀπ' τά γαυγίσματα τῶν σκυλιῶν καταλαβαίνω πώς θάχουν μυρισεῖ κιόλας λύκο ἐδῶ τριγύρω. Δέν εἶπες πώς εἶδες ἀχνάρια ἀρκοῦδας, χτές, καθώς περνοῦσες τό φαράγγι τοῦ Σοῦλμο; ἐρώτησε κάποιο νεαρό Λάπωνα, ποῦ μόλις εἶχε μπεῖ μέσα κι' εἶχε ξαπλωθεῖ κοντά στή φωτιά.

Μάλιστα, τά εἶχε δεῖ, καθώς καί πολλά χνάρια λύκων.

Εἶπα τότες ἐγώ, πώς ἤμουνανε πολύ χαρεῦμενες, ποῦ ἐρισκόντουσαν ἀκόμα ἀρκοῦδες σέ κεῖνα τά μέρη, ἐνῶ μέ εἶχαν πληροφορήσει ἄλλες τές πώς δέν ὑπῆρχαν πιά παρά ἐλάχιστες. Ὁ Τουρί ὅμως μεῦ ἀπάντησε πώς εἶχαν δίκηο, γιατί ἡ ἀρκοῦδα ποῦ ἐρέβηκαν τά χνάρια τῆς ἤτανε πολύ γέρικη καί ζοῦσε ἐκεῖ πρίν ἀπό κάμποσα χρόνια. Τήν ἔθλεπαν συχνά νά πλανιέται μές στό φαράγγι. Τό χειμῶνα ποῦ κοιμότανε τήν εἶχαν περικυκλώσει τρεῖς φορές, μά κείνη τά κατάφερνε πάντα νά ξεφεύγει. "Ἤτανε μιά γέρικη καί πονηρή ἀρκοῦδα. Κάποτες μάλιστα, πού τήν εἶχε νταφκείσει ὁ Τουρί, μονάχα ποῦ ἐκεύνησε τό κεφάλι της καί τόν κύτταξε μέ τά πανοῦργα της μάτια. "Ἤξερε καλά πώς μιά συνειδισμένη σφαῖρα δέ μποροῦσε νά τή σκοτώσει. Μονάχα ἀσημένια σφαῖρα καμωμένη μιά νύχτα Σαββάτου κοντά στό νεκροταφεῖο, μποροῦσε νά τή σκοτώσει, γιατί τήν ἐπροστάτευαν οἱ «Οὐλντρα».

—Οἱ Οὐλντρα !

Μά θέβαια ! Δέν ἐγνώριζα τούς Οὐλντρα ; Τό μικρό λαό, πού ζεῖ κατ' ἀπ' τή γῆ ; Τό χειμῶνα ποῦ ἡ ἀρκοῦδα κοιμᾶται, οἱ Οὐλντρα τῆς φέρνουν τή νύχτα τροφή.

—Γιατί θέβαια κανένα ζῶο δέ μπορεῖ νά κοιμᾶται ὅλο τό χειμῶνα χωρίς τροφή, μεῦ εἶπεν ὁ Τουρί γελαστά. Ὁ νέους τῆς ἀρκοῦδας τῆς ἀπαγορεῦσε νά σκοτώσει ἕναν ἄνθωπο. "Αν πατήσει τό νέμο, οἱ Οὐλντρα δέ θά τῆς ξαναφέρουν τροφή καί δέ θά μπορεῖ πιά νά κοιμᾶται τό χειμῶνα.

Ἡ ἀρκοῦδα δέν εἶνε ὕπουλη καί μπαμπέσα, ὅπως ὁ λύκος.

Ἡ ἀρκοῦδα εἶνε δυνατή σάν δώδεκα ἀνθρώπους καί πονηρή σάν ἕνα ἄνθωπο.

Ἡ ἀρκοῦδα ἀγαπάει νά παλεύει τίμια. "Αν συναντήσει ἕναν ἄνθρωπο κι' αὐτός τήν πλησιάσει καί τῆς πεῖ : «"Ελα νά παλαίψουμε. Δέ σέ φοβᾶμαι», ἡ ἀρκοῦδα τόν ξαπλώνει χάμω καί φεύγει, χωρίς νά τοῦ κάμει κανένα κακό. "Αν μιά γυναῖκα βρεθεῖ μπροστά σέ ἀρκοῦδα, φτάνει νά τῆς δεῖξει πώς εἶνε γυναῖκα κι' ἐκεῖνη φεύγει χωρίς νά κάμει κανένα κακό.

Ἡ ἀρκοῦδα εἶνε ἀπελυταρχικό στίς πέντε οἰκογένειες ποῦ τίς ἀποτελεῦσαν οἱ πέντε γιοί του, οἱ γυναῖκες τους καί τά παιδιά τους. Γιά νά φυλάγουν τό κοπάδι μέ τούς χίλιους τάραντους, δούλευαν ὅλοι τους σκληρά ἀπ' τό πρωΐ ὥς τό ἀρᾶδυ.

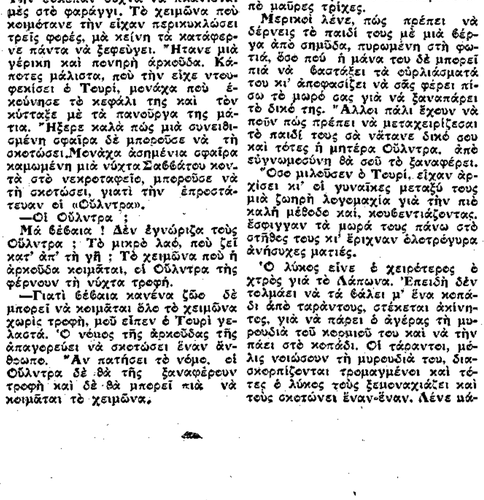

(Σκίτσο τῆς Δ. Ἀρτ. Στριφοῦ)

Ἡ ἀρκοῦδα εἶνε δυνατή σάν δώδεκα ἀνθρώπους καί πονηρή σάν ἕνα ἄνθωπο.

Ἡ ἀρκοῦδα ἀγαπάει νά παλεύει τίμια. "Αν συναντήσει ἕναν ἄνθρωπο κι' αὐτός τήν πλησιάσει καί τῆς πεῖ : «"Ελα νά παλαίψουμε. Δέ σέ φοβᾶμαι», ἡ ἀρκοῦδα τόν ξαπλώνει χάμω καί φεύγει, χωρίς νά τοῦ κάμει κανένα κακό. "Αν μιά γυναῖκα βρεθεῖ μπροστά σέ ἀρκοῦδα, φτάνει νά τῆς δεῖξει πώς εἶνε γυναῖκα κι' ἐκεῖνη φεύγει χωρίς νά κάμει κανένα κακό.

Ἡ ἀρκοῦδα εἶνε ὑπουλη καί μπαμπέσα, ὅπως ὁ λύκος.

ΜΙΧΑΗΛ ΖΟΣΤΣΕΝΚΟ

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Λ. Κ.

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ]

ΓΚΑΙΤΕ—ΣΟΠΕΓΧΑΟΥΕΡ
ΣΕΛΛΙΓΚ

'Ο Γκαῖτε ἔλεγε πώς κ' αὐτὸς ἀόμα ὁ θάνατος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ θέλησή μας. Τί ἤθελε ἄραγε νὰ πεῖ μ' αὐτό: Τὸ βαθύτερο νόημα τῶν λόγων του εἶναι πὼς μέσα στὸ ὑποσυνείδητο τοῦ ἀνθρώπου δημιουργεῖται κάποια σταθερὴ κατοίθηση, κατὰ πρὸς τὴν κατοίθηση αὐτὴ τραβᾶ ὁ ἄνθρωπος. Ἂν τυχὸν μπορέσει κ' ἀλλάξει τὶς παραστάσεις αὐτές (ὅπου μεγάλο ρόλο ἔπαιξε τὸ ὑποσυνείδητο), τότε μπορεῖ ν' ἀλλάξει καὶ τὶς κλίσεις του, τὸ χαρακτήρα του κι' αὐτὴν ἀκόμα τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς του.

Ὡς τὸν τελευταῖο καιρὸ, οἱ ἄνθρωποι ἀποδίδανε σὰν μὴ συνειδητὸ κόσμο κάτι τὸ μυστηριώδικο κ' ἀσύλληπτο.

'Ο Σοπεγχάουερ π. χ. τὸν κόσμον αὐτὸν τοῦ μὴ συνειδητοῦ τὸν ἀνάλωσε ἑτέροιν τῆς μυστηριώδους ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου.

'Ιδοὺ τί ἔγραφε:

«Σ' ἐνα καλλιτέχνη, ἡ ἐπεξεργασία τοῦ καλλιτεχνικοῦ ὕλικοῦ πολὺ συχνὰ γίνεται μέσα στὰ σκοτεινὰ ἔγκατα τῆς ψυχῆς του. Γι' αὐτὸ κ' ἐμεῖς πολλὲς φορὲς δὲν μποροῦμε νὰ ἐξηγήσουμε τὴν πηγὴ τῶν θαυμάσιων μας σκέψεων: αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι καμπὸς τῆς μυστηριώδικης μας ὑπαρξης».

'Ο μεγάλος Γερμανὸς φιλόσοφος Σέλλιγκ (1775—1854) μιλόντας γιὰ τὸ ρόλο τοῦ ὑποσυνείδητου, φτάνει μέχρι τοῦ σημείου νὰ προφητεύει τὴν ἐξαφάνιση τῆς ἐπιστήμης, ἢ μᾶλλον στὴν ἐκτίναση τῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τὴν ἀμεσο γνώση ποὺ μᾶς δίνει ἡ διαίσθησή».

Τὴ σκέψη του αὐτὴ στήριξεν ὁ Σέλλιγκ στὸ γεγονὸς ὅτι οἱ περισσότερες μεγάλες ἐπιστημονικὲς ἀνακαλύψεις ἔγιναν μὲ τὴ διαίσθηση καὶ πολὺ πρὶν δοεθοῦν οἱ σχετικὲς ἀποδείξεις.

Ἐμεῖς τοὐλάχιστον ζαίρουμε ἀρκετὰ θεωρήματα, ποὺ ἢ ἀπόδειξή τους παραμένει ἄγνωστη ὡς τὰ σήμερα. Τὰ θρήκανε χάρις στὸ ὑποσυνείδητο.

ΜΙΑ ΠΛΕΥΡΑ
ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΦΥΓΙΑΣ

Ὅστόσο τὸ «μυστηριώδικο» αὐτὸ δὲν ἔχει πραγματικὰ καμμιὰ σχέση σὔτε μὲ τὰ μυστήρια, οὔτε μὲ τὴ μυστικοπάθεια. Πρόκειται ἀπλούστατα γιὰ μιὰ φυσιολογικὴ λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου, ἢ καλλίτερα ἐκείνων τῶν σημείων τοῦ ἐγκεφάλου ποὺ καθὼς φαίνεται δὲν ἔκοιν ἀκόμα ἐξελιχθεῖ σὲ τέτοια ἀνάπτυξη ὥστε ἡ λειτουργία τους νὰ εἶναι ἰσοδύναμη μὲ τὴ λειτουργία τοῦ συνειδητοῦ τομέα τοῦ ἐγκεφάλου. Ποιὸς ξαίρει ἴσως ἡ λειτουργία τῶν καθυστερημένων ἐκείνων σημείων νὰ ἀνήκει στὸ μέλλον. Πολὺ πιθανὸν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο νὰ εἶχαν ἀρχίσει κ' οἱ πρώτες ἀναλαμπὲς τῆς συνειδητῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως σήμερα συμβαίνει μὲ τὴ μὴ συνειδητὴ λειτουργία.

Καὶ ποιὸς ξαίρει, πολὺ πιθανὸν ὁ μεγαλοφυὴς ἄνθρωπος νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκείνος ποὺ ἔχει περισσότερον ἀνεπτυγμένους αὐτοὺς ἀκριβῶς τοὺς τομεῖς—τοὺς καθυστερημένους τομεῖς—τοῦ ἐγκεφάλου.

'Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲ χωρεῖ ἀμφιβολία πὼς ὁ μεγαλοφυὴς ἄνθρωπος πολλὲς φορὲς περνᾶ στὸ ἀόρθρηο βρίσκοντας τὴ μὲ λόγια ἀγραφτήρωστα, ποὺ τέτοια δὲν εἰπόθηκαν ἀλλοῦ ποτὲ θενὰ σὲ καμμιὰ γυναῖκα μέσα στὸ θέατρο τοῦ Σαίξπηρ.

'Ο "Ἀμλετ αὐτὸς εἶναι σίγουρα ἕνας νέος πολύπλοκος. Βέβαια πεῖξε ἕνα ρόλο κ' ἀμέσως ἀπὸ τὴ 2η πράξη, ὅπου ὑποκίνεται γὸν τρελλό, κολλοὶ ἐξωφρενισμοὶ του πρέπει νὰ καταλογιστοῦν στὶς ἀπαίνησες τῆς προσοποίησης. Ἐκεῖνα τὰ ἐπεισόδια τῆς τρέλλας ἤταν ἕνα θέμα ὑποχρεωτικὸ τῶν μελαγχολικῶν ρόλων. 'Ο "Ἀμλετ ἀκολουθεῖ αὐτὴ τὴν ἀξιοσέβαστη παράδοση, τὴν ἀγαστὴ πάντοτε σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο παιδί, ποὺ λέγεται κοινό. Ἀλλὰ δὲν εἴμαστε τόσο εὔπιστοι.

Τότε, ἀφοῦ ὁ "Ἀμλετ δὲν εἶναι τρελλός, ἀφοῦ δὲν εἶναι ἀδύναμος, ἀφοῦ δὲν τὸν δεσμεῦει οὔτ' ὁ ἔρωτας, οὔτ' ὁ φόβος καὶ δὲν κωλύεται ἀπὸ κανένα ἐξωτερικὸ ἐμπόδιο, τί τὸν συγκρατεῖ γιὰ νὰ δράσει; Ἀναρωτιέται κ' αὐτὸς ὁ ἴδιος. κακίζοντας τὴν ἀδρανειά του: «Γιατί νὰ λέω ἀώμη: «Αὔριο», ὅταν οὔτε τὸ λογικό, οὔτε ἡ θέληση, οὔτε ἡ δύναμη, οὔτε τὰ μέσα δὲν μοῦ λείπουν γιὰ νὰ δράσω!».

Καὶ νὰ τὸ πρόβλημα. 'Ο Σαίξπηρ ἀπαντάει μὲ τὴ συνήθη διαύγειά του, μὲ τοὺς δυὸ στίχους ποὺ τελειώνουν τὴν πρώτη πράξη, ὕστερ' ἀπ' τὴν ἀποκάλυψη τοῦ βρυκόλακα, καὶ ποὺ μᾶς ἐσθέτουνε τὸ νόημα τοῦ δράματος:

«'Ο κόσμος ἔχει χαλάσει! Καταραμένη μοῖρα!
Γιατί πρέπει ἐγὼ νὰ τὸν διορθώσω;».

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ]

"Οπως κ' ἂν εἶχε ἡ ἀνάθεση, τὰ ποιὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἀπ' ὅσα εἰπώθηκαν παραπάνω σχετικὰ μὲ τὸ ἔργο τοῦ Κύντ: ὁ "Ἀμλετ μαθαίνει στὴν πρώτη πράξη τὸ διπλὸ γεγονὸς τοῦ θανάτου τοῦ πατέρα του καὶ τοῦ ἄσεμνου γάμου τῆς μητέρας του σὲ διάστημα λιγότερο τῶν δυὸ μηνῶν ὕστερ' ἀπ' τὴν κηδεία (γάμος πού, σὲ παρένθεση, ἔχει γι' ἀποτέλεσμα κ' τοῦ στερήσει τὸ θρόνο). Στὴν τέταρτη σκηνὴ τῆς ἴδιας πράξης, μαθαίνει ἀόμα ἀπὸ τὸ φάντασμα πὼς αὐτὸς ὁ θάνατος κ' αὐτὸς ὁ γάμος εἶναι ἐγκλήματικοὶ καὶ λαβαίνει τὴν ἐντολὴ ἀπ' τὸν πατέρα του νὰ τὸν ἐκδικηθεῖ. Ξέρουμε ὅτι ἡ ἐκδίκηση αὐτὴ θὰ πραγματοποιηθεῖ στὴν πέμπτη πράξη. Γιὰ νὰ γεμίσει αὐτὸ τὸ διάστημα τί διαθέτει ὁ ποιητής; 'Ο μῦθος τοῦ παρεξέχει τὴν τρέλλα, ποὺ ὅμως δὲν ἔχει πιὰ λόγο νὰ ὑπάρχει· τὸ πρόλαμψα ἐνὸς ρομάντζου καὶ τὴν ἀσκθόριστη φυσιογνωμία μιᾶς γυναίκας· τὴ δυσπιστία τοῦ βασιλιᾶ· τὴ σκηνὴ μὲ τὴ μητέρα καὶ τὸ θάνατο τοῦ αὐλικοῦ Πολόνιου· τὸ ταξίδι στὴν Ἀγγλία, ποὺ γεμίζει τὴν τέταρτη πράξη. Γιὰ νὰ τὰ μπάσει ὅλα αὐτὰ μέσ' στὸ ἔργο του, ὁ ποιητὴς ἔπρεπε ν' ἀλλάξει βαθειὰ τὸ χαρακτήρα τους. 'Ο παλιὸς μῦθος ξεπιλίγεται σὲ καμμιὰ εἰκοσαριὰ χρόνια. ἡ Ἱστορία ὅμως εἶναι σύντομη, γιατὶ ὁ ἥρωας βρίσκεται σὲ διαρκῆ δράση. Τὸ δράμα τοῦ Σαίξπηρ κρατᾶει σὲ τέσσερες ἢ πέντε μῆνες, ἀλλὰ μ' ὅλο ποῦνα πολυπράγματα, φοιάζει ἀργό, γιατὶ ὁ ἥρωας ἀργεῖ πάντοτε. Κι' αὐτό, γιατὶ ἐν ἀπαιούσει στὴ διαταγὴ τοῦ βρυκόλακα, τελειόνει ἀμέσως τὸ ἔργο. Τὸ ἔργο δὲν μπορεῖ νὰ γίνει παρὰ μονάχα μὲ τὴς ἀνεβολὲς τοῦ ἥρωα. Χρειάστηκε λοιπὸν ὁ ποιητὴς, ἀλλὰ ἐνεργητικὸς ἄνθρωπος ν' ἀντικατασταθεῖ μ' ἕναν διστακτικό.

Μ' ἄλλα λόγια· τὸ πρόβλημα τοῦ "Ἀμλετ εἶνε τοῦτο: ἕνας πολιτισμένος τοῦ XVI αἰώνας, πρέπει νὰ ἐκτελέσει τὴν πράξη ἑνὸς βάρβαρου τοῦ XI αἰώνα καὶ σ' ἕνα χοντρὸ ἀνέοδοτο ν' ἀναπαστεψεῖ ὁλόκληρο ὁ ἠθικὸς κόσμος καὶ τὸ κολοσσιαῖο οἰκοδόμημα τῆς νεότερης συνείδησης. Ἡ ἀποφασιστικότητα τοῦ ἥρωα εἶναι λοιπὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἴδιων τῶν διδόμενων τοῦ ἔργου· τὸ ζήτημα τώρα εἶναι νὰ μάθουμε πῶς ὁ ποιητὴς κατόρθωσε νὰ τὴν δικαιόσει.

"Ἐχουνε γράψει πὼς ὁ "Ἀμλετ εἶναι ἡ τραγωδία τῆς ἀμφιβολίας. Ποιᾶς ἀμφιβολίας; Οὔτε μιὰ στιγμὴ ὁ "Ἀμλετ δὲν συζητάει πάνω στὴ διαταγὴ τοῦ πατέρα του καὶ τὴν ἐπιφάνεια τῆς τάφθεσής του· δὲν ἔχει τὸν παραμικρὸ ἐνδοιασμὸ γιὰ τὰ σκοτάσει τὸ δολοφόνο· ἐσα-ἐσα: πανίξει τὸν ἑαυτό του, ποὺ θὲν τὸ κάνει ἀόμη. "Ἐχουν γράψει ἀόμα ὁ "Ἀμλετ εἶναι ἡ τραγωδία τῆς σκέψης. Κι' ἄλήθεια ἔχει κανεὶς τὸν περιφασμὸ νὰ ἰδεῖ στὸν φοιτητὴ τῆς Βυτεμπέργης τὸ παράδειγμα τοῦ ἀφαιρεμένου θέτσου, τὴν ἀφρόστεια τῆς μεταφυσικῆς, τὴ διαλυτικὴ ἐνέργεια ποὺ φέρνει ἡ κατάχρηση τῆς κριτικῆς. Τίποτα ὅμως τὸ ἀπὸ ἀόβσιμο ἀπ' τὴ ρομαντικὴ αὐτὴ ἐποδοχή. Τὸ ὅτι ὁ "Ἀμλετ δὲν δρᾶ αὐτὸ δὲν εἶναι καθόλου ἐπειδὴ σκάρτεται. Πρέπει νὰ κυτταξουμε τὸ ζήτημα ἀπὸ ἀὸ κοντά.

'Ο "Ἀμλετ εἶναι ἕνας μελαγχολικός: τὸ λέει, καὶ πρέπει νὰ ὑπολογίζουμε πάντα ὅτι λόγε γιὰ τὸν ἑαυτό τους τὰ πρόσωπα τοῦ Σαίξπηρ. 'Ο Σαίξπηρ ἀνέθεσε πολλὲς φορὲς στὴ σκηνὴ τὸν τύπε τοῦ βαρυστεγνόνου: εἶναι ὁ Ριχάρδος ΙΙ, εἶναι ὁ Γιάκωβος τοῦ «Ὅπως σᾶς ἀρέσει», εἶναι ὁ κομψὸς Ἀντώνιος σεὶν «Ἔμπορα τῆς Βενετιᾶς». Ἀλλὰ ὁ "Ἀμλετ δὲν τοὺς μοιάζει καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τοὺς μοιάζει, γιατὶ τότε δὲν θάταν ἕνας ἥρωας.

Οἱ μαρτυρίες τῶν ἄλλων προσώπων εἶναι συντονισμένες. Κανεὶς μέσα στὸ ἔργο δὲν χαίρνει τὸν "Ἀμλετ γιὰ ἕναν ἀντεροπαρμένο.

Δὲν εἶναι μόνο αὐτό: βλέποντε τὸν "Ἀμλετ, σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἔργου νὰ ἐνεργεῖ. τοὐλάχιστον μ' ἀνατιναγματα, κατὰ τὸν σὶ δραστήριο τρόπο. "Ἐχει ξεσπάσματα ἐνεργητικότητας καὶ βιαιότητας ἀκόμη. Νέ τον στὴ σκηνὴ τοῦ βρυκόλακα, ἔξω φρενῶν, φοβερός, ἔτοιμος ν' ἀκολουθήσει ἀκόμα καὶ στὴν κόλαση τὸ φάντασμα τοῦ πατέρα του. Μάταια οἱ φίλοι θέλουνε νὰ τὸν συγκρατήσουνε. Ξεσπαθώνει: αἰστάνεται νάχει τὴ δύναμη τοῦ λέοντα τῆς Νεμέας.

Ξέρουμε μὲ τί τρόπο ὁ γλυκὸς "Ἀμλετ ξεκάνει τὸν Πολώνιο (εἴν' ἄλήθεια πὼς τὸν ἤπρε γιὰ τὸν βασιλιᾶ) καὶ μὲ πόση ψυχρότητα, μὲ πόση ἀπονιά, (ἀπ' ἐναντίας). ξεφορτώνεται τοὺς δυὸ συνοδούς του καὶ τοὺς στέλνει νὰ κάμουν γιὰ λογαριασμό του τὸ μεγάλο ταξίδι. Τίποτα τὸ πιὸ λανθασμένο ἀπὸ τὸ νὰ πάρουμε αὐτὸ τὸν ἄνθρωπο γιὰ ἕναν ρομαντικὸ αἰσθηματία. 'Ο "Ἀμλετ δὲν εἶναι καθόλου ἕνας Βέρθερος. Στὴ μεγάλη σκηνὴ τῆς 3ης πράξης, τρομοκρατεῖ τὴ μητέρα του. Δείχνεται σκληρὸς στὴν Ὀφηλία. Εἴν' ἄλήθεια, ὅτι τὸ δυστυχισμένο κορίτσι. ἀκολουθώντας τὶς συμβουλὲς τοῦ ἀδερφοῦ της καὶ τοῦ φίλιου πατέρα της, ἔνοιξε ἀπλοῦ διοικητικοῦ ὑπηρέτη, ἔδωσε ἀφορμὲς στὸν νεαρὸ πρίγκηπα νὰ τὴν ὑποψιαστεῖ πὼς ἄλλαξε στρατόπεδο καὶ πὼς τὸν διώχνει ἐπειδὴ εἶναι ἄτυχος. Ὅστόσο ὁ "Ἀμλετ δὲν ἀρκεῖται στὸ νὰ φορτώνει μὲ σαρκασμοὺς τὸν Πολόνιο, ἀλλὰ τὴν βασανίζει κι' αὐτὴν τὴν ἴδια καὶ τὴν ταπεινώνει κατὰ τρόπο ἀόρθηρο. βρίζοντάς την μὲ λόγια ἀγραφτήρωστα, ποὺ τέτοια δὲν εἰπόθηκαν ἀλλοῦ ποτὲ θενὰ σὲ καμμιὰ γυναῖκα μέσα στὸ θέατρο τοῦ Σαίξπηρ.

'Ο "Ἀμλετ αὐτὸς εἶναι σίγουρα ἕνας νέος πολύπλοκος. Βέβαια πεῖξε ἕνα ρόλο κ' ἀμέσως ἀπὸ τὴ 2η πράξη, ὅπου ὑποκίνεται γὸν τρελλό, κολλοὶ ἐξωφρενισμοὶ του πρέπει νὰ καταλογιστοῦν στὶς ἀπαίνησες τῆς προσοποίησης. Ἐκεῖνα τὰ ἐπεισόδια τῆς τρέλλας ἤταν ἕνα θέμα ὑποχρεωτικὸ τῶν μελαγχολικῶν ρόλων. 'Ο "Ἀμλετ ἀκολουθεῖ αὐτὴ τὴν ἀξιοσέβαστη παράδοση, τὴν ἀγαστὴ πάντοτε σ' αὐτὸ τὸ μεγάλο παιδί, ποὺ λέγεται κοινό. Ἀλλὰ δὲν εἴμαστε τόσο εὔπιστοι.

Τότε, ἀφοῦ ὁ "Ἀμλετ δὲν εἶναι τρελλός, ἀφοῦ δὲν εἶναι ἀδύναμος, ἀφοῦ δὲν τὸν δεσμεῦει οὔτ' ὁ ἔρωτας, οὔτ' ὁ φόβος καὶ δὲν κωλύεται ἀπὸ κανένα ἐξωτερικὸ ἐμπόδιο, τί τὸν συγκρατεῖ γιὰ νὰ δράσει; Ἀναρωτιέται κ' αὐτὸς ὁ ἴδιος. κακίζοντας τὴν ἀδρανειά του: «Γιατί νὰ λέω ἀώμη: «Αὔριο», ὅταν οὔτε τὸ λογικό, οὔτε ἡ θέληση, οὔτε ἡ δύναμη, οὔτε τὰ μέσα δὲν μοῦ λείπουν γιὰ νὰ δράσω!».

Καὶ νὰ τὸ πρόβλημα. 'Ο Σαίξπηρ ἀπαντάει μὲ τὴ συνήθη διαύγειά του, μὲ τοὺς δυὸ στίχους ποὺ τελειόνουν τὴν πρώτη πράξη, ὕστερ' ἀπ' τὴν ἀποκάλυψη τοῦ βρυκόλακα, καὶ ποὺ μᾶς ἐσθέτουνε τὸ νόημα τοῦ δράματος:

«'Ο κόσμος ἔχει χαλάσει! Καταραμένη μοῖρα!
Γιατί πρέπει ἐγὼ νὰ τὸν διορθώσω;».

Τ' ἀπογοητευμένα αὐτὰ λόγια, δὲν θὰ τὰ πρόφερνε σὲ μιὰν ἄλλη στιγμή. Τὰ προφέρνει μονάχα ἐπειδὴ ἡ ἀπρόλεφτη ὑποχρέωση ποὺ τὸν βαραίνει τὸν ἐξαφνιάζει σὲ μιὰ στιγμὴ ποὺ δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός του. "Ας τὸν πάροιμε στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔργου, στὴ δεύτερη σκηνὴ τῆς 1ης πράξης. ὅπου τὸν βλέπουμε γιὰ πρώτη φορά : φορᾶει πένθος, εἶναι σκεφτικός, μαύρη φυσιογνωμία μέσα στὴν αὐλή, μὲ μιὰν ἔκφαση μισάθρια ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ φωτοβόλα πρόσωπα ποὺ ἐπιστρέφουνε ἀπόνα γάμο. "Ἐχει μιὰ πληγὴ ποὺ τὸν φθείρει. Μόλις μένει μονάχος ξεσπάει: φωνάζει τὸ μυστικό του, ψεθαίνει ἀπὸ ντροπὴ καὶ θυμὸ γιὰ τὸν δεύτερο γάμο τῆς μητέρας του. Δὲν ξέρει τίποτα περισσότερο, δὲν ὑποψιᾶται τίποτα. Δὲν βλέπει παρὰ δυὸ πράματα: αὐτὸ τὸ μνῆμα τὸ φθερασκονιγμένο κ' αὐτὸ τὰ κρεβδάτι, ὅπου ἡ χήρα δέγεται ἕναν παρείσακτο στὴ ζεστὴ ἀκόμα θέση τοῦ πρώτου της ἀντρα. Αὐτὴ ἡ ἐπιπολαιότητα. ἡ ἀσυνειδησία, ἡ ταπεινὴ εἰκονίλία, ἡ συγκατάθεση. αὐτὴ ἡ δυνατότητα τῆς λησμονιᾶς τὸν ἐκπνεστατοῦσε: «Ἀδυναμία! τ' ὄνομά σου εἶναι γυναῖκα!». Αὐτὴ ἡ τραγικὴ κραυγὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς κρίσης: ὁ "Ἀμλετ ἀπαντᾶνει τὸ θάνατο καὶ τὴ διαφθορὰ τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ γίνονται μιὰ ἀόρσσεια.

'Ο "Ἀμλετ ἔχει πραγματικὰ πληγωθεῖ. 'Όπως σ' ἀρισμένες περίστασες θνοτερεοὺς πλάνων δημιουργεῖται ἡ πλευρίτιδα ἢ ἡ φυματίωση, ἔτσι τοῦ γεννιόνταν οἱ μαῦρες ἰδέες ἀπὸ τοῦ γεννιέται ἡ μελαγχολία. Ὄχι μιὰ μελαγχολία ἐπιπόλαιη καὶ μιὰ διακοσμητικὴ ἀπογοήτευση, ἀλλὰ ἕνα φοιχτὸ βάσανο, ἕνας καρκίνος, ποὺ δηλητηριάζει τὸ σῶμα· σὰν ν' ἄλλαξεν πιὰ ὅλες οἱ σχέσες: ὁ οὐρανὸς φαίνεται βρώμικος κ' ἡ ἐρωτας καταντάει ἕνα θέμα ἀηδιαστικό.

Ἀλλὰ τὸ πιὸ περίεργο εἶναι τοῦτο: ἡ ἀρώστεια αὐτὴ τοῦ "Ἀμλετ δὲν εἶν' ἐν' ἀτύπημα ἐντοπισμένο. Εἶναι μιὰ νευρασθένεια ποὺ παραλύει μονάχα ὡρισμένα κέντρα, ὅπως μερικὰ δηλητήρια σταματοῦν ὡρισμένες ἐνέργειες, ἐρεθίζοντας ἄλλες. "Ολες τὶς φορὲς ποὺ ὁ "Ἀμλετ ξεφεύγει ἀπὸ τὸ βραχνὰ του, ξαναγίνεται ὁ συνηθισμένος ἑαυτός -ου, ἀνεργεῖ τόσο γρήγορα καὶ μὲ τὴν ἴδια ἀκρίβεια ὅπως καὶ πρὶν ἀπ' τὴν ἀρρώστεια του· μόλις τὸν ξανακυριεύει ἡ ἔμμονη σκέψη του, δὲν εἶναι πιὰ ἱκανὸς παρὰ γιὰ ἕνα ἄγονο ἀναμάσσημα κι' ἕνα εἶδος λήθαργου, ἀπ' τὸν ὁποῖο μονάχα μιὰ ἐξωτερικὴ ὤθηση μπορεῖ νὰ τὸν ἐλευθερώσει.

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ ΦΥΛΛΟ]

ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ Α.Ε.
ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΜΗΜΑ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦ. ΤΜ. ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΗΛΙΑ Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ : Ἑλληνικὸν Ἐμπορικὸν Δίκαιον, τόμ. Β΄, 4ον σελ. 452	Δρχ. 400.—
ΑΥΡΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ : Ἱστορία τῆς Μουσικῆς, τόμ. Α΄, 8ον. σελ. 239	» 60.—
τόμ. Β΄, 8ον. σελ. 190	» 60.—
Κ. ΦΡΙΛΙΓΓΟΥ : Ἄσμα Ἀσμάτων τῆς Π. Διαθήκης, (μεταφρασμένον ἀπὸ τὰ Ἑβραϊκά), 8ον, σελ. 27	» 25.—
ΔΗΜΗΤΡ. Α. ΠΕΤΡΑΚΑΚΟΥ : Ὁ Γαῖος Παίσιος ὡς Κανονολόγος, 8ον, σελ. 51	» 40.—
Ἡ Ἀβελλήνισις τοῦ Ἀρχαίου Κόσμου (μετάφρασις Ξανθ. Μαυκᾶ), τόμ. Β΄, μέρ. Β΄, 8ον, σελ. 245	» 50.—
Π. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ : Ἔρευνα Δενδροκομικῆ, ἔτος Β΄, τεύχ.3ον. Ἰούλιος—Σεπτέμβριος 1957, 8ον .σ. 100	» 60.—
ΜΑΡ. ΑΜΑΡΙΣΤΟΥ : Ἰωάννης Κοσμώνης.— Ὁ πρῶτος παιδαγωγός, 8ον, σελ. 170	» 50.—
ΑΝΤ. ΑΕ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗ : Ἡ βιομηχανία τοῦ Ἀλουμινίου καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Βωξίτης, 8ον, σελ. 95	» 60.—
Θ. ΒΟΡΕΑ : Ἀνάλεκτα, τόμος Α΄. 8ον, σελ. 335	» 250.—
ΘΑΝ. ΠΕΤΣΑΛΗ : Ἀνθρώπινη περιπέτεια (μυθιστόρημα) 8ον, σελ. 170	» 40.—
Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ : Σοφοκλέους, Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῷ, 8ον, σελ. 86	» 35.—
ΑΝΑΣΤ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ : Ἀρχεῖον Βυζαντινῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος, τόμος Β΄, τεύχος 2ον, 8ον .σελ. 216	» 165,—
ΧΡ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΥ : Κωδικοποίησις Νομοθεσίας Ἐκπαιδευτικῶν τελῶν τῶν Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, 8ον, σελ. 64	» 50.—
ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΔΡΑΚΙΔΟΥ : Ροδιακά, 8ον, σελ. 265	» 100.—
ΣΤ. Χ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ : Οἰκονομικὰ καὶ Κοινωνικαὶ Μελέται, 8ον, σελ. 205	» 150.—
ΣΩΤ. ΒΑΡΔΑΚΟΥ : Αἱ ἀποσθέσεις ἐν τῇ Οἰκονομίᾳ καὶ Λογιστικῇ. 8ον, σελ. 230	» 60.—
ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟΥ : Τὸ τραγούδι τῆς ἀδελφῆς μου. 8ον, σ.32	» 15.—
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΡΑΣΛΗ : Ἅπαντα τὰ ἔργα δεμένα.	

ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΜΗΜΑ
Καθηρεμινὴ παιναλαθὴ πανπὸς νεο εκδιδομένου : ΓΑΛΛΙΚΟΥ — ΑΓΓΛΙΚΟΥ — ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ βιβλίου.

ΝΕΑ ΔΑΝΕΙΣΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΘΡΑΣΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

"ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΩΜΑΤΑ"

Οἱ περιθώριοι

«La vie, c'est du courage»

BALZAC

«Rien ne fait mieux passer la vie que la préoccupation incessante d'une idée... Folie pour folie, prenons la plus noble».

FLAUBERT

Α'.
ΛΡΩΊΝΟ

Μόλις τώρα ξυπνοῦσε μέσα στο κρεββάτι της καὶ τῆς φανότανε ἡ ὥρα καταπληχτικὰ προωΐνή. "Ενιωθε μιὰ μεγάλη γλυκύτητα καὶ στὴ ξεκούραση νὰ πληθαίνει μέσα στὴ κορμί της, νὰ ἑνώνεται χαρούμενη μὲ τὴ σάρκα καὶ μὲ τὰ σεντόνια. Ἡ ὥρα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι κατοπληχτικὰ προωΐνή, (ὅπως ἄμα ξυπνᾶς πρὶν προβάλει ἀνθρώπος, πρὶν ἀκουστεῖ φωνὴ ἢ ποτπηασιὰ στὴ συνοικία), ὄχι γιατὶ ἤθελε νὰ κοιμηθεῖ ἀκόμη κ' ἄλλο, μὰ ἐπειδὴ αἰστανόταν ἐκείνη τὴν ἠλαρότητα στὸ αἷμα, τὴν ὑγεία ποὺ σὲ πλημμυρᾶ ἄμα εἶσαι ξαφνικὰ ἀξιαρεστημένος, τὸ κέφι ποὺ σὲ κυριεύει ἀπὸ τὰ μεδοῦλια, ἀπὸ τὰ χέρια, τὶς μασκάλες, ἀπὸ τὰ γυμνὰ πόδια σου ποὺ πηγαινοφέρνουνε μέσα στὸ κρεββάτι καὶ βρίσκουνε μιὰν ἀνυποψίαστη δροσιά, μιὰν καινούργια θέση, κρύα καὶ κερτνόταση λίγο πιὸ κάτω, λίγο πιὸ ἀριστερά.... Καὶ μαζί ἕνα λαχτάρισμα παιδιάτικο, ποὺ δὲν ἔχει ἐξήγηση καὶ ποὺ κάποτες σὲ συνεπῆρε καθώς ἐτοιμαζόσουν, καθώς σὲ ξύπηναν οἱ φίλοι καὶ πετάχτηκες στὸ πόδι νὰ ἑτοιμαστεῖς γιὰ μιὰ ἐκδρομή, πρὶ νὰ καλοχαράξει ἡ μέρα. 'Εκείνη ἡ ἐδιαίτερη χαρὰ τῆς ζωῆς. Καὶ γιὰ τοῦτο ἡ Κλάρισα τώρα, ἐπειδὴ τὴν καταλάβαινε αὐτὴν τὴ χαρὰ πολὶ δυκή της κ' ἐπειδὴ τὴν εἶχε νιώσει μονάχα σὲ πολὶ μακρυνὲς στιγμές, σὲ κάτι ξεκινήματα γιὰ ἐκδρομὲς ἀπολλόγοτες, ἰστὴν ἤγνια, ἢ στὸν Πόρο, ἢ στὸ "Αργος, ἢ στὶς Μυκῆνες, ἢ στὸ Λοσήθι, ἀξέχαστη φρεσκάδα ποὺ γινόταν στὰ βαθότατα τῆς ὑπαρξής της σὰν ἕνα τραγοῦδι νιότης, γι' αὐτὴν καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους, μιὰ μουσικὴ παραφορά, ἕνα φτερούγισμα ξεγνοιασιάς), γιὰ τοῦτο ἔκρινε καὶ τώρα πὼς δὲν μποροῦσε τὸ τέτοιο ἀκοταλόγιοτο κέφι, αὐτὴ τὴ δροσιά, αὐτὸ τὸ πόδι ποὺ ἡ γόμνια του ὅλο καὶ πιὸ πετόχανε τὴν καλλίτερη θέση μέσα στὰ σεντόνια, δὲν μποροῦσε νὰ μὴ συνταιριάζεται μὲ μιὰ ὥρα καταπληχτικὰ προωΐνή. Μιὰ ὥρα ἐκδρομῆς. 'Αναστήκωσε τὸ κεφάλι ν' ἀκούσει τί γίνεται στὸ δρόμο. Μόλις ἐρχόνταν κάτι ἀσήμαντοι ψιθυροι. Κατόπι τὸ μουγκρητὸ ἑνὸς αὐτοκινήτου. Κάποιο πρόστυχο, σίγουρα, αὐτοκίνητο. 'Αγοραῖο. Κόπτε σιωπή. Τὸ χυδαῖο αὐτοκίνητο εἶχε σβήσει. Κατόπι ἕνα ἀσήμαντο μαύρισμα τῆς κίνησης. 'Ο δρόμος εἶτανε φιλικός. Δὲν τὴν ἔγελανε γελάσει. Φιλικός. Τὸ καταλάβαινε κάθε μέρα καλλίτερα. "Οταν εἶπε τοῦ Μαζέτη : «Θέλω νὰ μοῦ βρῆτε ἕνα ξενοδοχεῖο, ἕνα δρόμο ποὺ σὲ δποιαδήποτε ὥρα, μεσημέρι, ἀπόγεμα, νύχτα, μεσάνυχτα, πάντα νὰ εἶναι μιὰ πρωΐνὴ ἀμμοῦδη, πολὶ προωΐνή, Ν' ἀφουγκράζομαι καὶ νὰ εἶναι ἕνας ψιθυρος πολὶ προωΐνῆς ὥρας...». 'Ο Μαζέτης δὲ χαμογέλασε. Οὔτε τὴν κοίταξε. Πῆρε ἀμέσως τὴ σοβ

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΓΝΩΜΕΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ]

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Ἀνάμεσα σὲ ὅσα ἔχουν τὴν ἱκανότητα νὰ δημιουργοῦν τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ τὸν εὐφραίνουν, ἡ μουσικὴ κατέχει μιὰ ξεχωριστὴ θέση. Αὐτὸ μᾶς ἀναγκάζει νὰ πιστέψουμε, πὼς εἶναι ἕνα δῶρο τοῦ Θεοῦ. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ πόλεμο, καὶ κάθε ἄλλη τιμητικὴ τέχνη.

Ρ ο ν σ ὰ ρ

ΙΖ' ΑΙΩΝΑΣ

Ζ έ σ τ κ α.— Δὲ μπορῶ ποτέ νὰ εὐθυμήσω, ὅταν ἀκούω μιὰ γλυκεια μουσική.

Λ ο ρ έ ν τ σ ο ς.— Εἶναι γιατὶ μιλάει σ' ὅλες τὶς αἰσθήσεις σας. Προσέξετε πῶς φέρνεται μιὰ νέα κι' ἰδιότροπη ἀγέλη ἐπιβητόρων: τρέγουν, πηδοῦν, χρειωτεῖζουν,μιὰ καὶ τὸ αἷμα τους εἶναι νέο καὶ ζεστό. Μ' ἂν ξόφνου βαρέσει τότε μιὰ σάλπιγγα ἢ ἄλλος μουσικὸς ἦχος δονήσει τὸν ἀέρα, θὰ δεῖτε, κάτω ἀπὸ τὴ γλυκειὰν ἐπίδραση τῆς μουσικῆς, νὰ σταθοῦν ἀπότομα, ἀκίνητα, καρφωμένα, σὰν κυβερνημένα ἀπὸ μιὰ βουβὴ συνεννόηση. Τὰ μάτια τους παίρνουνε μιὰν ἔκφραση δισταγμοῦ καὶ φόβου. Ἀπὸ τοῦτο ὁ ποιητὴς φαντάστηκε τὸν Ὀρφέα νὰ μαγνητίζει τὰ δέντρα, τὶς πέτρες, τὰ νερά, γιατὶ δὲν ὑπάρχει τίποτα τόσο ἡλίθιο, σκληρὸ, ἄγριο, ποὺ ἢ μουσικὴ νὰ μὴν ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ τοῦ ἀλλάζει, ἔστω γιὰ μιὰ στιγμὴ, τὴ φύση. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ δὲν αἰσθάνεται τὴ μουσικὴ καὶ δὲ συγκινεῖται ἀπὸ τὴν ἁρμονία τῶν ἤχων, εἶναι γεννημένος γιὰ προδοσίες, γιὰ ἐνέδρες καὶ ληστεῖες. Οἱ σκέψεις του εἶναι βουβὲς σὰν τὴ νύχτα καὶ τὰ πάθη του μαῦρα σὰν τὸν Ἔρεβο. Ὦ, μὴν ἐμπιστευθεῖς σ' ἕνα τέτοιον ἄνθρωπο.

ΣΑΙΞΠΗΡ, «ΕΜΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ»

Ἡ Ἐδὰ "Λλβν ὡς ψυχὴ στὸ μπαλέτο «Ἡ κωμωδία τοῦ Ἔρωτα», στὸ Κόβεν Γκάρντο τοῦ Λονδίνου.

ΘΕΑΤΡΟ

"ΕΥΚΟΛΑ ΘΥΜΑΤΑ"

ΛΙΛΗΣ ΙΑΚΩΒΙΔΟΥ - ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

ΤΟΥ Κ. ΠΕΛΟΥ ΚΑΤΣΕΛΗ

Τὴν περασμένη βδομάδα ἐμφανίστηκε ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ χειμερινοῦ θεάτρου «Ἀλίκης» ἕνα νέο θεατρικὸ συγκρότημα : «Ἡ Ἑταιρεία Καλλιτεχνῶν» καὶ μιὰ νέα «θεατρικὴ συγγραφεύς»: ἡ ποιήτρια Λιλὴ Ἰακωβίδη. Τὸν τίτλο ποὺ ἔδωσαν στὸ θίασό τους οἱ ἠθοποιοὶ τὸν βλέπουμε δικαιωμένο ἀπὸ τὰ πράγματα. Ἐπαγγελματίες ἠθοποιοί, κινούμενοι ἀπὸ τὴν ἀνάγκη νὰ δουλέψουν καὶ χωρὶς κανέναν ἄλλον σύνδεσμο ἀνάμεσό τους, οὔτε καμμιὰ ἀπότερη καλλιτεχνικὴ ἢ πνευματικὴ ἐπιδίωξη, συγκροτήθηκαν σὲ «Ἑταιρεία» φύσης οἰκονομικῆς, γιὰ νὰ «περάσουν» ἕνα μήνα ὡς ὅτου λειτουργήσουν τὰ «Λαϊκὰ θέατρα».

Ὁ τίτλος ὅμως ποὺ δίνουμε, τοῦ θεατριοῦ συγγραφέα, στὴν κ. Λιλὴ Ἰακωβίδη, πεζόμενοι ἀπὸ τὴν ἀλήθεια καὶ τὰ γεγονότα, πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι δὲν εἶναι ἄμοιρος συμβατικότητας. Ἡ κ. Λιλὴ Ἰακωβίδη μὲ τὸ νέο της ἔργο : «Τὰ εὔκολα θύματα», δὲν μᾶς ἔπεισε ὅτι εἶναι δραματικὴ συγγραφέας. Δὲν ἔχει τὸ χάρισμα νὰ πλάθει ζωντανοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ λόγο. Οὔτε πάλι νὰ συλλαμβάνει τὸ δραματικὸ ἐνδιαφέρον μέσα στὰ γεγονότα τῆς καθημερινῆς πραγματικότητας, νὰ τὸ χαρακτηρίζει, νὰ τὸ πλάθει, νὰ τὸ γενικεύει καὶ δημιουργικὰ νὰ τὸ ἀποκαλύπτει ἀπὸ σκηνῆς. Τὰ ξερὰ γεγονότα μιᾶς δραματικῆς ἱστορίας δὲν συγκροτοῦν δράμα. Ἡ ἀφήγησή τους δσο κι' ἂν γίνεται μὲ τὴ χάρη μιᾶς εὐαίσθητης φύσης, δσο κι' ἂν διανθίζεται ἀπὸ ποιητικὲς ἐκφράσεις, ἢ εὐρήματα, δὲν δημιουργεῖ στὸ θέατρο πνευματικὸ ἢ ψυχικὸ ἐνδιαφέρον. Τὰ γεγονότα ἢ οἱ λόγοι πρέπει νὰ μᾶς ἀποκαλύπτουν τὸ δράμα μιᾶς ἀνθρώπινης ὕπαρξης. Νὰ τὸ ἀποκαλύπτουν καὶ ταυτόχρονα νὰ τὸ δημιουργοῦν. Αὐτὸ λέγεται «δράση». Τὰ γεγονότα ποὺ δὲν ἀφήνουν βαθειὰ τὰ ἴχνη τους πάνω στὴν ψυχὴ τοῦ δραματικοῦ ἥρωα καὶ δὲν ἔγουν ἐλατήριό τους αὐτὴν τὴν ἴδια δραματικὴ θέση τοῦ ἥρωα, εἶναι ἀσήμαντο καὶ ἄχρηστο ὑλικό. Ὁ ἥρωας γιὰ νὰ μᾶς κινήσει πάλι τὸ ζωϊκὸ ἐνδιαφέρον πρέπει νὰ ἔχει συνείδηση τῶν πράξεών του καὶ νὰ εἶναι, ἢ νὰ γίνεται, μιὰ ἐνδιαφέρουσα ὕπαρξη. Ἡ ἐξιστόρηση τῶν τυχῶν τῆς ζωῆς μιᾶς ὁποιασδήποτε ἀδιάφορης ὑπαρξούλας, δὲν γεννᾶ τὴ συμπόνια μας. Τὸ δραματικὸ πρόσωπο πρέπει νὰ εἶναι ἕνα αὐτόβουλο πλάσμα, ἕνας παλμὸς τῆς ζωῆς, ἕνα ἀέναο «γίγνεσθαι», μιὰ ὑπαρξη τέλος ποὺ νὰ ἔχει δική του προσωπικότητα—εἴτε στὸ καλὸ, εἴτε στὸ κακό.

Αὐτὰ—καὶ τόσα ἄλλα, παράγοντες, ποὺ δὲν σταθμίζονται ἔτσι γενικὰ—προϋποθέτει ἡ δραματικὴ τέχνη γιὰ νὰ ὑπάρξει σὰν δημιουργία. Ἡ ἡρωϊκὴ αὐτὴ τέχνη ποὺ ξεπήδησε ἀπὸ τὴ λαγτάρα νὰ ἐκφρασθεῖ ἡ ἀνθρώπινη φύση πάνω στὸν ἀγώνα της, μέσα στὴ ζωή, γιὰ νὰ ὑπάρξει καὶ νὰ νοήσει.

Κι' ὅμως τὴν Τέχνη αὐτὴ τὴ μεταβάλλουμε συχνὰ σὲ μιὰ ἁνιαρὴ ἐξομολόγηση τῆς κάθε εἴδους ἀτομικῆς περιπέτειας—τὸ περισσότερο αἰσθηματικῆς—ἐνδὸς λυμφατικοῦ ἀνθρωπαρίου ! Καὶ μιὰ τέτοια ἐξομολόγηση εἶναι τὸ ἔργο τῆς κ. Λιλῆς Ἰακωβίδη : «Τὰ εὔκολα θύματα» ποὺ ἀνέβασε ἡ «Ἑταιρεία Καλλιτεχνῶν».

Ἡ κ. Ἰακωβίδη μὲ τὸν τίτλο της καὶ μ' ὅλα τὰ περιστατικὰ ποὺ ἐκθέτει στὸ ἔργο της θέλει νὰ μᾶς πείσει ὅτι ἡ ἡρωΐδα της, σὰν μιὰ ἐκπρόσωπος τοῦ φύλου της, εἶναι μιὰ δραματικὴ ὕπαρξη, ποὺ συνοψίζει τὴν τραγωδία ὅλων ἐκείνων τῶν κοριτσιῶν τοῦ λαοῦ, ποὺ ἀναγκασμένα νὰ δουλέψουν, πέφτουνε εὔκολα θύματα στὰ βέβηλα χέρια ἀσυνείδητων προϊσταμένων, ποὺ τὰ διαφθείρουνε, ἐκμεταλλευόμενοι τὴ δυναμή τους, καὶ τὰ παρατᾶνε ὕστερα στὴν τύχη τους, μὲ τὸ βάρος ἑνὸς παιδιοῦ στὰ σπλάγχνα τους. Γνωστὴ ἱστορία. Ἴσως καθημερινὴ πραγματικότητα. Ἀλλὰ ἡ πραγματικότητα αὐτὴ γιὰ νὰ μᾶς συγκινήσει μέσα στὴν περιοχὴ τῆς τέχνης, πρέπει νὰ πλασθεῖ, νὰ ἀποκαλυφθεῖ καὶ νὰ χαρακτηρισθεῖ. Εἰδάλλως φέρνει τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Τότες τὸ θεατρικὸ ἔργο ἀντὶ νὰ γίνεται ἡ σπαραγτικὴ κραυγὴ καὶ ἡ ἠθικὴ ἀποκατάσταση τῶν δυστυχισμένων αὐτῶν πλασμάτων τῆς ζωῆς, μεταβάλλεται σὲ συκοφαντία καὶ διασυρμό τους."Οταν τὸ πραγματικὸ γεγονὸς τῆς ζωῆς τὸ μεταφέρουμε ἔτσι αὐτούσιο μέσα στὸ θεατρικὸ ἔργο, χωρὶς νὰ τὸ λυτρώνουμε ἀπὸ τὴν ἀσκήμια του, ὄχι μόνο δὲν κάνουμε τέχνη, ἀλλὰ μᾶς ὁδηγεῖται σὲ ἀτοπήματα λογικῆς καὶ ἀσυνέπειες. Καὶ ἀπόδειξη : Τὸ ἀδύνατο καὶ μαραζιασμένο ἐκεῖνο γυναικάριο, ποὺ ἐμφανίζεται σὰν ἡρωΐδα τοῦ ἔργου δὲ θὰ μᾶς πείσει ποτὲ—μ' ὅσα κι' ἂν λέγονται—ὅτι ἔπεσε θῦμα τοῦ προϊστάμενού της. Πουθενὰ δὲν τὸ βλέπουμε αὐτό. Ἀντίθετα μάλιστα, ἀπὸ ἀκαθόριστα ἐλατήρια κινούμενη, τὴ βλέπουμε νὰ πηγαίνει αὐτὴ ἡ ἴδια στὴν γκαρσονιέρα του, καὶ νὰ τοῦ δίνεται, ἀφοῦ μᾶς ταλαιπωρήσει μὲ κάποιους χλιαροὺς ἐνδοιασμούς. Οἱ ἠθικοὶ δισταγμοί της, μιὰ καὶ ἐκδηλώνονται μέσα στὸ περιβάλλο τῆς γκαρσονιέρας—ὅπου ἡ ἴδια πῆγε —μᾶς εἶναι ἀποκρουστικοί."Ετσι καὶ ἡ συμφορὰ της στὸ τέλος, ὅταν τὴν ἐγκαταλείπει ὁ διαφθορέας της καὶ ποὺ τὴν σπρώχνει στὴν αὐτοκτονία, μᾶς ἀφήνει ἀδιάφορους, μιὰ καὶ ἡ ὅλη της ὑπαρξη σὰν ζοῦσε δὲ μᾶς ἀποκάλυψε τὴν ἀναγκαιότητα, ποὺ παρέχει ἡ Ζωὴ σὲ κάθε της πλάσμα. Δὲν ὑπάρχει καμμιὰ δικαίωση τῆς ἠρωΐδας αὐτῆς γιατὶ δὲ διαθέτει ζωντανὴ φύση. Γιὰ τὸ πόθημά της δὲ συγκινούμεθα. Ἡ Τέχνη δὲν ἐνδιαφέρεται καὶ δὲν ἐνεῖ ἀσυγκίνητη μπροστὰ στὰ παθήματα, ποὺ γίνονται σὲ βάρος τέτοιων ἀνόητων καὶ ἀναιμικῶν ὑπάρξεων. Μόνον ἡ ποιητικὴ δικαιοσύνη ἔχει τὸ λόγο καὶ ὁ παθιασμένος κόσμος τῆς μπουλεβαρδιέρικης θεατρικῆς παραγωγῆς, ποὺ ἐκφράζομαι νὰ φιλοδόξησε ἡ φίλη μου ποιήτρια, γράφοντας τὰ«Εὔκολα θύματα». Ἐὰν ναί, τότε εἴμαστε προθυμοι νὰ διαδεβαιώσουμε τὴν κ. Ἰακωβίδη, πὼς μὲ τὸ πρῶτο της αὐτὸ ἔργο ἔδειξε ὅτι κατέχει πολλὰ προσόντα ἀπὸ κεῖνα ποὺ συνήθως διαθέτουνε οἱ κατασκευαστὲς τῶν πετυχημένων σκηνικά, ἔργων. Προσόντα, ποὺ καλλιεργούμενα μὲ τὸν καιρὸ, δὲν ἀποκλείεται, νὰ τῆς προσφέρουν κάποτε μιὰ εἰσπαγτικὴ θεατρικὴ ἐπιτυχία. Μπορεῖ ὅμως αὐτὸ νὰ σταοθεῖ τὸ ἰδανικό της ; Εἶμαστε βέβαιοι, ἀπολύτως βέβαιοι, γιὰ τὸ ἀντίθετο.

Ἡ ὑπόκρισι τῶν ἠθοποιῶν ὡμὴ νατουραλιστικὴ—ἡ ἀρρώστεια τῆς ὑποκριτικῆς μας τέχνης—χωρὶς πνευματικὴ δροσιά, χωρὶς φαντασία, ἀντὶ νὰ ὀβιόσει, ὑπογράμμισε τὶς ἀδυναμίες τοῦ ἔργου. Ἐξαίρεση πρέπει νὰ γίνει γιὰ τὴν ἀσύγκριτη, στὸ εἶδος της, καρατερίστα μας, τὴν κ. Μαρίκα Ραντοπούλου. Ζωντάνεψε μὲ τέτοιο κέφι τὸν ἀσήμαντο ρόλο της, ποὺ κατώρθωσε, μὲ δὲ καὶ ὅλες κ' ὅλες φράσεις ποὺ λέει, νὰ γίνει τὸ κέντρο τοῦ κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Καὶ ὁ κ. Τσαγανέας, ἂν ἐξαιρεθεῖ ἡ ἐμφάνισή του, δημιούργησε κι' αὐτὸς ἕνα λαϊκὸ τύπο μὲ ἀπλότητα καὶ αὐθορμητισμό. "Οσο γιὰ τὴν κ. Σοῦθάκη παίζοντας ἕνα ρόλο ποὺ δὲν ἦταν τοῦ ταμπεραμέντου της πάσχιζε ν' ἀνταποκριθεῖ μὲ ἐξωτερικὰ μέσα, ἐνογλητικά, μιμούμενη τὴν κ. Ἀλίκη. Οἱ ἀλληθινοὶ καὶ πηγαῖοι τόνοι τῆς καλλιτεχνικῆς συγκίνησης ἔλειπταν ἀπὸ τὴν ὑπόκρισή της.

«ΟΙ ΝΟΙΚΑΡΗΔΕΣ ΤΗΣ ΣΑΡΠ»

Στὸ θέατρο «Κεντρικὸν» ἀνεβάσθηκε τὴν περασμένη βδομάδα ἀπὸ τὸ θίασο τῆς κ. Κατερίνας Ἀνδρεάδη ἕνα νέο ἔργο τοῦ Ἄγλου συγγραφέως Ζερόμ Ζερόμ : «Οἱ νοικάρηδες τῆς Κας Σάρπ». Μὴ μπορώντας ἀπὸ λόγους ἀνεξαρτησίας νὰ δικαιολογήσω πλατειὰ τὴ συγκίνηση καὶ τὸν ἐνθουσιασμό μου γιὰ τὸ ἀπλὸ αὐτὸ ἐργάκι, τὸ ὅλο ὅμως ἀνθρώπινη καὶ ζωντανὴ παρατήρηση—καρπὸς ἑνὸς πολιτισμένου καὶ μὲ συνείδηση συγγραφέα — θεωρῶ χρέος μου νὰ παρακινήσω τὴν μεγαλοφυΐα νὰ συνδέσει τὴ σκέψη μὲ τὴν φόρμα καὶ βρῆκε ἔλα ἐκείνα τὰ μυστικὰ ποὺ συνδέουν τὸ πραγματικὸ μὲ τὸν κόσμο τῆς φαντασίας καὶ τοῦ νοῦ. Στὰ πρόσωπά του διαδόξει κανεὶς ψυχικὲς καταστάσεις καὶ ἀγωνίες ἀνώτερες. Κανεὶς δὲν συνέλαβε σὰν αὐτὸν τὴν ἀφηρημένη σκέψη τόσο τέλεια μὲ τὴν φόρμα καὶ μὲ τὸ χρῶμα.

«Τὰ μάτια του, γράφει ὁ Μπουσιοῦ, συνηθισμένα στὰ ἐσωτερικὰ τοῦ δράματα, εἶχαν τὴν περίεργη δύναμη νὰ παραλλάξουν ὅ,τι ἔπεφτε στὴν ἀντίληψή τους, ἐνώνοντας στενὰ σὲ εἰκόνες νοητὲς τὸ ὅνειρο μὲ τὸν ἔξω κόσμο. Ὁ Γκρέκο ζωγράφιζε στοὺς πίνακές του τὰ φαντάσματα τοῦ νοῦ του, ὅπως ἡ ἥρωας τοῦ Θερβάντες γέμιζε γύρω του τὴν ἀτμόσφαιρα μὲ γεννήματα τῆς φαντασίας του».

Δημιούργησε ἕναν κόσμο δραμάτων πνευματικὸ καὶ αἰσθηματικέ, ὕψωσε τὴ γῆ στὸν οὐρανὸ, ὅπως πολὺ ὀοσία λέει ὁ Μάγιερ.

Σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ θὰ μὲ κυνηγᾶ τὸ ἐλέμπα ἐνὸς ἀπὸ τὰ καλλίτερα ταμπλὰ του : «"Αγιος Ἰάκωβος». "Εκλεινε μέσα του ὅλο τὸν κόσμο τῆς σκέψης, ὅλες τὶς ἀνησυχίες τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἀναζητᾶ γωρὶς νὰ σταματᾶ. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ ἐλέμπα δὲν ὑπῆρχε δόγμα ἢ θρησκεία, πίστη ἢ ἀποκάλυψη, ὑπῆρχε ὅλη ἡ σταθερότητα τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναζήτησης, ὅλο τὸ διαλεκτικὸ πνεῦμα. Στὸν «"Αγιο Φραγκίσκο τῆς Ἀσσίζης» ἀντίθετα αἰσθάνθηκε ἐντελῶς διαφορετικὰ αἰσθήματα. Εἶδα τὴν πίστη χωρὶς τὴν ἔρευνα. Τὴν μυστικόπαθη ποὺ σφάνει στὰ παραλλήλρηνα, τὴν ἀφαίρεση. Ἐκεῖνα τὰ μάτια τὰ στραμμένα στὸν οὐρανὸ καὶ τὰ λιπόσαρκα τεράστια δάχτυλα κλείνουν ὅλο τὸ δράμα τῆς πίστης, τῆς ἀφοσίωσης τοῦ ἀνθρώπου σ' ἕνα ἰδανικό, γιὰ τὸ ἀποῖο ἡ θυσία τῆς ζωῆς καὶ τὰ μαρτύρια εἶνε ἡ μικρότερη καὶ ταπεινότερη προσφορά.

«Δομήνικος Θεοτοκόπουλος ὁ Κρής» ὑπέγραφε πάντα ἑλληνικά. ἡ δέξα αὐτὴ τῆς ἀνθρωπότητας ποὺ εἶδε τὸ φῶς στὴν Ἑλλάδα καὶ ἔζησε στὴν Ἱσπανία. Καὶ σ' ὅλο τὸ ἔργο του αἰσθάνεται κανεὶς πὼς ἐνώνει τὴν δύση μὲ τὴ μελαγχολία τῆς Ἀνατολῆς, τοῦ βυζαντίου τὴν ἔκσταση μὲ τὸν ἰντιβιτυοαλλισμὸ μιᾶς Ἱσπανίας, πλημμυρισμένης ἀπὸ τὸ ἀραβικὸ στοιχεῖο.

Ἕνας φίλος του ἔγραφε στὸν τάφο του : «Ἡ Κοῆτη τοῦ ἔδωσε τὴν ζωὴ καὶ τὸ Τολέδο τὰ πινέλα...» Πραγματικὰ ἀπὸ τὶς δυὸ αὐτὲς πατρίδες— κατὰ τοὺς εἰογράφους του— ὁ Γκρέκο ἄντλησε τὰ μεγαλειώδη δράματά του, ποὺ μᾶς συγκινοῦν τόσο βαθειὰ ἀκόμα καὶ σήμερα.

Σ' ὅλα σχεδὸν τὰ θρησκευτικὰ ἔργα του βλέπει κανεὶς τὰ λιπόσαρκα, σχεδὸν ἀέρινα, μακρουλὰ, πρόσωπα ποὺ θυμίζουν τὴν Βυζαντινότητα. Καὶ σ' ἄλλα βλέπει τὰ πάθη καὶ τὸν ἡρωϊσμὸ μιᾶς ὁλόκληρης ζωντανῆς σπαρταριστῆς Ἱσπανίας. Πόσο σωστὴ εἶνε ἡ παρατήρηση τοῦ Μάγιερ πὼς ὅλη ἡ προσπάθεια τοῦ Γκρέκο ἤτανε ν' ἀνεβάσει τὴν γῆ στὸν οὐρανό ! "Οσες φορὲς ἐπιχείρησε νὰ δεῖ τὰ ἐπίγεια ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ θεῖο κινδύνεψε ἀπὸ τὴν ἱερὴ ἐξέταση καὶ σύρθηκε σὲ δίκες, ἀπὸ τὶς ὁποῖες μὲ δυσκολία ξέφευγε τὸν διὰ πυρᾶς θάνατο.

Ὁ Δομήνικος Θεοτοκόπουλος συγκινεῖ τὸν σημερινὸ ἐπισκέπτη ποὺ ταπεινὰ πάει νὰ τὸν προσκυνήσει, ὄχι μονάχα γιατὶ ἔδωσε τὸ αἰώνιο στὴν τέχνη, ἀλλὰ γιατὶ στὶς παθητικὲς μορφὲς τοῦ Ἀγίου Ἰακώβου καὶ τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου τῆς Ἀσσίζης, ἀναγνωρίζει κανεὶς τοὺς ἥρωες τῆς ἐποχῆς του, ποὺ πάλλονται ἀπὸ ἰδανικὰ καὶ ἀνησυχίες.

ΔΙΔΩ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΓΚΡΕΚΟ: «Ὁ "Αγιος Ἰάκωβος τῆς Ἀσσίζης».

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΤΑ ΦΙΛΜ

Ἡ περισυνὴ κινηματογραφικὴ περίοδος ἐπολιτογράφησε μιὰν ἀσυναγώνιστην ἐπιτυχία στὸ ἐνεργητικὸ τοῦ "Αμερικάνικου φίλμ. Ἔξω ἀπὸ τοὺς «Μοντέρνους καιροὺς» ποὺ μᾶς παρουσίασε τὸ Σπλέντιτ, μιᾶς «ταινίας ποὺ θὰ παραμένει πάντα σὰν ἕνα προϊὸν τῆς γιὰ τοὺς συμπολίτες μας φίλους τοῦ προσωπικῆς μεγαλοφυΐας ἑνοῦς Σαρλιό, ἐκεῖνος ποὺ κρίνουν τὴν ἀξία τοῦ φίλμ ἀπὸ τὴν πνευματικότητα τοῦ περιεχομένου του σὲ συνδυασμὸ μὲ τὶς καθαρὰ κινηματογραφικὲς ἀρετὲς γιὰ νὰ θὰ λησμονήσουν ποτὲ τὸ : «Σλάνδαλο στὴν Ὄπερα» μὲ τοὺς ἀξεφοῦς Μὰρξ ποὺ μᾶς παρουσίασε τὸ «Rex», τὸν «Ρωμαῖο καὶ Ἰουλιέτα», τοὺς «Λογχοφόρους τῆς Βεγγάλης» καὶ τὴ «Φωνὴ τοῦ Πεπρωμένου» ποὺ μᾶς ἔδωσε τὸ Ἀτλαντικό, τὸν «Λουὶ Παστέρ» ποὺ μᾶς παρουσίασε ὁ Ὀρφέας, μὰ καὶ τὸν «Κύριο Νῆτης» ποὺ προβλήθηκε στὸ Πάλλας. Ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τοὺς Ἀμερικάνοὺς ὅσοι ἀπὸ τὰ πρόσφατα ἐξαιρετικὲς ταινίες μᾶς πρόσφεραν ἀκόμα καὶ μιὰ μεγάλη σειρὰ ἀπὸ ἀξιολογότατο φίλμ, τὸ Γαλλικὸ στούντιο μᾶς ἔδωσε θαυμαστὰ δείγματα τοῦ καινούργιου προσανατολισμοῦ του στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ σύγχρονου κινηματογράφου μὲ ὡραιότατες ταινίες ὅπως οἱ : «Ταρὰς Μπούλμπα», «Λέοχη κοριτσιῶν», «Στὴν ὑπηρεσία τοῦ Τσάρου», «Λευκὸ φορτίο» κλπ. Σ' ἀντίθεση πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴ καὶ Γαλλικὴ κινηματογραφικὴ παραγωγὴ, τὸ Γερμανικὸ στούντιο ἐσημείωσε μιὰ πτώση σὲ γοῦστο καὶ καλλιτεχνικὸ περιεχόμενο ἀλήθινὰ ἐκπληκτική, μὲ ἐλάχιστες καὶ ἀσήμαντες ἐξαιρέσεις ποὺ δὲν ἐξεπέρασαν κ' αὐτὲς ἀκόμα τὸ ἐπίπεδο τῆς μετριότητας.

Τὰ προγράμματα τῆς ἐφετεινῆς σαιζὸν ποὺ ἐξαγγέλλουν οἱ κινηματογραφικὲς σάλες παρουσιάζουν τὸ Γαλλικὸ φίλμ στὴν πρώτη σειρὰ καὶ σὲ μιὰ σχετικὴ ἰσοροπηση πρὸς τὸ "Αμερικάνικο. Θὰ δοῦμε πλάϊ στὸ «Visages d'orient»—ὑπὸ τὸ ὀλέμπα τοῦ Βοῦδα—μὲ τὸν μεγάλο ποιητὴ τῆς κινηματογραφικῆς ἠθοποιΐας Μιοῦνι, τὸν «Πύργο τῆς Σιωσῆς» μὲ τὴν Ἀναμπέλα καὶ τὸν Πιὲρ Ρενοὐὰρ, πλάϊ στὸ «Τελευταῖο φυλάκιο» μὲ τὸν Γκάρυ Κοὐὰν καὶ τὴν Κάθλιν Μπούρκ, τὴν «Τρόϊκα» μὲ τοὺς Ζὰν Μυρὰ καὶ Ζὰν Ντεβίλ. Ἀκόμα θὰ θὰ ἰδοῦμε τὴν «Κυρία μὲ τὶς Καμέλιες» μὲ τὴν Γκρέτα Γκάρμπο, τὸ «Τελευταῖο τραῖνο ἀπ' τὴν Μαδρίτη» κλπ. Ἡ ἐπιτυχία ποὺ εἶχαν τὰ παραπάνω φίλμ στὴν Εὐρώπη ἔχουν δημιουργήσει

Ἡ Ἐντβὶγκ Φεγὶλ στὴν ταινία «Ἡ κυρία τῆς Μαλεσίας».

γιὰ τοὺς συμπολίτες μας φίλους τοῦ κινηματογράφου, μιὰν ἐντελῶς δικαιολογημένην ἀτμόσφαιρα περιέργειας καὶ ἀνυπομονησίας.

⁂

Τὸ «Rex» μᾶς παρουσίασε αὐτὴ τὴ βδομάδα τὴν Ντανιὲλ Ντραρὰ καὶ τὸν Ἀνρὶ Γκαρὰ σὲ μιὰ σγετικὰ μέτρια ταινία τὸ «Διαβολόπαιδο». Τὸ τοιοχαριτωμένο παλέιμο τῆς Ντραρέ, μᾶς ἔδωσε ὡστόσο δυὸ ἀρκετὰ εὐχάριστες ὧρες. Τὸ γαλλικὸ γούστο ἐκυριάρχησε ἀπάνω σὲ μιὰν ἐντελὸς ἀνόητη ὑπόθεση. Ἔτσι ἡ ταινία ἐπιβλήθηκε στοὺς θεατές. Ἀξίζει κανεὶς νὰ τὴν δεῖ ἔστω καὶ μόνο γιὰ τὶς δυὸ τρεῖς στιγμὲς ποὺ ἡ Ντανιὲλ Ντραρὰ τραγουδάει μὲ τόση χάρη αὐτὸ τὸ ἑλάγιστο, ἀλλὰ τόσο χαριτωμένο «Ζὲ νὲ ντονερὲ μὰ πλάς !» Εἶνε ἕνα τεράστιο μάθημα, ἀλλὰ καὶ μαζὶ ἕνας μπάτσος γιὰ ὅλες τὶς μεγάλες θεντέτες ποὺ ξελαρυγγίζονται σὲ ἀτελεύτητα ἀντικινηματογραφικὰ τραγούδια γιὰ νὰ κατορθώσουν νὰ κάνουν ἕνα φίλμ κυριολεκτικὰ ἀνιαρὸ καὶ γελοῖο.

⁂

Αὐτὸ τὸ παραπάνω κατόρθωμα τῆς... ἀνιαροποίησης ἑνοῦς φίλμ ἀνήκει ἐξαφνα στὴν Γκίτα "Αλπαρ, ὅσον ἀφορᾶ τὴν ταινία «Δίσκος ἀριθ. 413» ποὺ προβάλλεται σύγχρονα μὲ τὸ «Διαβολόπαιδο» στὸ Ἀττικό. Καὶ κατανταῖει ἀληθινὰ ἀνεξήγητο πὼς ἕνας σκηνοθέτης μπορεῖ νὰ ἀφίσει ἀσυγκράτητο τὸ λαρυγγικὸ ντελίριο μιᾶς ἠθοποιοῦ σὲ βάρος ἑνὸς μύθου μὲ ἀρκετὸ κινηματογραφικὸ ἐνδιαφέρον καὶ δράση. Ἀκόμα πιὸ ἐκπληκτικὸ γίνεται τὸ παραπάνω γεγονὸς ὅταν ἀναλογιστεῖ κανεὶς πόσο ἀκριβὰ θὰ πληρώθηκε αὐτὸ τὸ... τραγικὸ ἀηδόνι γιὰ νὰ τραγουδήσει καὶ γιὰ νὰ...ἀνιαροποιήσει λαό' ὅλη τὴν ὡραία φωνή του, τὴν ταινία «Δίσκος ἀριθ. 413».

Ἀπὸ τὶς στῆλες αὐτὲς δὲ θὰ λείψουμε νὰ δίνουμε ταχτικὰ ἕνα σύντομο κριτικὸ δελτίο γιὰ ὅλα τὰ φίλμ ποὺ πρόκειται νὰ παιχθοῦν στὶς κοιμῆς Ἀθηναϊκὲς κινηματογραφικὲς σάλες.

W.

ΘΡΑΣΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

ΟΙ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΙ

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 7]

λέει. Καὶ μαζί ἀποφεύγει νὰ λογαριάσει πάω ἀπό τότες, ἀπό τὴ νύχτα ποὺ σουπάρανε σ' ἐκεῖνο τὸ κέντρο τῆς Μονμάρτρης κι' εἶπανε δυσαρεστημένος ὁ θεῖος της, περάσανε κάμποσα χρόνια. Δὲ θέλει νὰ μελαγχολήσει. Ὀστε μιὰ στάλα. Τὸ ξανοζωντάνεμα τοῦ περασμένου καροῦ τῆς εἶναι ἔτσι πολύτιμο ὥστε καταντάει νὰ τὸ νιώθει σὰ μιὰ παρουσία ἀγιότητας καὶ δὲ θέλει νὰ τὴ μολέψει. Τῆς φαίνεται πὼς ἡ λοπη, οἱ πικρίες, εἶναι βρωμιὲς ναρ κισσισμοῦ ποὺ μολεύουν τὴν ψυχική μας ἀνοχυτώσιη, τὸ πέλαγο, τὰ ρόδινα ταξιδέματα τοῦ μέσαθε κόσμου μας. «Ὁ μέσα κόσμος μου γεμίζει μὲ τὴ θώμση, τις εἰκόνες, τὰ περάσματα, μὲ τὴν ἱστορία τῶν ἀνθρώπων ποὺ διαχτραρωθήκανε μαζί μου. Ἅμα αὐτοὶ λείπουν !... Τότες, εἶναι ἡ τυφλότητα, ὁ ναρκισσισμός, τὰ καθρεφτάκια, ὁ κούφιος ξεμονιαχισμένος ἐαυτός μας. Τὸ μικρομάγαζο, τὸ φιλικαζιδικό μας, ἡ πιὸ φριχτὴ γωνιά, ἡ πιὸ μούρη φτώχια. Ἅμα λείπουν ἀπό μέσα μας οἱ ἄλλοι ἀνθρῶποι, ἡ φωτιὰ τῆς φιλίας, ποὺ ἀκολουθάει τὴ ζωή τους, ἄμα λείπουν αὐτοί, ἀρχίζουν τότες οἱ ἄλλες βρωμιές, κάθε μορφὴ βρωμιᾶς... Εἶναι ἡ μοναξιά, ποὺ μέσα της φυτρώνει κάθε εἶδους μικρότησα καὶ πληθαίνουνε γραμμὴ οἱ ψυχικὲς δκνρίες. Ἡ λυρικὴ ποίηση...» Γιὰ τοῦτο ἡ Κλάρισα δὲ θέλει νὰ μελαγχολήσει ποὺ πέρασαν τὰ χρόνια. Δὲ θέλει νὰ τὸ συλλογιστεῖ τώρα ὅπου γλεντάει τὸ πρωτὸν τῆς μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ζήσανε, κινήθηκαν καὶ τῆς πλαισιώσανε τὴ μοίρα. Οἱ ἀνθρώποι καὶ τὰ βιβλία. Κάπου κάπου τῆς ἔρχεται καὶ κάθεται νὰ ξεκρίνει ἂν γῆς σταθῆκαν περισσότεροι ἀπὸ οἱ τύποι ποὺ μπερδευτήκανε στὴ ζωή τῆς ἢ οἱ φίλοι ποὺ μέσα στὰ βιβλία τοὺς ἔνιωσε νὰ γίνουντα ἕνα κ' ἔζησε πράμα μὲ τὴ σάρκα της. Στὸ τέλος τοῦ πρώτου χρόνου ποὺ πανδρεύτηκε, εἶπανε μὲ τὸ Μολοῦρο στὴ Μύκονο. Εἶταν πολὺ πρωΐ. Ἀπὸ τὴν ἡσυχία τοῦ δρόμου ξαφνικὰ ἀνέβηκε ἕνα τραγοῦδι, ἕνας ζητιάνος ποὺ τραγουδοῦσε καὶ διάβαινε γρήγορα. Χανόταν τὸ τραγοῦδι του, γρήγορα. Ὁ Μαλοῦρος, ἔγραφε κάτι γράμματα, γιὰ τὸ διευθυντὴ τῆς Τράπεζας του στὴν Πάτρα. Σταμάτησε, γύρισε κάπως στὴν Κλάρισα: «Θὰ τὸ θυμᾶσαι καλλίτερα ἀπὸ μένα, στὴ «Μοντὰρ Μπόβαυσ», ἐκεῖνο τὸ τραγοῦδι τοῦ ζητιάνου» :

Souvent la chaleur d'un beau jour
Fait rêver fillette à l'amour...

"Ἅμα ἀκούω ἔτσι ἕνα τραγοῦδι, ἅμα μοῦ λένε γιὰ μιὰ γυναῖκα καὶ μοῦ τὴν κατηγοροῦν, ἀρχίζει κι ἡ φαντασία μου νὰ πάει μόνη. Ἐσὺ ξαίρεις. "Ἅμα βλέπω μιὰ τυραννισμένη γυναῖκα...». Καὶ κατόπι ἐσκυψε πάλι στὸ γραφεῖο του καὶ ἐξακολούθησε νὰ γράφει. Εἶταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ ἡ Κλάρισα ἔνιωσε πὼς ὁ ἄντρας της δὲν τῆς εἶταν τόσο φριχτὰ ξένος. "Ἐχωσε τὸ στόμα της μέσα στὰ μαξιλάρια. Τῆς φαινόταν πὼς ἡ ἀνάσα της εἶχε ἀλλάξει, πιὸ δυνατὴ καὶ τὴν πρόδινε. Δὲν ἤθελε νὰ τὸ καταλάβει ὁ Μαλοῦρος.

Ἀὐτὲς τὶς θύμισες τὶς διέκυψε τώρα τὸ κουδοῦνι τοῦ τηλεφώνου. Τ' ἄρπσε νὰ χτυπάει... Σκέπασε τὸ κεφάλι μὲ τὸ πάπλωμα, ξεστὰ, γιὰ μιὰ στιγμοῦλα νὰ μὴ συλλογιέται, νὰ μὴν ἀκούει. Ὀστόσο μόλις ποὺ βρέθηκε ἔτσι μέσα στὴ ξεστασιά, στὴν ἐντονότερη παρουσία τοῦ ἑαυτοῦ της, στὸ εὐδάιεσμο τοῦ κορμιοῦ, τὴς κρόκουλωμένης ἀνάσας της, ἀρχίσαν πάλι οἱ συλλογὲς νὰ τὴν κυκλώνουνε. Δὲν αἰσταναὶ καλά, οὐτε ἡσυχη. Καθόλου γαλήνια. Καὶ τὸ κουδοῦνι ξακολουθοῦσε νὰ χτυπάει. Κατέβασε τὰ σκεπάσματα. "Οταν εἶταν παιδί, τῆς ἄρεξε νὰ κρύβεται ὅπως τώρα καὶ ν' ἀφήνει τὴ γκουβερνάντα της νὰ περιμένει ἐκεῖ δίπλα — τὸ ἴδιο ποὺ ἄφηνε τώρα τὸ τηλέφωνο. Καὶ κατόπι νὰ κατεβάζει τὰ σκεπάσματα καὶ ν' ἀναπετέψει μὲ μιὰ βραχνὴ, ἄγρια φωνὴ 'Ερυθρόδερμου. Ἡ γκουβερνάντα ἔκανε πὼς φοβᾶται, ἔβαζε τὰ χέρια της ἐμπρὸς στὸ πρόσωπο καὶ τρέμοντας, τάχα, ἀποτραβιόταν δυὸ τρία βήματα. Τὴ λέγανε Μπατλίνατ Σερβαὶν. Καὶ ζοῦσε ἀκόμη σὲ κάποιο προάστειο τῆς Μαρσίλιας, ὅπου πήγε ἡ Κλάρισα, στὸ τελευταῖο της ταξίδι, μὲ τὸ Ὅπς Δκη Καισαρίου, πρὶ νὰ μπαρκάρουνε γιὰ τὸν Πειραιὰ, τὴν εἶδε, τὰ εἶπανε. Εἶταν τώρα τόσο γριούλα, τόσο ὅσπρα τὰ μαλλιὰ τῆς... Τὴν τριγυρίζαν πέντε, ἔξη, ὁ-χτὼ πιτσιρίκοι συμπαθέστατοι. Ἡ Μπατλίνατ εἶχε τὸ ἕνα, τὸ μικρότερο, κολλημένο στὴν πολυθρόνα της, τόνε βαστοῦσε ἀπὸ τὸ χεράκι, καὶ, κάνοντας τὸ μάτι, μουρμούριζε στὴν Κλάρισα, μὲ τὰ κατσαβλᾶ ἑλληνικὰ τῆς: «Εἶναι τὸ ὀρφανὸ τῆς ἀδερφῆς ἀπὸ τὸ γαμπρό μου. Τὸ πιὸ μικρὸ αὐτὸ εἶναι, τὸ πιὸ χαϊβεμένο, γιατί εἶναι ἀστεῖο. "Ἐχει χάρες πολλὲς, τὸ Ἐδνῶν. Μὰ τώρα τελευταῖα, ὑποφέροντας ἀπὸ κνίδωση (ἕνα εἶδος ἀριστοκρατικῆς ψώρας), ξεχνοῦσε τὸ γόητρο καὶ τὴν ἀποστολή του, καὶ πήγαινε ἀπὸ τὴ μιὰ λουτρόπολη στὴν ἄλλη, ἀπὸ τοὺς κουφαίους Εὐρωπαίους γιατροὺς στοὺς κωμπογιανίτες καὶ στοὺς χειρομάντιδες ἀσιάτες ποὺ πλημμυροῦσαν τὴν ἀγορὰ τοῦ Παρισιοῦ, νὰ βρεῖ τὴ γιατρειά του. Γυρεύοντάς την, εἶχε κατοντήσει ἕνα θλιβερὸ δμοίωμα ἀνθρώπου καὶ μόλις θύμιζε πιὰ τὸν «Μεγάλο Γρακιόλον», ὅπως τὸν εἶχε ἀποκαλέσει κάποτε ἕνας Ρουμάνος πρωθυπουργός. Ἡ Τζένικα ζοῦσε στὴ σκιὰ τοῦ σιωπηλὴ. Κόπιας ἀνάτης, μ' ἕνα ἔβρος ἀεθιάδικο καὶ μὲ στεγνὰ μάγουλα προπολεμικῆς σουραζέτας. "Οταν πήγαινε στὴν Ἑλλάδα, ἔπαιρνε γραμμὴ τὶς ἰσματικὲς πηγὲς καὶ, θεόγερη, ἔκανε τὶς τὴς θεραπεῖες ποὺ συνιστοῦσαν οἱ γιατροὶ στὸν ἄντρα της. Στὸ Παρίσι, περνοῦσε τὸν καιρὸ της νὰ ἐφευρίσκει οἰκονομίες, δαιμόνιους πόρους τσιγκουνιᾶς, νὰ περικόβει ἀκόμη καὶ τὰ πιὸ ἀπεραιτητα ἔξοδα, καὶ τὰ πιὸ ἀσήμαντα, καὶ νὰ ἠδονίζεται μόλις κατάφερνε νὰ προστέσει μιὰ κανονόργια οἰκονομία στὶς ἄγριες οἰκονομίες τῆς προτεραίας. Μὰ κάπου κάπου παρατοῦσε ὅλες αὐτὲς τὶς φροντίδες. Τὸ πρόσωπο τῆς ἔβλεγκε ἀλλοπαρμένο, τὰ μάτια τῆς θολὰ καὶ κλεδούτανε στὴν κάμαρή της. "Ὑστερες ἀπὸ λίγες μέρες ἔπαιρνε τοὺς δρόμους. "Ἐξω, πρωὶ καὶ βρόδι. Σ' αὐτὲς τὶς περιόδους, ἔβλεπες πὼς εἶχε δυὸ χαντρὲς φλέβες στὸ λαιμό της. Τὴν πονοῦσαν. 'Ανέβαζε τὰ χέρια της, δυνατὰ τὶς πίεζε. Τὶς ἔνιωθε νὰ χτυποῦν. Κοθόταν καὶ μετροῦσε τοὺς παλμαγὲς. Πήγαινε σὲ κάποιο μακρυνὸ, ἀγνωστο δημόσιο κῆπο τοῦ Παρισιοῦ. Καθόταν καὶ μετροῦσε.

— "Α! ὅστε εἶναι τόσο ἀργά... μουρμούριζε ἡ Κλάρισα. Κι ἐγὼ ποὺ νόμιζα...

— Δὲ σημαίνει. Θὰ ἤθελα νὰ σᾶς συναντήσω ἂν εἶναι δυνατὸν τώρα, ὅπου θὰ προτιμοῦσατε. Γιὰ νὰ μὴ σᾶς κουράσω, θὰ σᾶς ἐπρότεινα νὰ συναντηθοῦμε σὲ κανένα ἀπό τὰ κέντρα τοῦ Μονπαρνάσς, ἐκεῖ κοντά σας, νὰ μὴ σᾶς ἀπησυχήσω. "Αλλωστε αὐτὴ ἡ συνοικία μοῦ εἶναι προσφιλής.

— Προσφιλής ;

—Ναί, ναί, γιὰ λόγους ποὺ θὰ σᾶς ἐξηγήσω ἄλλοτε. "Ας εἶναι. Λοιπόν; Ἡ Κλάρισα τῆς εἶπε πὼς θὰ τὴν περίμενε, σὲ μισὴ ὥρα, σὲ κάποιο καφενεῖο. Κάποιο ἀπό τὰ πιὸ κακοφημισμένα. Ἡ ἄλλη ἐνθουσιάστηκε, ἔβαλε κάτι μικρὰ τηλεφωνικὰ χαχανίσματα ἀνοικονέμητης γεροντοκόρης. Κι ἔγινε σὰ λίγο ἡ συνάντησή τους. Ἡ Κλάρισα τὴ βρῆκε ποὺ τὴν περίμενε στὴν ταράτσα τοῦ καφενείου, μ' ἕνα παρδαλὸ καπελίνο, μὲ κάτι γουναρικὰ παρδαλότερα.

— "Αγοητοτάτη μου, ἀργήσατε κάπως! Τῆς εἶπε ἡ Τζένικα, μὲ τὴν ἀγγανία τοῦ ἀνθρώπου ποὺ εἶν' ἔτοιμος νὰ ἀντιμετωπίσει τοὺς μεγαλέτερους κιντύνους ἢ τὶς τολμηρότερες χαρές.

Εἶταν τόσο παραζαλισμένη ποὺ ἀνταμώνανε ἐδωπέρα ὥστε ἔξεχασε ἀμέσως καὶ τὴν ἄργητα τῆς Κλάρισας, καὶ τὰ δοσα τρομοχτικὰ εἶχε νὰ τῆς πεῖ.

— "Αγοητοτάτη μου, ἂν θὲ θέλατε, ἂν εἶστε ἐλεύθερη, θὰ ἤθελα νὰ τρώγαμε μαζί τὸ μεσημέρι. Θὰ τὰ ποῦμε καλλίτερα. Ὁ Νικόλαος Πεταλινὸς ἔχει κάποια συνέντευξη μὲ κάτι βιομηχάνους ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακία.

— "Α! περίφημα, κι ἐγὼ εἰμ' ἐλεύθερη.

— Σᾶς εὐχαριστῶ ἐκ βαθέων! 'Από τὴν πρώτη μέρα ποὺ συναντηθήκαμε, δὲν ξαίρω, κατάλαβα ὅτι μαζί σας θὰ μπροῦσα νὰ μιλήσω πιὸ ἄνετα. "Εχουν νὰ ποῦν τόσα πράματα δυὸ γυναῖκες, ποὺ ἀντιλαμβάνουνται τὴ ζωὴ ὅπως τὴν ἀντιλαμβανόμαστε ἐμεῖς οἱ δυό. 'Από τὴν πρώτη μέρα τὸ ἔνιωσα πὼς μεταξύ μας ὑπάρχει μιὰ φλογοδης συγγένεια ἀντιλήψεων. Ἡ ζωή, ξαίρεις, ἔχει ἕνα, ὁλοδὴ, ἔχει...

— Ἡ ζωή, ὁλοδὴ, ξαίρει.

— Ὡραῖα. Μοῦ ἀρέσουν οἱ ἀπαντήσεις σας. Στὸ βλέμμα σας, στὸ πρόσωπό σας, στὰ λόγια σας, ὑπάρχει μιὰ πρωτοτυπία ποὺ μὲ σαγηνεύει. Κι ἐγὼ ὅταν εἶμουν πιὸ νέα, ἀλλὰ τέλος... Δὲ θὰ ἤθελα νὰ νομίζετε πὼς γελιέμαι ἢ πὼς θέλω νὰ σᾶς γελάσω γιὰ τὴν ἡλικία μου. Ὑπάρχουν ὅμως μερικοὶ ἄλλοι ἀνθρῶποι ποὺ γελιοῦνται καὶ πρέπει νὰ τοὺς γελοῦμε. Ἡ πονηριὰ μας εἶναι ἡ ἠδονή τους. Μὲ καταλαβαίνετε. Κι ἐντοῦτος αὐτὰ δὰ ἀποτελοῦν μιὰ θλιβερὴ ὁπόθεση. Λάλα ἀνεχαλκάα! Τί νὰ κάνουμε; "Αμα περάσει κανεὶς μιὰ δρισμένη περίοδο τῆς ζωῆς...

Ἡ Κλάρισα τὴν ἄκουσε, καὶ τώρα πιὰ δὲν εἶχε τὴν παραμικρότερη δρξη νὰ γελάσει. Αὐτὴ ἡ ξαφνικὴ ἐλληνίρνεια τῆς γριᾶς παρδαλῆς γυναίκας ποὺ καθόταν ἀντίκρυ της καὶ δὲ ἔπουε ν' ἀνταταράζεται στὴν καρέγλα, τῆς ἔκανε ἐντύπωση αὐτὴ ἡ ἐλληνίρνεια. Τὰ πικρὰ φτιασιδωμένα μάγουλα εἶχανε μιὰ φαρμακόδα βουβὴ καὶ τὴν κοίταζε ἡ Κλάρισα τόσο χρήσιμος. Προφέροντας αὐτὰ τὸ ρῆμα, τὸ αἷμα εἶχε βάψει τὸ πρόσωπό του. Ὁ Τιγέ, μὴ μπορώντας ν' ἀντέξει τὸ βλέμμα τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ἐχαμήλωσε τὰ μάτια του, ἐνῶ στὴν ψυχή του ἐμεγάλωνε τὸ μίσος γιὰ τὸν ἐνθρέγτη του.

"Ὑστερα ἀπὸ τὸ ἐπεισόδιο αὐτό, ὁ Μπιροτὼ ἔπαψε νὰ θυμᾶται τὸν Τιγέ, ποὺ χάθη στὸν τυγοδιωστικό σου γαρακτῆρα τὰ κατάφερε νὰ πιάσει φιλίες μὲ τὰ καλλίτερα σπίτια τοῦ Παρισιοῦ καὶ ν' ἀνακαστεύει σὲ ἐπιχειρήσεις ποὺ τοὺφερναν ὄχι μικρὰ κέρδη.

'Ο Καῖσαρ ἤταν τότε σιρόπια χρονῶ. 'Η βαρειὰ δουλειὰ τοῦ μαγαζοῦ τοῦ εἶχε ἀφήσει μερικὲς πρόχρες φυτίδες στὸ πρόσωπο καὶ τοῦ εἶχε ἀσημώσει κάπως τὰ πλούσια μελλιά του. Γιὰ τὴ γυναῖκα του, ποὺ ἤτανε τότε τριάντα ἑφτὰ χρονῶ, ἔλεγαν ὅλοι οἱ γνωστοί τους, πὼς ἔμοιαζε καταπληκτικὰ μὲ τὴν 'Αφροδίτη τῆς Μήλου.

ΟΝΟΡΕ ΝΤΕ ΜΠΑΛΖΑΚ

ΚΑΙΣΑΡ ΜΠΙΡΟΤΩ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΝΙΚΟΥ ΛΟΥΡΩΤΟΥ

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ]

Δεκαπέντε μέρες ἀργότερα, ὁ Τιγὲ μπῆκε σ' ἕνα μεσιτικὸ γραφεῖο. Τὸ ἐμπόριο τῶν ἀρωμάτων δὲν τοῦ ταίριαζε, καθὼς ἔλεγε, κ' ἤθελε ν' ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν τραπεζιτικὴ δουλειά. Φεύγοντας ἀπ' τὸ μαγαζὶ τοῦ Καίσαρα, ἐμιλοῦσε μὲ τέταιον τρόπο γιὰ τὴν κ. Μπιροτώ, ποὺ ἔκανε τοὺς ἄλλους νὰ πιστέψουν πὼς τὴ τρ' ἀφεντικό του τὸν εἶχε διώξει ἀπὸ ὧρα γρηγορώτερα. Ντύθηκε ἀβόλα γιὰ νὰ μὴν ξιπνήσει τὴ γυναῖκα κι κατέβηκε στὸ μαγαζὶ τὴν ὥρα ποὺ ὁ μικρὸς ἐβγαζε τὶς πάγκες ἀπ' τὴ πόρτες.

— Ποπινό, εἶπε σὲ λίγο, βλέποντας νὰ κατεβαίνει ὁ λογιστής του, πὼς ἡ Σελεστὲν νὰ κατεβεῖ καὶ πάρε τὸ πέλλο σου γιὰ νὰ βγοῦμε μαζί ἔξω. Πᾶμε στὴν Τυΐλερί.

'Ο Ποπινό, ἀνεψιὸς τῆς κ. Ραγκ ἤταν ἕνα θαυμάσιο παλληκάρι, μὲ φαντάζια ἐντελῶς ἀντίθετο ἀπ' τὸν γέ. Κι' ἀκριβῶς τὰ ταλέ του γαμπρὸ ἔκανανε ἀλοιμὴν τὴ ζωὴ τοῦ ἀμπαμάντη ἀπ' τὸν κ. Χρήστο Παπᾶ.

Ὁ μιλημὴς ἐξιστόρησε τὴ ζωὴ τοῦ ἀμπαμάντη ἀπὸ τὰ παιδικά χρόνια, τὰ χρόνια τῆς ἀθλιότητας; καὶ ὑστερορουσίεσε καὶ ἀνάλυσε τὴ θαυμαμιουργικὴ φιλολογικὴ ἐργασία τοῦ ἀγγλοῦ Σαιαθὶτη διηγηματογράφου.

Ἀφῆξη στὴ Σκιάθο ἔγινε τὰ μεσα τοῦ Σαβδάτου. Τὴν Κυριακὴ ἐοῦ, στὶς 11 ὥρα, ἔγινε μιὰ σεσυγκινητικὴ τελετὴ ἀπὸ μνημοῦ Παπαδιαμάντη, ποὺ εἶναι στημπροστὰ στὸ γραφεῖο «Μπούζ». Στὴν ὥμορφη αὐτὴ τελετὴ, ποὺ ἔσε γιὰ ὅλους μιὰν ἀληθινὴ ἀπτικὴ μυσταγωγία, παρευρέθηκαν ἀπὸ τοὺς ἐκδοριεῖς, ὁλόκληρο ὁ λοὸς τῆς Σκιάθου μὲ τὸν νῶ κ' ὁ Μπιροτὼ εἶχε ἀκριβῶς τὶς ἴδια ἡλικία ὅταν πάντρεύτηκε. Ὁ Ποπινὸ λοιπὸν δὲν ἔβλεπε κανένα ἐμπόδιο στὸ γάμο του μὲ τὴ Γρηνοῦλα, ἂν κάπερισσοτὲ τὸ ἀρωματοπώλη κ' ἡ ἀφιὰ τῆς κόρης του ἤσαν πολὺ μικρὲς ἐμπιδία στὴν ἐπιτυχία μιᾶς τέτοιας φιλοδοξίας. Ἡ ἀγάπη ὅμως ἀνέβαζε μὲ τὴ δύναμη τῆς ἐλπίδας. Κι' ὅσο περισσοτέοψιε στὴν πραγματοποίησή τοῦ.

"Ετσι πίστευε κι' ὁ ἐρωτευμένος μας μέχρι τὴ μέρα ποὺ μαθεύτηκε ἡ Γρηνοῦλα ἤβελε νὰ τὴν παντρεύτεῖ ὁ Ἀλέξανδρος Κρῦπα, γυιὸς ἑνὸς ἐπιτυχημένου κομπανιτὴ πρότοος βοηθοῦ, συμβολογράφου τοῦ Ἑλληνικοῦ ὁμοιος αὐτὰς ἔδοσαν μεγαλύτερη δύναμη στὸν Ποπινό, ποὺ δὲν ἀπελπίστηκε κόμα κι' ὅταν ὁ θεῖος του ὁ Ραγκὸ ἔκανε ὅλη τὴν σχεδὸν τὴν περίοδο. Τώρα μάλιστα τὸ ὀρφανὸ ἤταν ἀκόμα χρεωμένο νὰ τοὺς βοηθᾶει ἀπ' τὸ φιλοτιμὸ τοῦ μισθὸ γιὰ νὰ ζήσουν. Κι' ὅμως ἐπίστευεν ἀκόμα στὴν ἐπιτυχία. Πολλὲς φορὲς εἶχεν ἀδράξει τὰ φαινα βλέμματα ποὺ τοὺρριχνεν ἡ νοῦλα, μὰ τὰ βλέμματα ἐκεῖνα τὰ ἀδήγησε κ' ἐνόμιζε πὼς ἔκρυβαν ποια μυστικὴ σκέψη, ποὺ ἡ κόρη ἐτοιμοῦσε νὰ τοῦ πεῖ μὲ τὰ ἀγαπημένα γεῖα.

"Ὅλα αὐτὰ περνοῦσαν γρήγορα ἀπὸ σκέψη του τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ Μπιροτὼ τὸν ρώτησε ξαφνικά:

— Τί γίνεται ἡ θεία σου, Ποπινό;

— Καλά κύριε.

— Κι' ὅμως, μοῦ φαίνεται νὰ γίνεται κάτι ἄλλο ἐκτὸς τῶν τελευταίων. Δὲν ἀκούω τὴν ἐξυπνοῦνα στροφὴς ποὺ ἐπιμαπιεῖς ἀξίες ποὺ πέρασαν. 'Η ἄλλη ἡμέρα ἡ κ. Καλαντζῆ καθόλου δὲν ἐ προσφωνήσεις ποὺ προσανάγκεινοτρίφηκαν ἀπὸ τὸ ἀκρο κ' ὅλοι δέχτηκαν τὰ θερμὰ κρίτηρία τῶν συγκεντρωμένων.

Ἡ ἀμιλία οἱ ἐκδρομεῖς περιεφέρανε τὸ σπίτι τοῦ Παπαδιαμάντη, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἔγινε τὸ κοῦ Ἰδιαίτερο ὁ ἀθηνικὸς Πασκ—Γρηγόρης στὰ χέρια τοῦ ὁποίου πέθανε ὁ Παπαδιαμάντης, ἔδωσαν διάφορες σημειθρωματικὲς πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ μεγάλου μας πεζογράφου.

"Ετσι τελείωσε τὸ ὡραῖο αὐτὸ φιλολογικὸ μνημόσυνο, ποὺ ἀποτέλεσε ἕνα ἀνώτερο πνευματικὸ λουτρὸ γιὰ ὅσους παρευρέθηκαν ἐκεῖ καὶ θὰ σταθεῖ γιὰ τὴ Θεσσαλικὰ χρονικὰ σὰν ἕνα δείγμα ἀνώτερου πολιτισμοῦ ἐκείνων ποὺ ἔμαθαν νὰ τιμοῦν τοὺς δημιουργούς. Οἱ «φίλοι τῶν γραμμάτων», σὲ συμπλήρωση τοῦ φιλολογικοῦ αὐτοῦ μνημόσυνου, ἀφιέρωσαν ἀλόκληρη τὴ φιλολογικὴ σελίδα τῆς «Θεσσαλίας» Βόλου, τῆς 19ης π.μ.—που γράφεται μὲ τὴν ἀποκλειστικὴ σχεδὸν συνεργασία τους —στὸν Παπαδιαμάντη καὶ στὸ ἔργο του. Ἕνα ἐλάχιστο μέρος ἐνὸς μεγάλου χρέους ἐξοπληρώθηκε.

Χ.Γ.Π.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΕΙΣ

(Σχετικὰ μὲ μιὰν ἀντιπόκρση τοῦ κ. Κώστα Ἐφταλοῆτη, ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ 43ο φύλλο μας, παίρνουμε καὶ δημοσιεύομε τὴν παρακάτω ἐπιστολή:)

'Αγαπητέ μου «Νεοελληνικὰ Γράμματα»,

Στὸ μὲ τὸν τόσο σταρχὴ καὶ ἀγάπη γραμμένο ἄρθρο τοῦ κ. Κώστα 'Εφταλοῆτη γιὰ «Κατρίβα τ' ἄη Διονύση καὶ τοῦ Σολωμοῦ», ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ 43ο πεῖχος σας, μὲ τὴν ἀδεια σας, θὰ ἀνασκευάσω μερικὲς ἀκαριβέιες, ποὺ παίζουν σημαντικὸ ρόλο στὴν ἱστορία καὶ στὴ λογοτεχνία τοῦ ψαριοῦ μας.

1) Τὸ ὀστεῖμο μέρος τῆς κοιλιᾶς τοῦ σολωμοῦ τοῦ ψαστοῦ δὲν λέγεται κ ρ ο κ ι ο ὐ λ ι, ἀλλὰ ρ ε ν ι ἐ λ.

2) Τὸ μικρὸ ψαμὶ δὲν λέγεται μ τ ι ν ι ἐ τ α, ἀλλὰ μ π ι ν ἐ τ α κ ι' ἀπὸ δῶ καὶ πολὰ χρόνια δὲν ξανοαπιάχνεται πιά.

3) Τὸ κοντοτόνο δὲν εἶναι 100 δράμια, ἀλλὰ 123.

4) Τὸ παλιὸ σπίτι ποὺ ἀναφέρεται εἶναι πραγματικὰ τέτοιο—λέγεται πὼς ἤτανε ἐπ. ροσωοβαστήριο τὸν καιρὸ τῆς Βενετίας —καὶ μὲ γλυπτὴ τὴν πρόσοψη τοῦ σὲ στύλ μπαρόκο. Μόνο ποὺ οἱ δυὸ γυναῖκες δὲ συμβίζουνε τὴν εὐτυχία, ἀλλὰ τὸ λύτ ρεύουν.

5) Γίνεται λόγος γιὰ τὴν ἐκλιψὶς τῶν 'Αγίων Πάντων. Ἡ ἐκλιψὶς τοῦτη εἶναι ἀλμηνὴ ἀλὰ ἕνα σωστὸ μουσεῖο. Ἀπὸ τὶς ἐφκαιότερες τῆς Ζακύνθου. Εἶναι χτισμένη ὁλόκληρη, μαζὶ μὲ τὸ κοιμαναρὶ, ἀπὸ ἕνο ἀγγλικὸ ἀρχιτεκτονικὸ πρωσωπικὸ.

6) Τὸ παλιὸ ὁ ἐκλεκτὸς δηγράφος καὶ διευθυντὴς τῆς "Προβολῆς" κ. Σπάθης Καραγεώργος ἀπαθέστε τὸ δεύτερο στεφάνι ἐπ. ἔς τῆς φιλαγραίου ἑταιρείας «Ὁ κάνοντας σύγχρονα μιὰν ἐμπνευσμένη καὶ συγκινητικὴ προσφώνηση.

7) Ὁ ἐκλεκτὸς ποιητὴς τῆς ἐπαρχίας Κώστας Γ. Καλαντζῆς, ἀπήγκαν ἕνα ὡραιότατο κομπλιμὰ τοῦ στὸν ἀμπαμάντη, ἐμπνευσμένο ἀπ' τὴ ἀγάπη τοῦ μεγάλου του ἔργου.

8) Ἐπιτέλους ὁ πρόεδρος τῆς κοινότητας Ἐθθυμιάδης εὐχαρίστησε τοὺς ἀμεῖς γιὰ τὸ εὐλαβὲς τοὺς πρόσωπο στὸ μεγάλο διηγηματογράφο. Ἐπειδὴ αὐτὴ πνευματικὴ ἀνάγκη διαλύθηκε καὶ ὅλοι κατόπιν στὸ σπίτι τοῦ Παπαδιαμάντη, ὅπου πάλι ὁ ποιητὴς Κώστας Ἀρβῆς (Θεσσαλὸς) μίλησε σοῦς ἀντιμανένους γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ ἑταῖρου, ἀνάφερε τὰ χαρακτηριστικότερα ἀποσπάσματά του, μίλησε γιὰ τὴν «ἀστρίστρο καὶ τέλος ἀπενθίψιν τῆς ἀγάπης τῆς εὐγενοῦνας στροφῆς πὼς ἀπεμπιπιεῖς ἀξίες ποὺ πέρασαν. 'Η ἄλλη ἡμέρα ὁ κ. Καλαντζῆς καθόλος ὁ προσφωνήσεις ποὺ προσανάγκεινοτρίφηκαν ἀπὸ τὸ ἀκρο κ' ὅλοι δέχτηκαν τὰ θερμὰ κρίτηρία τῶν συγκεντρωμένων.

Κόμμα καὶ τὸ τελευταῖο θμοιο σὲ δυναμικότητα μὲ τ' ἄλλα δύο.

9) Τὸ ποιηγῆρι τὴ ἐπαρχία δὲν τελειώνει τὴν ἄλλη μέρα τὰ ἐπιμερόμενα, ἀλλὰ τὴν παρακάτω μέρα τὰ 11 ὥρα. Τὸ πρωὶ ἀνλαδὴ ἀρχίζει στὶς 23 Λόγοστου καὶ τελειώνει στὶς 26, καὶ

10) Ἀρχαιοσκόλιακας στὸ Ἀρχαιοφιλοκεῖο καὶ διευθυντὴς τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσεῖο δὲν εἶναι ὁ κ. Λεωνίδας Ζώης, ἀλλὰ ὁ κ. Δημήτριος Κορινάνοπουλος.

'Ο κ. Λ. Ζώης ἔχει παρατηθεῖ, λόγῳ ὁ-ρίου ἡλικίας, ἀπὸ τὸ 1935.

Μὲ πολλὴ τιμὴ καὶ ἀγάπη,

ΝΙΚΟΣ ΓΡΥΠΑΡΗΣ

Ζάκυνθος 28—9—37.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΡΧΙΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

ΣΤΟΝ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΟΛΟΣ, 'Οκτώβριος.—Ἡ Θεσσαλικὴ ἀνώτερη πρόοφερε ἕνα τέλειος ἐ-πὸ τὸ χρόνια χρωστοῦσε στὸ μεγάλο μας πεζογράφο.

Σκιαθίτη—ἀλλὰ καὶ λίγο Θεσσαλὸ γηματογράφο 'Αλέξανδρο Παπαδιαντη. Μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ φιλικοῦ συλλόγου Βόλου «Οἱ φίλοι τῶν γραμμάτων» καὶ τῆς φιλαγραίου ἑταιρείας 'Αλμυροῦ «Ὄθρυς», διοργανώθε καὶ ἔγινε στὶς11 — 12 Σεπτεμβρη 1937, φιλολογικὸ μνημόσυνο τοῦ Παπαδιαμάντη, στὴ Σκιάθο.

Τὸ «φίλοι τῶν γραμμάτων» ἐκείνησαν τὸ Βόλο στὶς 11 τοῦ Σεπτέμβρη, τὸ Σάββατο, ὥρα 3 μ.μ. μὲ τὸ μετρεπελαιοκίνητο "Ἄρης" κι' ἀφοῦ ἐκεῖ ἀπ' τὴ «Σκιάθα» τοῦ 'Αλμυροῦ παρελάβανε καὶ τοὺς Ἀλμυριῶτες φίλες, τράβηξαν γιὰ τὴ Σκιάθο. Ἡ διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ ἔγινε σὲ μετρεπελαιοκίνητο κατεστοπιστιμένα γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη ἀπ' τὸν κ. Χρήστο Παπᾶ.

Ὁ μιλημὴς ἐξιστόρησε τὴ ζωὴ τοῦ Παπαδιαμάντη ἀπὸ τὰ παιδικὰ χρόνια, τὰ χρόνια τῆς ἀθλιότητας; καὶ ὑστερορουσίεσε καὶ ἀνάλυσε τὴ θαυμαμιουργικὴ φιλολογικὴ ἐργασία τοῦ ἀγγλοῦ Σαιαθίτη διηγηματογράφου.

Ἀφῆξη στὴ Σκιάθο ἔγινε τὰ μεσα τοῦ Σαβδάτου. Τὴν Κυριακὴ ἐοῦ, στὶς 11 ὥρα, ἔγινε μιὰ σεσυγκινητικὴ τελετὴ ἀπὸ μνημοῦ Παπαδιαμ

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΜΕΤΑΪΟΛΕΜΙΚΗΣ ΓΕΝΕΑΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

ΤΟΥ κ. Θ. ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

(Τὰ «Ν.Γ.» ἀφήνουν ἀπόλυτα ἐλεύθερους τοὺς λογοτέχνες, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ζητοῦν τὶς σχετικὲς συνεντεύξεις, νὰ ἐκφράσουν ὁποιεσδήποτε κρίσεις, κι' ἀντιλήψεις τους τόσο γιὰ τὰ καλλιτεχνικὰ ζητήματα, ὅσο καὶ γιὰ τοὺς πνευματικοὺς ἐκπροσώπους τοῦ τόπου μας. Καμμιὰ ἀπολύτως δέσμευση δὲν θὰ ὑπάρξει, οὔτε γιὰ τοὺς πιὸ στενοὺς συνεργάτες μας. Ὁ μόνος περιορισμὸς ποὺ θέτουν εἶναι νὰ μὴ θιγθεῖ ἡ ἰδιωτικὴ ζωὴ ὁποιουδήποτε. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πορτραῖτα αὐτὰ ἔχουν σκοπὸ νὰ δώσουνε μιὰ ζωντανὴν εἰκόνα συγγραφέων μιᾶς γενιᾶς κι' ὄχι νὰ προκαλέσουνε συζητήσεις, τὰ «Ν.Γ.» δὲ θὰ δημοσιέψουν καμμιὰν ἀπάντηση σ' ὅσα τυχὸν ζητήματα θὰ θίγουνται σ' αὐτά. Ὁπωσδήποτε θὰ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία σὲ πολλοὺς ν' ἀπαντήσουν, ἀφοῦ ὁ κύκλος τῶν πορτραίτων αὐτῶν, θὰ εἶναι ὅσο τὸ δυνατὸν εὐρύτερος, χωρὶς ὅμως νὰ κρατηθεῖ ὁπωσδήποτε ἱεραρχία στὴ δημοσίευσή τους, ποὺ θὰ γίνεται μὲ τὴ σειρὰ ποὺ μᾶς δίνουνται). «Ν.Γ.»

Ο ΕΚΤΕΛΩΝΙΣΤΗΣ

Πᾶνε τώρα ἀρκετὰ χρόνια, ἀπὸ τότε ποὺ ἡ γνωριμία μου μὲ τὸν Γιάννη Σκαρίμπα εἶχε γίνει στὸ φιλολογικὸ κύκλο τοῦ «Λόγου». Δὲν ἤτανε πολὺς καιρὸς, ποὺ εἶχε βραβευθεῖ ἀπὸ τὰ «Ἑλληνικὰ Γράμματα» κι' εἶχε βγάλει τὶς περίφημες ἐκεῖνες ἠθογραφίες του, μὲ τὸν τίτλο «Καθμοὶ στὸ Γριπονῆσι» (1930). Δὲ θὰ ἤταν παραδοξολογία νὰ εἰπωθεῖ πὼς ἀπὸ τὴν πρώτη ἀκόμα στιγμὴ τῆς ἐμφάνισής του, ὁ Γ. Σκαρίμπας κατέχτησε μιὰ ἐξεχωριστὴ θέση στὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας. Δημοσιεύοντας κατὰ σειρὰ: «Θέλω τραγνί» (1933), «Μαριάμπας» (1935), «Ὀδιαλούμ» (1936). Εἶναι μιὰ ἄνοδος διαρκὴς ποὸς τὰ ἔμπρός. Μιὰ ἀναντέκωση δημιουργική, ποὺ πηγάζει ἀπὸ μιὰ ἀληθινὰ ἀνήσυχη καὶ «πρωτότυπη» φύση, ὅπως τοῦ Γ. Σκαρίμπα. Γιατὶ ἀληθινὰ ὁ Σκαρίμπας σήμερα εἶναι: μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἐνδιαφέρουσες φυσιογνωμίες τῆς λογοτεχνίας μας, ἢ τὴν πρωτοτυπία τοῦ ὄφους του, τὴν χαριτωμένη ἀτημέλεια τῆς φράσης του, τὴν «ἐκπλήσσουσα» καὶ «τρομαλέα» παραδοξότητα τῶν ἡρώων του καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὴ ζωντανὴ πρωτόγονη καὶ γνήσια ποιητικὴ του συνείδηση.

Τὴν περασμένη Κυριακὴ μὲ τὸ «ἐκδρομικὸ» πήγαμε νὰ τὸν συναντήσουμε στὴν Χαλκίδα. Τὸν βρήκαμε, ὅπως πάντα, στὸ ἐκτελωνιστικό του γραφεῖο, νὰ ἐργάζεται χωμένος μέσα στὴν πλήμυρα τοῦ ὄγκου τῶν χαρτιῶν, τῶν βιβλίων, τῶν περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων «τοῦ κέντρου» καὶ τῆς ἐπαρχίας. Μὲ ὑποδέχτηκε ὅπως ὑποδέχεται πάντα ὅλους τοὺς φίλους του, μὲ τὴν παρομιμόδη ἐγκαρδιότητά του. Εἶναι, ὅπως θέλεγε ὁ Σπανιάτα, «ἕνας ἄνθρωπος τοῦ πάθους» καὶ μιὰ θερμὴ ἰδιοσυγκρασία.

Μοῦ δίνει ἕνα κάθισμα νὰ καθήσω κι' ἀρχίζει νὰ μ' ἐρωτᾶ μὲ ἐνδιαφέρο γιὰ τὰ τελευταῖα φιλολογικὰ γεγονότα. Στὸ μεταξὺ ἐκεῖνος κάθεται στὸ γραφεῖο γιὰ νὰ ἀποτελειώσει μιὰ «ἐπείγουσα» ἀποστολή». Σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἕνα σωρὸ κόσμος μπαινοβγαίνει στὸ γραφεῖο του. Εἶναι διάφοροι ἔμποροι καὶ λογῆς-λογῆς καπετανάοι καὶ καραβοκύρηδες, ἡλιοψημένοι, θρεμένοι ἀπ' τὴν ἁλμόρα καὶ τὸν φλογερὸ ἥλιο τῶν Μεσημβρινῶν, ἰμὲ τὶς γραφικές τους μάλλινες φανέλλες καὶ τὰ πηλίκια μὲ τὰ ἐπανωτὰ σειρήτια, τὰ διακριτικὰ τῶν ναυτικῶν. Ἔρχονται φουργιόζοι, δίνουν καὶ παίρνουν παραγγελίες κι' ἔπειτα φεύγουν χαιρετῶντας μὲ σβελτοσύνη ἀλούρων.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ, ἀπὸ περιέργεια, σκύβω στὰ χαρτιὰ τοῦ καὶ διαβάζω τὴν παράξενη, ξερὴ καὶ συμβατικὴ γλῶσσα τῆς «ἐδυλειᾶς», τὰς «διασαφήσεις»: «Ἐν κιβωτίον ἐκ κοινοῦ ξύλου περείχον 10 τεμάχια ἐξ ὑφασμάτος ἐν τετραγώνῳ πλευρᾷ πέντε χιλιοστῶν τοῦ μέτρου, ἀκέρσιον ἀριθμὸν κλωστῶν ὁμοῦ συναφροιζομένων μέχρι ἑξ χιλιόγραμμα καθαρά κλπ. κλπ.». Καὶ ἡ κορδέλλα τῶν «διασαφήσεων» συνεχίζεται πάνω στὴν ἴδια συνθηματικὴ καὶ αἰνιγματικὴ αὐτὴ γλῶσσα ποὺ σπάω τὸ κεφάλι μου νὰ καταλάβω, πῶς θὰ αἰσθάνεται καὶ τὴν ἔννοιέ ἕνας ποιητής. Κι' ἐδῶ εἶναι τὸ περίεργο. Ὁ Σκαρίμπας συνταριάζει μέσα του τὸ πρακτικὸ πνεῦμα τοῦ ἐκτελωνιστή, μὲ τὸ θρεμαντικὸ καὶ ἀπότολμο πνεῦμα τοῦ δημιουργοῦ. "Ἕνας ἄνθρωπος μὲ διπλὴ προσωπικότητα. Ὁ ἐκτελωνιστὴς δίνει τὸ χέρι του καὶ γὴν καρδιὰ του στὸν ποιητή, χωρὶς νὰ φοβᾶται ἀπὸ μιὰ τέτοια στενὴ συνταύτιση, μήτε σύγχυση, μὰ μήτε καὶ καμμιὰ διάσπαση. Κάποτες ἡ «μοῖρα» καταφέρνει νὰ σκαρώνει τέτοιου εἴδους παραδοξότητες. Τί νὰ γίνει; Ὁ Σκαρίμπας εἶναι ἕνας φτωχὸς βιοπολαιστής, ἕνας οἰκογενειάρχης, ποὺ ἀπ' αὐτὸν περιμένει τὰ πάντα, μιὰ φαμίλια ἀπὸ ἑπτὰ πρόσωπα.

— Δὲν βγαίνουμε ἔξω γιὰ νὰ ξεσκάσουμε λιγάκι; Βαρέθηκα, μοῦ λέει, τὴν κλεισοῦρα. Πᾶμε καὶ τὰ λέμε ἐκεῖ κάτω στὸ «σερνιάνι».

Δὲν τοῦ χαλῶ τὸ χατήρι κι' ἔτσι νὰ, ποὺ οἱ δυό μας, περπατᾶμε πλάϊ-πλάϊ, στὴ μεγάλη δημοσιὰ τῆς προκυμαίας, μὲ κατεύθυνση πρὸς τὸν ποιητικώτατον ἐξώστη, ποὺ ὑψώνεται κυριαρχικὸς πάνω ἀπ' τὴν ἀνήσυχη θάλασσα τοῦ Εὐρίπου.

Η ΝΤΟΝΑ ΜΙΑ ΠΟΡΤΟΛΕΣ

Καθόμαστε σ' ἕνα παγκάκι καὶ κουβεντιάζουμε. Ἡ ὁμιλία τοῦ Σκαρίμπα ἔχει ἕνα ἰδιαίτερο θέλγητρο. Ὁ τόνος, τὸ χρῶμα καὶ ἡ ποιότητα τῆς λέξης του, αὐτὴ ἡ «πρωτότυπη» ἰδιορυθμία του ποὺ δὲν παρουσιάζεται μονάχα στὸν γραπτό του λόγο, μὰ καὶ στὸν προφορικό. Ὁ Σκαρίμπας εἶναι ἀπὸ τοὺς λίγους συγγραφεῖς μας ποὺ ἔχουν «ὄφος».

Τὸν ρωτῶ. Θάθελα, τοῦ λέγω, ἂν μπορούσατε νὰ μοῦ πῆτε ποῦ γεννηθήκατε.

— Καὶ τί θὰ ἐνδιέφερε αὐτό;

— Ἡ Χαλκίδα εἶναι ἡ πατρίδα σας;

— Ὄχι. Εἶναι ἡ δεύτερη πατρίδα μου. Νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια. Γεννήθηκα στὸ σιδηροδρομικὸ σταθμὸ τῆς Ἀκράτας, ὅπου οἱ ταξιδιῶτες γονεῖς μου, ἀναγκάσθηκαν νὰ σταματήσουν ἐπὶ τούτῳ. Αὐτὸ συνέβηκε τὸ 1897. Τὸ δημοτικὸ σχολεῖο καὶ τὸ σχολαρχεῖο τὸ πέρασα στὸ Ἀργιο, καὶ τὸ γυμνάσιο στὴν Πάτρα. Ἐνεγράφηκα ἀργότερα στὴ Χαλκίδα, χωρὶς ὅμως νὰ παρακολουθήσω μαθήματα. Ἀπὸ χρόνια τώρα ζῶ στὴν Χαλκίδα.

— Τρέφετε ἀπὸ ποταὶ καιρό;

—Ἀπὸ μικρός. Μὰ τὰ ἔργα μου δὲν τὰ ἐφανέρωσα στὸ φῶς. Τάκρυβα γιὰ τὸν ἑαυτό μου.

— Ποιὸ στάθηκε τὸ πρῶτο σας ἔργο ;

— Τὸ πρῶτο μου καὶ τὸ πιὸ ἀγαπημένο μου, ποὺ δὲν εἶδε τὴ δημοσιότητα ἤταν ἕνα ἔπος ρομάντζου καὶ τὸ. Ἐπίγραφα: «Ἡ Ντόνα Μία Πορτολές». Ὁλ λεπτομέρειες τοῦ σχεδὸν παιδικοῦ μου κάτοινοῦ μυθιστορήματος, εἶναι πιὰ — μαζί μὲ τὸ χειρόγραφό του δλόκληρο — ἴσως νὲς ὑποδέχεται πάντα ὅλους τοὺς φίλους του, μὲ τὴν παρομιμόδη ἐγκαρδιότητά του. Εἶναι, ὅπως θέλεγε ὁ Σπανιάτα, «ἕνας ἄνθρωπος τοῦ πάθους» καὶ μιὰ θερμὴ ἰδιοσυγκρασία.

Μοῦ δίνει ἕνα κάθισμα νὰ καθήσω κι' ἀρχίζει νὰ μ' ἐρωτᾶ μὲ ἐνδιαφέρο γιὰ τὰ τελευταῖα φιλολογικὰ γεγονότα. Στὸ μεταξὺ ἐκεῖνος κάθεται στὸ γραφεῖο γιὰ νὰ ἀποτελειώσει μιὰ «ἐπείγουσα» ἀποστολή». Σὲ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἕνα σωρὸ κόσμος μπαινοβγαίνει στὸ γραφεῖο του. Εἶναι διάφοροι ἔμποροι καὶ λογῆς-λογῆς καπετανάοι καὶ καραβοκύρηδες, ἡλιοψημένοι, θρεμένοι ἀπ' τὴν ἁλμόρα καὶ τὸν φλογερὸ ἥλιο τῶν Μεσημβρινῶν, ἰμὲ τὶς γραφικές τους μάλλινες φανέλλες καὶ τὰ πηλίκια μὲ τὰ ἐπανωτὰ σειρήτια, τὰ διακριτικὰ τῶν ναυτικῶν. Ἔρχονται φουργιόζοι, δίνουν καὶ παίρνουν παραγγελίες κι' ἔπειτα φεύγουν χαιρετῶντας μὲ σβελτοσύνη ἀλούρων.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ, ἀπὸ περιέργεια, σκύβω στὰ χαρτιὰ τοῦ καὶ διαβάζω τὴν παράξενη, ξερὴ καὶ συμβατικὴ γλῶσσα τῆς «ἐδυλειᾶς», τὰς «διασαφήσεις»: «Ἐν κιβωτίον ἐκ κοινοῦ ξύλου περείχον 10 τεμάχια ἐξ ὑφασματος ἐν τετραγώνῳ πλευρᾷ πέντε χιλιοστῶν τοῦ μέτρου, ἀκέρσιον ἀριθμὸν κλωστῶν ὁμοῦ συναφροιζομένων μέχρι ἑξ χιλιόγραμμα καθαρά κλπ. κλπ.». Καὶ ἡ κορδέλλα τῶν «διασαφήσεων» συνεχίζεται πάνω στὴν ἴδια συνθηματικὴ καὶ αἰνιγματικὴ αὐτὴ γλῶσσα ποὺ σπάω τὸ κεφάλι μου νὲ καταλάβω, πῶς θὰ αἰσθάνεται καὶ τὴν ἔννοιέ ἕνας ποιητής. Κι' ἐδῶ εἶναι τὸ περίεργο. Ὁ Σκαρίμπας συνταριάζει μέσα του

— Θὰ γράφετε θέατρο;

— Ναί, αὐτὸ τώρα σκέφτομαι. Ἐδῶς ὡς τυπώσω τὸ μυθιστόρημά μου «Χαλκίδα ἢ τὸ Βατερλὼ δυὸ γελοίων» θὰ ἐπιχειρήσω νὰ γράψω γιὰ θέατρο. Πρῶτος μου ἥρωας θάνια ἐκεῖ σ' ἕνα ὑρβάμα ἡ Ντόνα Μία Πορτολές. "Ἰσως νὰ φέρνει γιὰ τίτλο του τὸ ὡραῖο δνομά της.

—τΤὸ Βατερλὼ δυὸ γελοίων τδ-ἔχετ ἔτοιμο ;

— Ἀπὸ ἕνα χρόνο σχεδόν. Διάφορες ἀπασχολήσεις μου καὶ ἄλλοι λόγοι δὲν μοῦ τὸ ἐπέτρεψαν τὸ τύπωμά του ἕως ἐδῶ. Ἡ ἀπόφασή μου ὅμως εἶναι νὰ τὸ τυπώσω τὸ πολὺ ἕως τὴν ἀνοιξη. Εἶναι μιὰ δουλειὰ ποὺ πρέπει νὰ φύγει ἀπὸ πάνω μου γιὰ νὰ ἐπιδοθῶ ἀπερίσπαστος στὴν κατοπινή μου ἐργασία.

Ο ΜΑΡΙΑΜΠΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΒΑΤΕΡΛΩ ΔΥΟ ΓΕΛΟΙΩΝ

— "Ὑστερα ἀπὸ τὸν «Μαριάμπα» σας, σᾶς ἱκανοποιεῖ «τὸ Βατερλὼ δυὸ γελοίων» ; «Μαριάμπας» καὶ «Βατερλὼ δυὸ γελοίων» ἔχουν καμμιὰ σχέση μεταξύ του;

— Γιὰ τὸν ἀληθινὸ τεχνίτη ἡ ἀπόλυτη καλλιτεχνικὴ ἰκανοποίηση εἶναι πρᾶγμα ἀνέφικτο καὶ ἀντάμα θανάσιμο. Μὴ ὄντας ὁ ἴδιος — σὰν ἄνθρωπος — τέλειος, πῶς θάταν δυνατὸν νὰ βαστάξει τὸ χτύπημα τὸ θετικὸ τοῦ «τελείου»; Ὁ Τειρεσίας τὸν ἰδόντας τὴν Παλλάδα γυμνή, ἐτυφλώθηκε. (Καὶ δὲν θάταν τοῦ τέλειου — αὐτὴ — παρὰ μόνον ἡ μακρυνὴ του ὀντασία). Στὸν ἄνθρωπο, ἀς μὴν τοῦ ἐπιφυλάξει ἕνα τέτοιο «λάθος» ἡ μοῖρα. "Ας τὸν ἀφήσει νὰ νοιηγέει στοὺς αἰῶνες τὴ χρυσὴ χίμαιρα, πίνοντας τὸ γλυκόπικρο καὶ φλογιστικὸ δπιό της. Αὐτὴ γλυστρῶντας του, ἄς τοῦ μεταλαμπαδιάζει τὴ φλόγα της. Τουλάχιστο φλεγόμενος, οἰστρηλατημένος, μοιραῖος, θὰ γεμίσει ἴσως τοὺς καιροὺς μὲ τὴν τέφρα του, μὰ δὲν θὰ βαρύνει μὲ τὸ τυμπανιαῖο του πτῶμα τὸ τέλος: Τὸ τέλος τῶν ἐποχῶν καὶ τῶν τόπων. "Ἐτσι, ἡ ἱκανοποίησή μου γιὰ τὸ νέο μου ἔργο, αὐτὸ, εἶναι φυσικὰ ποὺ σχετικὸ μὰ εἶναι μολαταῦτα μεγάλη. Εἶναι—αὐτὸ—κατὰ τὴ γνώμη μου πάντοτε—τὸ ἀρτιώτερό μου βιβλίο. (Τὸ ἀληθινὸ μου τὸ «μεγάλο βιβλίο» μου, ἀκόμα δὲν τὄγραψα. "Ἰσως καὶ νὰ μὴν τὸ γράψω ποτές μου).

Τώρα, τὴ σχέση (ὄχι τὴν τεχνοτροπικὴ, γιατὶ αὐτὸ δὲν εἶναι δική μου δουλειὰ, παρὰ αὐτῶν ποὺ θὰ κρίνουν), ποὺ ἔχουν τὰ δυὸ μυθιστορήματά μου αὐτὰ μεταξύ τους, ἐγὼ θὰ σοῦ πρὸσδιρίσω ὡς ἑξῆς: Ὁ Μαριάμπας, σὰν τόπος, εἶναι ἡ ἔκφραση τοῦ «ἀνθρώπινου ἀνθρώπου» ποὺ εἶναι — αὐτὸς — κατὰ τὸν ὡραῖο ὁρισμὸ τοῦ Μαΰτερλίγκ «ἕνα ἀκατανόητο κρᾶμα μεγαλείου καὶ ἀθλιότητος».

Ἐνεργοῦσε μὲ τὴν καρδιὰ καὶ τὸ ἔνστιχτο, καὶ πέρασε μέσ' ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὰ πράματα, ἀνατρέποντας τὰ ὡραῖα! Ἡ αἰσιότητ τοῦ προτιμοῦσε οὐχὶ κι' ἀνάστατη, κύτταξε μέσ' ἀπὸ τὸ ἀνάστροφο πρίσμα τὶς ὄψεις μας, κι' ἔκανε σὲ ποικιλίες ἀτέλειωτες τὴ γελοιογραφία τοῦ κόσμου! Ὁ καλλίτερος — κατ' ἐμένα — χαρακτηριστικὸ τοῦ, αὐτουνοῦ μου τοῦ ἥρωα, νοιώσατε ; Ἐλᾶτε τώρα, θὰ πάρουμε ἕνα ταξί καὶ θὰ κάνουμε μιὰ βολτίτσα. Ἐλᾶτε...

Τῆς ἔσφιξε τὸ χέρι. Ἡ Ἑλένη ταραχτηκε.

—Τί ὥρα εἶναι ;

—Μιὰ στιγμὴ νὰ πᾶμε κάτω ἀπὸ τὸ φανάρι. Δώδεκα καὶ τέταρτο. "Ὡς τὶς δυὸ ποὺ τελειώνουν τὰ θέατρα, ἔχουμε καιρό.

—Καλύτερα νὰ χωρίσουμε τώρα καὶ ν' ἀνταμωθοῦμε αὔριο νωρίς.

—Καλά...Μέσα στὸ ταξὶ θὰ καλονίσουμε τὸ αὐριανὸ ραντεβοῦ μας.

—Σωφέρ !... σωφέρ !...

—Τί κάμετε ;

—Σωφέρ... Μὴ γάνομε καιρό....

Στὴ Ρουφίνα ἢ στὴν Κηφισιά ; Πήγαινέ μας στὴν Κηφισιά.

Ἡ Ἑλένη στεκόταν ἀναποφάσιστη μπροστὰ στὴν ἀνοιχτὴ πόρτα τοῦ αὐτοκινήτου. Ὁ Γιώργης μ' ἕνα ἐλαφρὸ σκούντημα, λύγισε τοὺς δισταγμοὺς της. Κι' ὅμως ὅταν τὸ αὐτοκίνητο ξεκίνησε, ὅταν προχώρησε, ἄρχισε πάλι νὰ μετανοιώνει πικρά. "Ενας φόβος παραμέρισε τὴ γλυκειὰ μέθη, παραμέρισε τὴν ἐπιθυμία. Ποῦ πήγαινε μ' αὐτὸν τὸν ἄγνωστο ; Ποῦ τὴν ὁδηγοῦσε αὐτὸς ποὺ οὔτε τὴν ὑπαρξή του ἤξερε πρὶν ἀπὸ δυὸ ὧρες ; Α ! Τόσο ἐλκυστικὸς καὶ τόσο ὑποπτος ! Πόσες φορὲς ὅταν τὴς μιλοῦσε, ἔνοιωσε τὴν ἀνάγκη νὰ τὸν σταματήσει, ὁπότοιμα καὶ νὰ τοῦ φωνάξει, ὅπως ἔκανε προτήτερα ἐκεῖνος : «Ἂς τὰ παραμύθια ! Δὲν εἶσαι ἔμπορος ὑφασμάτων, δὲν εἶσαι κἀν ἔμπορος φεύτη ! Φοβᾶσαι νὰ πεῖς τὴν ἀλήθεια: μὴ μὲ γάσεις. Δὲν κατάλαβες λοιπὸν, τώς γι' ὁπόψε τουλάχιστον, δέθηκα τόσο σφιχτὰ μαζί σου ποὺ κι' ἡ πιὸ μαύρη πραγματικότητα, δὲ θὰ μᾶς χωρίσει ! Δὲ διέκρινες πὼς ἔπαψα νὰ ἔχω δικὴ μου βούληση ; Πὼς μοῦ ξύπνησες ἐπιθυμίες ποὺ δὲ φανταζόμουν πὼς εἶχα, πὼς μ' ἀρέσεις ...πὼς μ' ἀρέσεις ! Κι' ὅμως ἔτσι ποὺ κρύβεσαι μὲ φοβίζεις... μοῦ ξυπνᾶς γίλιες δυὸ ὑποψίες. Πές μου ποιός εἶσαι : ἕνας ἄντρας δὲν ἔχει τίποτα νὰ φοβηθεῖ».

Ὁ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ

Ο ΒΕΛΟΥΔΕΝΙΟΣ ΚΟΥΚΟΣ

ΤΟΥ κ. ΓΙΑΓΚΟΥ ΠΙΕΡΙΔΗ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ)

Τί σύμπτωση ! Κι ἐγὼ περιπ... στὸ ζαχαροπλαστεῖο μιὰ ἡ φιλενάδα μου μὲ τὸν ἄν... νης νὰ πᾶμε στὴν ἀπομινή... τὴς Κοτοπούλη. Δὲν εἶχα... γιὰ θέατρο, ἀλλὰ μιὰ τὸ ζευγάρι θὰ ἔπαιρνε εἰσι... καὶ γιὰ μένα, ἔπρεπε νὰ... ίψω. Καὶ ὅμως δὲν ἤρθαν. ...ίψαμε μάλιστα μὴν τρέχει τί...

Δὲν τὰ παρατᾶμε λέω γώ. ...ἀφίσομε τὰ παραμύθια κι ...λήσομε μὲ ἀνοιχτὰ χαρτιά. Ποιὰ παραμύθια; ρώτησε ἡ ...ένη κοτσικόκκινη.

Τοῦ θεάτρου καὶ τοῦ ζαχα... ...αστεῖου.

Δὲν εἶναι ψέμματα, εἶπε πει... ...μένη. Κι ἁπλωσε τὸ χέρι ...τὸ τσάντα της μὲ σκοπὸ νὰ ...ει.

Ἀφίστε πίσω τὴν τσάντα γιατὶ μᾶς βλέπουν οἱ περί... Δὲν τὸ εἶπα νὰ σᾶς προσ... Σὲ τέτοιες περιστάσεις δ... ...ούβουμε τὴν ἀλήθεια.

Ὥστε, ἐσεῖς μοῦ εἴπατε ψέμ... ...προτήτερα ;

Γιώργης γέλασε χωρὶς νὰ ...ιά ἐγώ...ἐγώ εἶμαι ἄντρας ...δὲ μὲ νοιάζει.

Τί ζέστη !

Κι' ὅμως δὲν ἤπιατε παρὰ ...δάντυλα κρασί.

Τὸ μέρος εἶχαν πολὺ ζεστό. Πηγαίνομε ;

Καὶ, νὰ φύγομε ἀπὸ δῶ.

Γιώργης πλήρωσε καὶ βγῆ...

...ψωρόσαν στὸ σκοτάδι ...πολοί, γεμᾶτοι ἐντυπώσεις. ...νος δὲν εἶχε πιὰ μεγάλες ...ργειες. Τὸ λίγο κρασὶ ποὺ ...τὸ πλησίασμά της, ἡ κου... ...τὰ τους, τοῦ ἔσβησαν τὶς πε... ...γειες γιὰ νὰ τοῦ ἀνάψουν ...πιθυμίες. Εἶχε κοντά του τὴ ...κα ποὺ τοῦ ἄρεσε πολύ. Τί ...ἤθελε ! Περπατοῦσε δίπλα ...κι' ἀνατρίγιαζε στὴ σκέψη ...τὸ λίγο θὰ τῆς σφίξει τὴ μέ... Ἔπρεπε ὅλα νὰ τελειώσουν ...κ, γιατὶ αὔριο, θὰ εἶναι ἰ... ...ργά.

...κείνη ἄκουε στὴ σιωπὴ τὴν ...γμένη ἀνάσα του. Ἡ κρύπη ...νική ἐρώτηση, ἀνέβηκε πά... ...τὰ λίγα του τὰ μάντευε μάλλον παρὰ τ' ἄκουε. Σώπαινε. Ἡ μορ... ...φὴ τοῦ Δημήτριου πρόβαλε πάλι μπροστά της. «Εἶμαι ἀνάξιά του. Ἀφοσιώθηκε σὲ μένα ἀπὸ τὴν πρώτη βδομάδα ποὺ μὲ γνώρισε, ἀνυπομονεῖ νὰ μὲ στεφανωθεῖ, γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ μὲ περιποιεῖται περισσότερο κι' ἐγώ, ρίγνοντας στὴ λάσπη τὰ ἱερὰ του αἰσθήματα, πηγαίνω νὰ παραδοθῶ στὸν ἄγνωστο ποὺ σὲ τρεῖς ὧρες μέσα ἀναστάτωσε τὴν ὕπαρξή μου. "Α ! Γιὰ νάταν δυνατὸ νὰ φύγω ! Νὰ ἔσπαζε μιὰ ρόδα, νὰ βρισκόμασστε στὴ μέση του δρόμου...νὰ πατοῦσα στὴ γῆ !

Ξαφνικὰ ἀνατρίγιασε. Ἐκεῖνος πέρασε τὸ χέρι του καὶ τῆς ἔσφιξε τὴ μέση.

—Γιατὶ δέ λές τίποτα ;

—Περμένω ἐσένα. "Ενας ἄντρας ἔχει πάντα ἐπειοδεῖα τῆς ζωῆς του νὰ διηγηθεῖ.

—Ναί, μὰ δὲν ξέρω νὰ τὰ πῶ καλά. Ἔπειτα, εἶμαι καὶ λίγο ἀγράμματος. Πῶς νὰ μιλήσω σὲ σένα, μιὰ τόσο σπουδασμένη γυναῖκα. Μιλᾶς τόσο ἔμορφα !

Ἡ Ἑλένη πῆρε βαθειὰ ἀναπνοή. Ἐπὶ τέλους ἤταν μιὰ ἐξήγηση. Ψέμμα ; "Οχι δὲν ἔλεγε ψέμματα γιατὶ τὸν τσάκωσε γὰ σολικίζει, δυὸ - τρεῖς φορὲς μάλιστα.

—Δὲ μὲ πιστεύεις ; Φαίνεται πὼς δὲν ἔχεις ἐμπιστοσύνη σὲ μένα.

Ἡ Ἑλένη γέλασε καὶ τοῦ γάϊδεψε τὸ μαλλιά. "Ηταν ἡ ἀπάντησή της.

Ὁ Γιώργης τὴν ἀγκάλιασε παρόφορα καὶ κόλλησε τὰ χείλη του στὰ δικά της. Τί λαῦρα ! "Ισως ποτὲ ἄλλοτε νὰ μὴν ἔνοιωσε τὴ γλύκα τοῦ φιλιοῦ, ὅπως τώρα. Ἡ Ἑλένη πολέμησε νὰ ξεφύγει ἀπὸ τὸ ἀγκάλιασμά του μὰ ἐκείνος τὴν ἔσφιξε περισσότερο καὶ τῆς κόλλησε ἕνα δεύτερο φιλί.

—Σωφέρο ! Θὰ μᾶς κατεβάσεις κάπου ἐδῶ κοντά...σ' ἕνα ἤσυχο καφενεδάκι. Τί διάολο ! οὔτ' ἕνα δὲ βρίσκαμε ὧς τώρα.

—Θὰ βροῦμε...

—"Οχι στὸ τέρμα, ἐδῶ κοντά. Τί πίσσα εἶν' αὐτὴ ἀπόψε !

"Ενα μακρυνὸ τραγοῦδι ἀκούστηκε τόσο σιγανὰ σὰ νὰ ἔβγαινε ἀπὸ μέσα τους. "Εγειραν κι' οἱ δυὸ σαστισμένοι ν' ἀφουγκραστοῦν.

—"Οταν ἤμουν ναυτικὸς εἶπε σὲ λίγο ὁ Γιώργης, γιατὶ πρὶν καταστολάξω στὸ ἐμπόριο δούλευα στὰ βοπόρια. θυμᾶσαι πὼς ἔχω ὄχι γιὰ νὰ τοῦ δώσει τὸ πύρινο φιλί ποὺ ἐκεῖνος περίμενε, ἀλλὰ νὰ τὸν νοιώσει περισσότερο, ὅλο καὶ περισσότερο πάνω της. "Ηθελε νὰ τοῦ μεταδώσει τὴ θέρμη της, ἤθελε ν' ἀκούσει τοὺς δικούς του παλμούς.

Ὁ Γιώργης ἄναψε τσιγάρο.

Στὴ λάμψη τῆς φωτιᾶς, κυτταγτῆκον καὶ πάλι σὰ γιὰ πρώτη φορά. Τώρα πιὰ μαζὶ μὲ τὴν ἐπιθυμία, ἔλαμπε καὶ τὸ ἐνδιαφέρον στὰ μάτια τους. Ἡ Ἑλένη διέκοψε πρώτη τὴ σιωπή:

—Τὸν καιρὸ ποὺ ἤσουν ναυτικός...

—Κρῖμας ! "Ἔπαψε ν' ἀκούεται τὸ τραγοῦδι...

—Τὸν καιρὸ ποὺ ἤσουν ναυτικός...

—...ὁ καπετάνιος διέταξε καὶ ρίξαμε ἄγκυρα σ' ἕνα ἔρημο ἀκρογιάλι. Δὲ θυμᾶμαι καλὰ γιὰ ποιὰ ἀφορμὴ, μοῦ φαίνεται ὅμως γιὰ ν' ἀφήσομε ἐκεῖ κάποιο ἔμπορο ποὺ κουβαλοῦσε μαζί του μιὰ κασσόνα μὲ ἀπαγορευμένο ἐμπόρευμα στὸ βάθος. Μπορεῖ πάλι γιὰ νὰ διορθώσει κάτι ποὺ χάλασε στὴ μηχανή...Ἐκεῖ, μέσα στὴν ἐρημιὰ, ἄκουσα γιὰ πρώτη φορὰ τὸ τραγουδάκι ποὺ ἀκούσαμε προτήτερα. "Ολοι οἱ ναυτικοὶ παράτησαν τὶς δουλειές τους καὶ γύρισαν τὸ κεφάλι στὸ βάθος, γὰ δοῦν. Κανένας δὲ φαινόταν. Οἱ φωνές κοριτσίστικες, κρυσταλλένιες, ἔργονταν ἀπὸ ἀλλοῦ. Μᾶς τὶς ἔστελνε ἡ θάλασσα ! «Νὰ ! ἐκεῖνο τὸ μαῦρο σημαδάκι, εἶπε ἕνας ναύτης, εἶναι πλοῖο. Ἀπὸ κεῖ μᾶς ἔργεται τὸ τραγοῦδι». Εἴδαμε τὸ μαῦρο σημαδάκι νὰ μεγαλώνει, νὰ μικραίνει κι' ἔπειτα νὰ γάνεται μακρυὰ στὴ θάλασσα... Ὡς σήμερα ὅμως δὲ μπορῶ νὰ βεβαιώσω ἂν τὸ τραγοῦδι ἐργόταν ἀπὸ τὴ θάλασσα ἢ ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ἐρημιᾶς. Γιατί ; Τὸ μαῦρο σημοδάκι πέρασε τόσο μακρυὰ ποὺ δὲ μποροῦσαν νὰ φτάσουν κοντά μας οἱ κοριτσίστικες φωνές. Μήπως τώρα ξέρομε ποῦ τραγουδοῦσαν ; Τὸ τραγοῦδάκι αὐτὸ ἤτανε τὸ ἴδιο ποὺ ἄκουσα τότε στὸ ἔρημο ἀκρογιάλι. Ὡς καὶ οἱ φωνὲς, φαντάσου, τῶν κοριτσιῶν...

—Μὰ ἔκανες λοιπὸν καὶ ναυτικός ; ρώτησε ἡ Ἑλένη, σὰ νὰ γρίζε ἀπὸ ποιὸ μακρυά.

—Σοῦ εἶπα : Καὶ ναυτικός...καὶ ὑπάλληλος...κὶ ἐργάτης... "Τώρα πολλὰ ἐπαγγέλματα στὴ ζωή μου. "Αλλοτε ὑπόφερα...σήμερα δόξα τὸ Θεὸ, κερδίζω. Δέ μ' ἀρέσει νὰ κλαίγομαι γιὰ τὴν κρίση. Ὑπάρχει βέβαια, ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσο ἀπελπιστική. Ἐγὼ τουλάχιστον δὲν τὴν αἰσθάνομαι τέτοια. "Επειτα δίνουν πολλὴ σημασία στὸν παρᾶ. Τί νὰ σοῦ πῶ... δὲν ἔγτιμῶ τὰ λεφτά...ὅσο ἔχω ξοδεύω...

—Ὥστε τὸ ἐμπόριο τῶν ὑφασμάτων...

—Μπορεῖ ὁ κόσμος νὰ μὴ ντυθεῖ, σέ παρακαλῶ ; Βέβαια δὲ ντύνεται ὅπως ἄλλοτε,μὰ δὲ μπορεῖ ν' ἀποφύγει τ' ἀπ

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΓΕΝΕΑΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

[ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 12]

αὐτό: 'Ο θάνατος! Τὸ σχῆμα τοῦ μοῦ εἶναι ἀλωσοδίδυλο. ἀκατάληπτο. Ἡ αἰσθητική μου ἐντύπωση ἀπό τὸ φαινόμενό του, μοῦ στάθηκε πάντοτες σάν ἕνα εἶδος «καθαίρεσης» ἀπό τὴν τιμή τῶν πραγμάτων! Τὸ φαινόμενο τοῦτο τό ὥρισα «τέρας»! "Ο,τι εἶναι — εἶπα — στῆ ζωϊκή ἱεραρχία τὸ τέρας, εἶναι στὴ φυσική διαδικασία ὁ θάνατος. "Ὀλ' αὐτά, φυσικά, μέσα στά ὅρια τῶν συναισθηματικῶν μου πραγμάτων. Γιατί στὴ φυσική οἰκονομία, ὁ θάνατος εἶναι — καθώς καὶ ἡ ὅπαρξη — μιὰ τυφλή μορφὴ τῆς ζωῆς, μιὰ λειτουργία τῆς ὅλης.

— Ἂν ἤθελε ξαναγεννηθῆτε τί θὰ κάμνατε ἤ καὶ τώρα, τί θὰ ἐπιθυμοῦσατε νὰ κάνετε ἀπ' ἀρχῆς;

Ἀκριβῶς ὅ,τι Ἔκαμα, καὶ θὰ κάμω ἔως τὸ τέλος. Πρὸ πάντων θὰ ἤθελα νὰ ...ἐπαναλάβω τὴ λάθη μου, αὐτά τοῦτα τῶν ἁμαρτιῶν μου τὰ πλήθη!». Μοῦ ἤσαν ὅλα τοῦτα τόσο ἀνθρώπινα... Σήμερα, προσεύχομαι πάντα στὸν Κύριο. Ζητῶ κι' ἐγώ — μὲ τὸν τρόπο μου — τὴν καὶ πρὸς ἐμένα εὐσπλαχνη ἀντίληψη, τὴν συγκατάβαση τοῦ θεῖκοῦ του ἐλέους. Σὲ ἕνα μου ποίημα (Στὸ «Ἔτι δέομαί σου» — Ποιητικὴ μου συλλογή «Ὀλολαυλοῦμ») τελειώνω ἔτσι τὴν πρὸς τὸν Κύριό μου καὶ Θεό, προσευχή μου :

«...Σὲ προσκυνῶ. Καρδίας οὐ ποῦ ἐπάξεις (καὶ νεφρους,
ἄκουσε: ἀγαπῶ πολὺ τὰ πλήθη ἁμαρτιῶν (μου.
Σὺ ποὺ νεφέλας ἀνιστᾶς καὶ ξανοιγεῖς νε- (κρούς
—στ' ἀνθισμα εἶμαι τὴν παθῶν—τὰ σίφυρη (πλήρωνόν μου...»

Η ΑΓΑΠΗ, ΤΟ ΜΙΣΟΣ ΚΑΙ Η... ΕΜΠΝΕΥΣΗ

— Ποιὰ ὄνειρα κάμνετε γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ;

—Θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὴ μὲ ἀπασχολῆστε σ' αὐτό. Βιάζομαι. (Ἡ ἀνθρώπινη ὑπόθεση, εἶναι ζήτημα ἐπεξεργασίας ἰστορικῆς τῶν πραγμάτων). Θὰ σᾶς πῶ μόνο δυὸ λόγια, χαρακτηριστικὰ τῆς πνευματικῆς καταπληξίας μερικῶν συναδέλφων μας, καὶ εἰδικῶς ἀναφερόμενα, σὲ κάποιαν «περὶ ἀγάπης» ποὺ διατυπώθηκε κι' ἐδῶ, «θεωρίας», ἀπὸ προκάτοχό μου στὶς ἕδρες τοῦτες στῆλες τῶν «Νεοελ. Γραμμάτων» ὅταν ἔδωσε τὴν δική του συνέντευξη. Εἶπε λοιπόν, ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ἀπαντῶντας στὴν ἴδια αὐτὴ ἐρώτησή σας, ὅτι «ὀνειρεύεται πώς ἡ ἀνθρωπότης κάποτε θὰ καταλάβει τὴν δημιουργικὴν ἀξίαν τῆς ἀγάπης». "Ας τὸν ἀφήσουμε λοιπὸν νὰ ὀνειρεύεται. Καὶ ἄς σᾶς πῶ ἐγώ, ἐσᾶς, ὅτι ἡ ἀγάπη —καὶ μάλιστα ἡ πανανθρώπινη—δὲν εἶναι ζήτημα... ἐμπνεύσης ἤ... ἀσυνεννοησίας τῆς ἀνθρωπότητας, παρὰ εἶναι ἀποτέλεσμα φυσιολογικῆς ἰσορρόπησης τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου μὲ τὸν ἐσωτερικὸν ἀνθρωπόν μας. Ἡ ἰσορρόπηση αὐτή, εἶναι ὁ μόνος κατάλληλος κῆπος, γιὰ ν' ἀνθίσει τοῦτο τὸ λεπτότατο ἄνθος. Καὶ μὴν → παρακαλῶ — νομιστεῖ ὅτι αὐτή... ἡ ἀγαστικὴ θεωρία του, στέκεται ἔστω καὶ ἐποιητικὴ ἀδεία» εἰπωμένη. Δὲν ἔχει μήτε δράμι ἀπὸ ποίηση. Γιατί, ἡ ποίηση εἶναι σὰν τὴ φιλοσοφία καὶ τὰ ἀνώτερα μαθηματικά» ὅπου — κατὰ τὸν Γκαῖτε — καμμιὰ αὐθαιρεσία δὲν στέκει. "Αν γιὰ τὸν λογοτέχνη αὐτὸν ἡ ποίηση εἶναι... ποιητικὴ αὐθαιρεσία, τί πρὸς ἡμᾶς; Αὐτὸς εἶπε. Τὰ νά σᾶς ἔλεγε λοιπὸν κι' ἐγώ, ὅτι: ὄχι ἡ ἰσορρόπηση — ποὺ εἶπα — θὰ φέρει τὴν μεταξύ μας ἀγάπη, παρὰ ἡ ἀγάπη τὴν ἰσορρόπηση, εἶναι τὸ ἴδιο, σὰ νὰ σᾶς ἔλεγα (καὶ παρακαλῶ συγχωρᾶστέ μου τὸ σχῆμα εἶναι τόσο παρατατικό). "Ὅτι: ὄχι τὸ αἴσθημα τῆς δίψας θὰ ἐξαφανιστεῖ μέ τὸ νερό, παρὰ τὸ νερό... θὰ ἐξαφανιστεῖ μὲ τὴ δίψα! Θὰ ἤταν... νὰ χαιογελᾶσι κανείς!

— Δουλεύετε ἐπίμονα πάνω στὰ κείμενά σας, ἤ ἐμπιστεύεστε στὴν πρώτη σας ἔμπνευση;

— Στὸν τεχνίτη ἡ ἔμπνευση, δὲν εἶναι κάτι ποὺ θάρθει, παρὰ κάτι ποὺ προϋπάρχει ἐντός του. Εἶναι ἡ καλλιτεχνικὴ τὸν προχωρέστερο ἀντίληψη, ποὺ ἀποκαλλιτέχνη, εἶναι. Θὰ τὸ προσδιορίσω ἐγώ: ἡ ἀληθινή του ἰδιότητα. ("Ἰδιότητα ἀποχτημένη μὲ κόπους). Στὴν ἰδιότητα αὐτὴ — κατ' ἀποκειμένου γι' αὐτὸν — ἐνυπάρχει καὶ ἡ ἱκανότητα τῆς μετάδοσης τοῦτης τῆς καλλιτεχνικῆς του ἀντίληψης. "Ετσι ἔχοντας κατὰ μένα τοῦτα τὰ π' ἀγκατα, καὶ μὲ τὴν ὑπόθεση ὅτι κι' ἐγὼ εἶμαι λίγο τεχνίτης, φανερὸ καὶ ἀξέφευγο ὅτι δουλεύω τὰ κείμενά που ἐπίμονα, ἰδιαίτερα μάλιστα ἐγώ, ἐξαντλητικά, μέχρι πάνου. Ἡ κατόβλιψη τῶν καλλιτεχνικῶν τοκετῶν μου, μοῦ εἶναι βαρύτατη. Ἡ ἔκφραση, ἡ ὑλική αὐτὴ μορφὴ τῶν ἰδεανικῶν μου στὴν τέχνη, εἶναι μου τὸ οἰστρηλατημένο μου ὄπιο, ἡ αὐτοδεσπαστική μου ἀσωτεία. Ὑποφέρω! Τὸ φλαούτό της τὸ ζαλιστικό καὶ χαῦδκο, μὲ συνεπάλω νει παράξενα. προσαπολαυστικά, φλογισμένα. "Ὑστερα ἀπὸ τὴν κατάχτησή της, εἶμαι σὰν πτῶμα. Ἀλεπάνομαι τότε καλά τὸ χνάτο τῆς φλόγας της, νὰ μοῦ ἔχει γλύψει κατασπρόφυχα τὴν ὑγεία μου, νὰ μοῦχε συντομέψει κατὰ χρόνια πολλὰ τὴ ζωή μου...

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΜΑΣ ΖΩΗ

— Πῶς βλέπετε τὴν πνευματική μας ζωή ;

— "Ἀς ἀρχίσομε ἔτσι: Ὁ ἴδιος σᾶτὸς... θεωρητικὸς τῆς ἀγάπης, ποὺ μᾶς παρουσιάστηκ' ἐδῶ καὶ σὰν συνάδελφός... ὀλίγον τι τοῦ Χριστοῦ(!) μᾶς εἶπε ὅτι αὐτὴ — ἡ πνευματική μας ζωή — τοῦ κάμνει... ἀηδία! Σεῖς τὸ πιστεύετε; Τῶπε ἔτσι «ἀκωτερατικά» καὶ νερκισικα, ποὺ ὅλες οἱ λυμφατικὲς ἀναγνώστριες τοῦ περιοδικοῦ «Διάβασε!ιε», θάταν καλὲς νὰ τὸν θαύμαζαν. Ἐμεῖς ὅμως δὲν θὰ τὸν θαυμάσουμε ὁλότελα καὶ πρῶτα πρῶτα γιατί δὲν τὸν πιστεύουμε. Ἡ πνευματική μας ζωὴ μόνο τὸν φθόνο ἔχει κινήσει τοῦ ἀνθρωπου. Στὸ σημεῖο αὐτό ὁ Σκαρίμπας μοῦ ἀνοίγει μιὰ παρένθεση: Ὁ διαλεχτὸς συνάδελφος καὶ ξεχωριστὸς κριτικὸς τῆς Θεσσαλονίκης κ. Π. Σπανδωνίδης, κάμνοντας κάποτε μιὰ κριτικὴ ἀνασκόπηση τῶν διαφόρων βιβλίων, ἔγραφε ὅτι: «οἱ τάδε καὶ τάδε (καὶ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος συνάδελφος) γράφουν δημητριάτικα εὔκολα, ἀλωφρά, ἀλλὰ ποὺ διαβάζονται εὐχάριστα». Γι' αὐτόν, ὁ κοιθεῖς, καμωνόμενος πώς μήτε τὸ δυνατὸ του δὲν ἔξερει, ἔλεγε στὴ δική του συνέντευξη τὰ ἑξῆς: «Ἀπ' τὴ Σαλονίκη μοῦστειλαν κάποτε ἕνα φυλλάδ.ο. δ.που ἕνας δημο5.δάσκαλος... Σπανδωνίδης...Σπανδωνίδης, δὲν θυμάμαι καλὰ(!) ἔγραφε...» κλπ. «Καὶ μοῦ εἶπαν πὼς ἐπρόκειτο γιὰ ἕναν ἐπαρχιώτη Σαὶν Μπαάβ!».

"Ετσι «τὴν αἴσθηση τῶν ἀναλογιῶν καὶ στὴν αἴσθηση τοῦ γελοίου» ποὺ ἐκεῖ, καρκισεύτηκε πώς δὲν φοβᾶται νὰ χάσει, λέμε τώρα ἐμεῖς, ὅτι δὲν τὴν ἔχει διόλου. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ παρουσιάστηκε αὐτός, μὲ ἕνα πολεμικὸ βιβλίο (εἶδος τι ἡμερολογιακῶν ἀφηγήσεων ξαναφαγερεμένων ἀρατίας), ἡ πνευματική μας ζωή — καὶ στὸν ὅρο αὐτὸν ὑπάρχει ἀπὸ ἑαυτοῦ της ἡ ἔννοια τῶν λογοτεχνικῶν μας προγμάτων — παρουσίασε ἄνθιση γονιμοποιοῦ καὶ πλατειά, διάγραφε μιὰ πολὺ ἀξιοπρόσεχτη ἐσθέτια. Τί φταῖμε ὅλοι ἐμεῖς, νὰ μᾶς λέει τώρα πὼς τὴν ἀηδιάζει αὐτὴν, γιατὶ ὁ ἴδιος ἐμεῖνε πίσω — στὰ μετόπισθεν; "Εμάς, οἱ πνευματικοί μας ρυθμοὶ δσο πάει καὶ ταχύνονται.

"Ετσι ἔγινε πάντοτες. Ἡ πορεία αὐτὴ — ποὺ περιέχει κάθε μορφὴ τῆς ζωῆς — ἄφησε πάντοτες πίσω τὴς (ἐφήμερες καὶ τραγικὲς μέσ' στὴν πλάνη τους) κάθε πνευματικὴ ἀταξία, σύμβολα δυστυχῆ καὶ ἀντιπροσώπευτικὰ ἐποχῶν ἀνηλίκων καὶ συμβατικῶν καταστάσεων.

— Γιὰ τὴ σύγχρονη λογοτεχνία μας ποιὰ γνώμη ἔχετε ;

— Τὴν καλλίτερη. Σήμερα, μιὰ χρυσὴ παιμπηθόια λογοτεχνῶν δέξιων τοῦ ὀνόματος, ἐπεξεργάζεται προσεχτικὰ καὶ ἐπίμονα, τὸ μέγας σχέδιο τῆς δικῆς μας τῆς τέχνης, καὶ δίπλα σ' αὐτοὺς, μιὰ ἄλλη ἀπαστράφτουσα πλειάδα κριτικῶν καὶ λοιπῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων, πλαισιώνει τὴ καλλιτεχνικὰ σύμπαντά μος. Ἡ ράτσα τοῦτη, ποὺ κάποτες δύωσε τὴ ἔνοια θεότητας τὴν ποσοτικότητα τῆς ἀνθρώπινης φύσης, βέβαιη γιὰ τὴν καταγωγή καὶ τὸ μέλ.ον της, πιστὴ στὰ πετρωμένα τοῦ «ἀνθρώπου», θὰ διαγράψει τὴ φωτοβόλο πορεία της πρὸς τοὺς αἰῶνες ποὺ ἔρχονται «ἀνθρώπινη», ἐκπληκτική, καὶ ὡραία. Πιστεύω σ' αὐτὴν καὶ στὸ μέλλον της. Εἶμαι εὐτυχὴς καὶ ὑπερήφανος γιατί γεννήθηκα ἀνθρωπος, καὶ καμαρώνω ἰδιαίτερα γιὰ τὴν ἑλληνική καταγωγή μου.

— Ποιοὶ ἀπὸ τοὺς νέους σᾶς ἀρέσουν ;

— Πολλοί. "Ετσι ὅπως μοῦρχονται τώρα στὸ νοῦ, θὰ σᾶς ἀναφέρω καμπόσους: Ὁ Ρίτσος, ὁ Κανελλῆς, ὁ Λάσκος, ὁ Κοββιαδίας, ὁ "Ἀνθέας, ὁ "Ἄγρας, ὁ Θρακιώτης, ἡ Μελισάνθη, ἡ Ἰακωβίθη, ὁ Βρεττάκος, ὁ Παπᾶς, ἡ Παπαδάκη, ὁ Κοτζιούλας, ἡ Μπούμη, ὁ Περνάκης, ὁ Τσιάκος καὶ ἄλλοι στὴν ποίηση. Ἀπ' τοὺς ζῶντες παληοὺς, ὁ Σικελιανὸς, ὁ Βάρναλης, ὁ Καρθαῖος, ὁ Σκίτης, ὁ Φιλύρας, ὁ Λασπαθιώτης καὶ ὁ Γρυπάρης.

Ἀπ' τοὺς Κασταναίκης, ὁ Τερζάκης, οἱ Δασκαλάκηδες, ὁ Φωτιάδης, ὁ Σφακιανάκης, ὁ Σπανδωνίδης, ἡ Νάκου, ὁ Μπεράτης, ἡ Σταῦρου, ὁ Ξεφλούβας, ὁ Χαλδαῖος, ὁ Κ. Πολίτης, ὁ Καραγάτσης, ὁ Νικολαΐδης, ὁ Βενέζης, ὁ Ἀρκάδιο, ὁ Γ. Δενδρινός, ὁ Κόντογλου, ὁ Μπαστιᾶς καὶ ἄλλοι στὴν πόλζα. Ἀπ' τοὺς ζῶντες παληοὺς, ὁ Νίκος καὶ ἡ Γαλάτεια Καζαντζάκη, ὁ Τραυλανιάνος, ὁ Ξενόπουλος καὶ ὁ Σπ. Μελᾶς. Κριτικοὺς ἐξίσι τῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ δνόματος, θεωρῶ τὸν Σπανδωνίδη (...ἐκεῖνον τόν... παληοδιδάσκαλο!) τὸν Παπανώτιο, τὸ Χουρμούζιο, τὸν Κουκουΐλα, τὸν Κοτζιούλα, τὸν Α. Κεφαντάνη, τὸν "Ἀγρα, τὸν Πανσυγάτσουλο, τὸν Παράσχο, τὸ Νίκολα-ρέῆς, τὸν Βολάτε καὶ ἄλλους. Δὲν τοὺς εἶπα ὅλους, ποιητὲς κλπ. Δίχως ἄλλο μοῦ ξεφεύγουν καμπόσοι.

Δίπλα σ' ὅλους αὐτοὺς, ἀκούγονται ἕνα μέγα πλῆθος νέων δνομάτων. "Αλλα ἀπ' αὐτὰ ἔχουν μόλις ὀπούς ὀρζοντάς μας προββάλλει, κι' ἄλλα ἔχουν ἀρχίσει κι' ὅλας τὴν κοπιώδιη ὕψωσή τους στὸν πνευματικὸ οὐρανό μας. Αὔριο, μιὰ στρατιὰ νέων δνομάτων, προνομιούχων καὶ τέλειων, θὰ κυκλοφοροῦν ἐδῶ, σὰν νομίσματα ὁλόγυρσα καὶ νεόκοπα.

Τελειώσαμε. "Ἐχει βραδυάσει κι' ἡ ὥρα εἶναι περασμένη. Δὲν τὸ καταλάβαμε βυθισμένοι στὴν πολύωρη κουβέντα μας. Πρέπει νὰ προφτάσουμε τὸ τραῖνο ποὺ σὲ λίγο θὰ φύγει. Ἔτσι, ξεκινᾶμε μαζί γιὰ τὸν σταθμό. Μόλις προχαιρετήσουμε νὰ ἀποχαιρετιστοῦμε βιαστικά. Τὸ τραῖνο φεύγει. Ὁ Σκαρίμπας ἀνεμίζει ζωηρὰ ἕνα μανιτῆλι.

— Καλὴν ἀντάμωση καὶ πόλι».

Τὸν βλέπω ἀνασκαταμένο μέσα στὸ πλῆθος κι' ἔπειτα μὲ μιᾶς τὸν χάνω ἀπὸ τὰ μάτια μου. Ἀπὸ τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο μπαίνει ἡ νύχτα ἀπρόσκλητη, μ' ἕνα δλόδροσο δεράκι. Πέρα ἔχουν ἀνάψει τὰ φῶτα τῆς Χαλκίδας καὶ ποὺ γλυστρᾶνε τρέμοντας τὶς φωτεινές τους δέσμες, μέσα στὸ κανάλι τοῦ Εὐρίπου. Ἔνα φεγγάρι θαρραλέο δρμᾶει σκορφαλώνοντας στὸν ὁρίζοντα καὶ πέρα ἀπ' τὸν οὐρανὸ τῆς Χαλκίδας...

ΘΕΛΗΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ

Ἀξιότιμε κ. Φωτιάδη,

Μὲ ἐνδιαφέρον παρακολουθοῦτε τὴν ὡραία προσπάθεια ποὺ ἀναλάβατε γιὰ τὴ διάσωση τῶν καλλιτεχνικῶν θησαυρῶν, ἀπ' ἀφορμὴ τὸ γράμμα τοῦ κ. Μπερχιέτη.

"Ἐχουμε κι' ἐμεῖς στὴν περιφέρειά μας ἐκκλησίες, μοναστήρια καὶ ξωκλήσια, ποὺ εἶναι καταστόλιστα ἀπὸ ὡραῖες τοιχογραφίες, οἱ ὁποῖες πέρτουν κάθε μέρα θύματα τοῦ ἀπόφρικτου κοσμάνη. Ὁ ἐπισκέπτης ἀποθαυμάζει τὸ ὄνομά του στὸ φωτοστέφανο τοῦ Ἁγιοδιήγητη καὶ ἡ ἐπίλαυση γριούλα ἀπορεῖ τοὺς «μουτζουρωμένους μὲ μπογιές» τοίχους τῆς ἐκκλησίας.

Ὁ ὑπφκαινόμενος, ποὺ ἔτυχε νὰ λυπάται αὐτ' αὐτὴ τὴν καταστροφή, χωρὶς νὰ εἶναι καὶ εἰδικός, ἔστειλε τὸν ἀρχαιμόνο Δεκέμβρη ἕνα γράμμα στὸ Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, γιὰ νὰ λάβει προστατευτικὰ μέτρα. Ὅπως ἤτανε φυσικὸ, ὁ Σεβασμιώτατος οὔτε ἀπάντησε, οὔτε κφμμιὰ σύσταση ὅσανε, γιὰ νὰ σταματήσει τὸ κακό.

Πρὶν ἀπὸ λίγον καιρὸ, μιὰ γυναίκα ἀσθένταν ἐπὶ ἐσωτερικῶ τῆς ἐκκλησοῦλας τοῦ Ἁγιο - Νικόλα, ποὺ δρίσκεται στὸ γειτονικὸ χωριὸ μας, τὸν Ἰστορικὸ Ρεσλάστ, πούκαψε ἡ Ἀμπραμὴ, ἐπειδὴ τὴν ἄλλη μέρα εἶχε λειτουργία. Ποιὸς ξέρει ποιάς ἀξίας ἀγιογραφίες θάφτηκαν ἔτσι καὶ περμένουν τὸν Κόντογλου νὰ τὶς ξεσκεπάσει ! ....

Τὰ «Νεοελληνικὰ Γράμματα» δὲν μποροῦν νὰ προκαλέσουν τὴν Ἐγκύκλιο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τοὺς παπάδες, τοὺς ἡγουμένους καὶ τὶς ἡνοιαμένες ἐπιτροπὲς, μὲ τὴν ὁποία νὰ τοὺς λέει,—γιατὶ ἀσφαλῶς οἱ περισσότεροι δὲν τὸ ξέρουν,—ὅτι οἱ ἀγιογραφίες σὲς ἐκκλησίες ἔχουν μεγάλη ἀξία καὶ νὰ τοὺς κάνει προσωπικὰ ὑπεύθυνους γιὰ τὴ διατήρησή τους ;

Ὁ σύλλογός μας δδεαλε κάπι πιανιάδες σὲς ἐκκλησίες, μὰ δὲν εἶναι ἀρκετές. Μὲ πολλὴν ἐκτίμηση

Ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου «ΒΡΑΣΙΑΙ»
Γ. Π. ΙΩΑΚΕΙΜ

Ἅγιος Ἀνδρέας — Κυνουρίας.

Τὸ Θαυμαστὸ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΘΕΟΤΟΚΑ : «Εὐριπίδης Πεντοζάλης καὶ ἄλλες Ἱστορίες», διηγήματα, 1937.

Ἕνα καινούργιο βιβλίο τοῦ κ. Γιώργου Θεοτοκᾶ, εἶναι σημαντικὸ ἀπὸτελεσμα γιὰ τὴ λογοτεχνία μας. Γιατί ὁ συγγραφέας του εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀξιόλογους μεταπολεμικοὺς πεζογράφους μας καὶ σύγχρονα ἕνας ἀπὸ τοὺς χαρακτηριστικότερους ἐκπροσώπους τῆς σύγχρονης πνευματικῆς μας ζωῆς. Πραγματικά, ὁ κ. Θεοτοκᾶς, συνδυάζοντας τὸ ἀναλυτικὸ πνεῦμα τοῦ στοχαστῆ, μὲ τὰ συνθετικὰ χαρίσματα τοῦ λογοτέχνη, μᾶς ἔδωσε μέσα σ' ἕνα σύντομο σχετικὰ διάστημα ἕνα ἔργο τέτοιο, ποὺ τὸ κατατάσσει ἐπάξια στὴν πρωτοπορία τῶν μεταπολεμικῶν συγγραφέων μας.

Ὡστόσο, ἔχω τὴν ἐντύπωση, πὼς ὁ κ. Θεοτοκᾶς εἶναι, περισσότερον ἴσως ἀπὸ ἄλλους συναδέλφους του, ἕνας ἀδιοιμένος κι' ἕνας παρεξηγημένος, ἀπὸ τοὺς νέους προπάντων. Ἡ θέση ποὺ πῆρε, στὸ ξεκίνημά του, ἀπέναντι στὴ κοινωνικὰ προβλήματα, στάθηκε ἡ κύρια ἀφορμὴ γιὰ τὴν παρεξήγηση αὐτή. Σὲ μιὰν ἐποχὴ ἱστορικῶν κοινωνικῶν ζυμώσεων, ποὺ ἡ ἀπμόσφαιρα ἤτανε γεμάτη ἀπὸ ἀγωνιῶδες ἐπιπλήξεις γιὰ θυσίες αἱματηρές, ἕνας συνειδητὸς εἰρηνοκριτισμὸς -ὅσο νὰ' ἂν ἤταν εἰλικρινὴς στὴν πρόθεσή του, δὲ μποροῦσε νὰ μὴ γεννήσει τὴν παρεξήγηση καὶ τὴν ἀντιπάθεια. Σχεδὸν ὅμως ἀπὸ τὴν ἀρχή ὁ στοχαστὴς καὶ ὁ δοκιμογράφος ἀρχίζουνε νὰ συγχωνεύονται μὲ τὸν λογοτέχνη, γιὰ νὰ φτάσει τέλος ἡ συγχώνευση αὐτὴ νὰ γίνει δημιουργικὴ γιὰ τὸν συγγραφέα.

Ὁ λογοτέχνης, ποὺ γίνεται τέλος ὁ ἐπικρατέστερος, αἰσθάνεται πιὰ ὑποχρεώσεις καὶ καθήκοντα ἀπέναντι ἑξωτικοῦ παράδυρο μπαίνει ἡ νύχτα ἀπρόσκλητη, μ' ἕνα δλόδροσο δεράκι. Πέρα ἔχουν ἀνάψει τὰ φῶτα τῆς Χαλκίδας καὶ ποὺ γλυστρᾶνε τρέμοντας τὶς φωτεινές τους δέσμες, μέσα στὸ κανάλι τοῦ Εὐρίπου. Ἔνα φεγγάρι θαρραλέο δρμᾶει σκορφαλώνοντας στὸν ὁρίζοντα καὶ πέρα ἀπ' τὸν οὐρανὸ τῆς Χαλκίδας...

ΘΕΛΗΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ

Ἀξιότιμε κ. Φωτιάδη,

Μὲ ἐνδιαφέρον παρακολουθοῦτε τὴν ὡραία προσπάθεια ποὺ ἀναλάβατε γιὰ τὴ διάσωση τῶν καλλιτεχνικῶν θησαυρῶν, ἀπ' ἀφορμὴ τὸ γράμμα τοῦ κ. Μπερχιέτη.

"Ἐχουμε κι' ἐμεῖς στὴν περιφέρειά μας ἐκκλησίες, μοναστήρια καὶ ξωκλήσια, ποὺ εἶναι καταστόλιστα ἀπὸ ὡραῖες τοιχογραφίες, οἱ ὁποῖες πέρτουν κάθε μέρα θύματα τοῦ ἀπόφρικτου κοσμάνη. Ὁ ἐπισκέπτης ἀποθαυμάζει τὸ ὄνομά του στὸ φωτοστέφανο τοῦ Ἁγιοδιήγητη καὶ ἡ ἐπίλαυση γριούλα ἀπορεῖ τοὺς «μουτζουρωμένους μὲ μπογιές» τοίχους τῆς ἐκκλησίας.

Ὁ ὑπφκαινόμενος, ποὺ ἔτυχε νὰ λυπάται αὐτ' αὐτὴ τὴν καταστροφή, χωρὶς νὰ εἶναι καὶ εἰδικός, ἔστειλε τὸν ἀρχαιμόνο Δεκέμβρη ἕνα γράμμα στὸ Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, γιὰ νὰ λάβει προστατευτικὰ μέτρα. Ὅπως ἤτανε φυσικὸ, ὁ Σεβασμιώτατος οὔτε ἀπάντησε, οὔτε κφμμιὰ σύσταση ὅσανε, γιὰ νὰ σταματήσει τὸ κακό.

Πρὶν ἀπὸ λίγον καιρὸ, μιὰ γυναίκα ἀσθένταν ἐπὶ ἐσωτερικῶ τῆς ἐκκλησοῦλας τοῦ Ἁγιο - Νικόλα, ποὺ δρίσκεται στὸ γειτονικὸ χωριὸ μας, τὸν Ἰστορικὸ Ρεσλάστ, πούκαψε ἡ Ἀμπραμὴ, ἐπειδὴ τὴν ἄλλη μέρα εἶχε λειτουργία. Ποιὸς ξέρει ποιάς ἀξίας ἀγιογραφίες θάφτηκαν ἔτσι καὶ περμένουν τὸν Κόντογλου νὰ τὶς ξεσκεπάσει ! ....

Τὰ «Νεοελληνικὰ Γράμματα» δὲν μποροῦν νὰ προκαλέσουν τὴν Ἐγκύκλιο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τοὺς παπάδες, τοὺς ἡγουμένους καὶ τὶς ἡνοιαμένες ἐπιτροπὲς, μὲ τὴν ὁποία νὰ τοὺς λέει,—γιατὶ ἀσφαλῶς οἱ περισσότεροι δὲν τὸ ξέρουν,—ὅτι οἱ ἀγιογραφίες σὲς ἐκκλησίες ἔχουν μεγάλη ἀξία καὶ νὰ τοὺς κάνει προσωπικὰ ὑπεύθυνους γιὰ τὴ διατήρησή τους ;

Ὁ σύλλογός μας δδεαλε κάπι πιανιάδες σὲς ἐκκλησίες, μὰ δὲν εἶναι ἀρκετές. Μὲ πολλὴν ἐκτίμηση

Ὁ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου «ΒΡΑΣΙΑΙ»
Γ. Π. ΙΩΑΚΕΙΜ

Ἅγιος Ἀνδρέας — Κυνουρίας.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

ΜΟΔΙΚΑ

Ἡ ΠΝΟΗ», μηνιαῖο λογοτεχνικὸ καὶ διευθυντὴς Νίκος Π. Πάνος. Θεσσ. "Ἐκτυπώθηκε τὸ νέο τεύχος, τοῦ Σεπτεμβρίου, τοῦ καλοῦ αὐτοῦ περιοδικοῦ, μὲ ὡραῖαν ἐμφάνιση καὶ ἐκλεκτὴ ὑλη. Ἀπὸ τὰ περιεχόμενα τοῦ τεύχους τὰ ποιήματα τῶν κ. Ἄντ. Ἀ. Κ. Σκαρίμπα καὶ Φ. Τζόβα, τὴ «Ἀνώνυμη Γκολούμπα» τοῦ κ. Ἀβραγλου, χρονογραφήματα, πεζὰ καὶ ἄλλα τῶν κ. Λ. Ρήγα, Ἰ. Γκορσέτ. Βασιλείου, Γ. Δαμάρη καὶ Ν. Τσιβιβλιοκρισίες τοῦ κ. Γ. Βαφοπούλου τὸ βιβλίο «Τὰ πρῶτα ἐραγουδίσματα "Ὁλμου Περσάθη, τοῦ κ. Π. Σπανγιὰ τὰ βιβλία «Ἀπὸλες φυλῆες» τοῦ κ. Κόρκας, «Πρόσωπα στὸ περιβόλι» τοῦ κ. Σ. Χονδρόπουλου, «Ὁ Μαμμὰ» Α. Βαγιάρη «Τελευταία κορίτσια» τῆς κ. Μάγιας Δρόσου, «Κ. Μιτσος καὶ «Ὁ Σολωμὸς καὶ ὁ Φαναριῶτ» τοῦ κ. Γ. Βαλάτα, «Ὁ πεσσιμιστὴς Λεοπάρντυ τῆς κ. Μ. Ἔσπανγιόλη. Ἐσωτερικὸ κριτήριο, ἐσωτερικὸ βῆμα καὶ πόλις. Στὴν ἴδια στήλη: τῆς πράξης, ἀνοὶ ἠρωϊσμός, στὴ σελ. 5: γάμος κληρικῶν. Στὴν ἴδια στήλη: κὰ χάσει τὴς φωτογραφίες, ἀντὶ νὰ χάσω καὶ παρακάτω : ἀρχυσεια στεγνῶς. Ἐπίσης νὰ προσεθεῖ : "Ἡ Λατίν ἡ βιβλιοθήκη. Πρόκες εἶναι ἡ κυρίως δανειστική. Μὲ τὰ παραρρήματα καὶ τὶς διακλαδώσεις τὶς ἀκορπάει ἀφθονο ἐντυπο στὴ χόρα.

ΜΙΑ ΔΗΛΩΣΗ

"Ὁ νέος ποιητὴς κ. Κώστας Γ. Κελλαρᾶς (Θεσσαλίας), μᾶς παρακαλεῖ νὰ δημοσιεύσομε τὴ δήλωσή πὼς ἀπὸ ἀφορμὴ τὴς συνωνυμίας του μὲ τὸν πολιτάτορο συνάδελφό του κ. Κώστα Καλωνᾶρῆ καὶ τὴς σύγχυσης ποὺ δημιουργήθηκε γύρω ἀπὸ τὰ ὀνόματά τους, μὲ τὴν Ἔκδοση τῶν πελευταίων συλλογῶν τους, θὰ γράφει ἀπὸ τώρα καὶ ὁπὸ ἐξῆς μὲ τὸ ὄνομα: ΚΩΣΤΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΣ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἱ. Κοκκινάδη»: Τὰ διηγήματα ποὺ μᾶς ἀφήσατε μᾶς ἄρεσαν. Σᾶς παρακαλοῦμε νὰ περάσετε ἕνα πρωινὸ ἀπὸ τὴ γραφεῖα μας.

Ὀ ρέστην Χατζηβασδελή: Σᾶς ἐξαιρετικοῦμε θερμὰ γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον σας στὸ περιοδικό μας. Οἱ ἠθικὲς αὐτὲς ἐπιχειρήσεις εἶναι πολύτιμες στὴν προσπάθεια ποὺ κάνουμε. Τὸ ἄρθρο σας δὲν ἔχει πιὰ τὴν ἐπικαιρότητά του καὶ γι' αὐτὸ δὲν μποροῦμε, δυστυχῶς, νὰ τὸ δημοσιεύσομε. Θὰ περιμένουμε νὰ μᾶς στεῖλετε τὶς μεταφράσεις ποὺ μᾶς γράφετε; Ἀπὸ τὴν παρακαλοῦθηση τοῦ περιοδικοῦ μας μπορεῖτε νὰ δεῖτε πόσο-κάτω τί μᾶς χρειάζεται.

Θέγον Μεγυρέλη: Ἀπὸ τὰ φύλλα ποὺ μᾶς ζητήσατε σᾶς στέλναμε μόνο τὰ 39ο, γιατὶ τὰ 34ο ἔχει ἐξαντληθεῖ. Τὸ περιοδικό σας δὲν τὸ λά

ΓΡΑΦΕΙΑ:
Πατησίων 8
ΤΗΛ. 30-461

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ Περιόδ
ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ
Ἀριθ. φύλλο

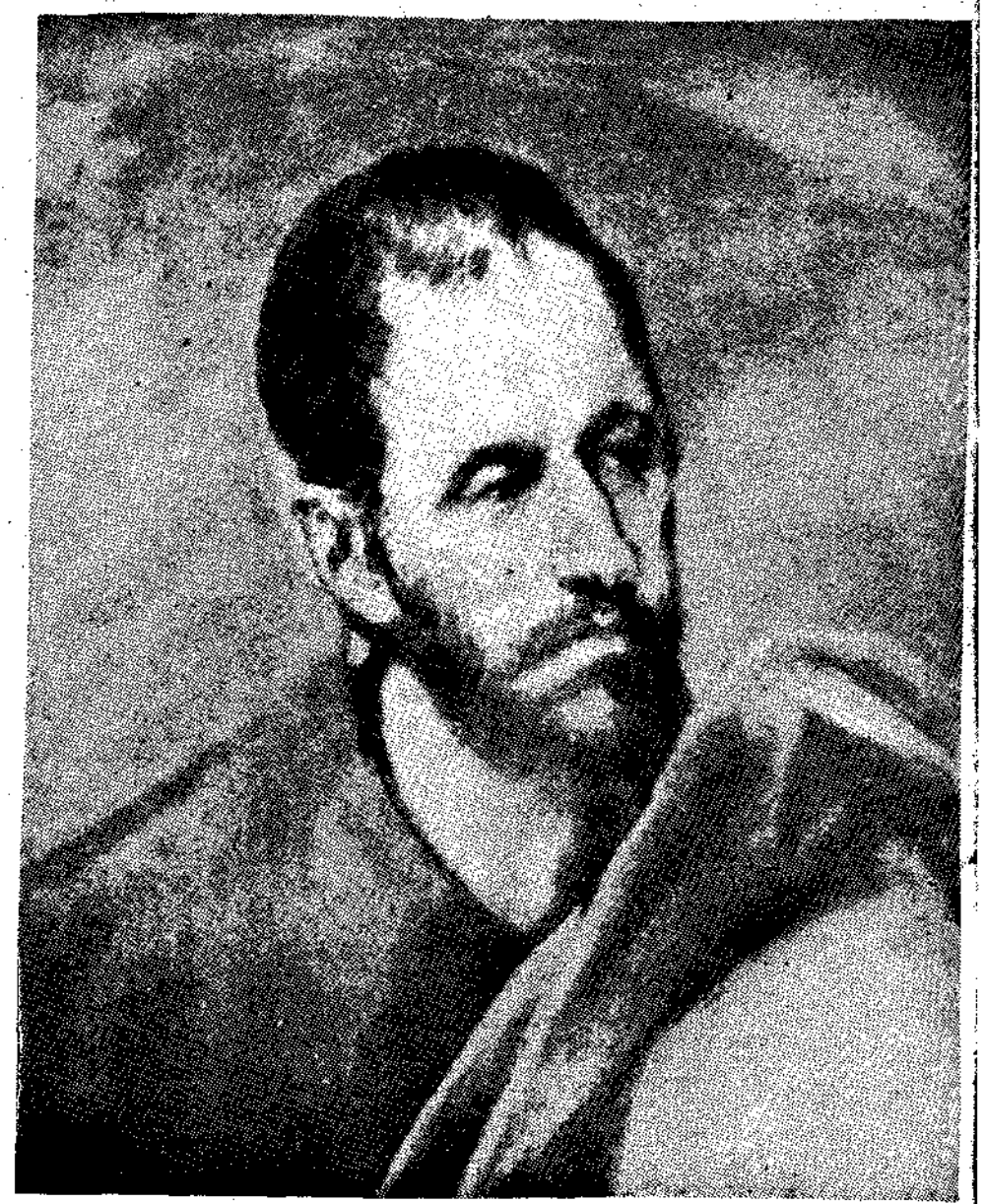

ΜΕΡΙΚΑ ΑΠΟ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΓΚΡΕΚΟ ΤΑ ΕΚΤΕΘΕΙΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΙΣΙΝΗ ΕΚΘΕΣΗ: Ἐπάνω ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιά: «ΜΕΤΑΝΟΟΥΣΑ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ», «ΑΓΙΟΣ ΠΕΤΡΟΣ». Κάτω ἀπὸ τ' ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιά: «Η ΑΓΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ». «Ο ΑΓΙΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ»